

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA RENKLERİN
KULLANIMI VE UYGULANMASI ÜZERİNE BİR
ÇALIŞMA

Raziye TUTUMLU
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Mehmet FİDAN

KONYA-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	RAZİYE TUTUMLU	
	Numarası	164221002006	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Halkla İlişkiler ve Tanıtım/ Halkla İlişkiler ve Tanıtım	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
Tezin Adı		OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA RENKLERİN KULLANIMI VE UYGULANMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

RAZİYE TUTUMLU

(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	RAZİYE TUTUMLU	
	Numarası	164221002006	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Halkla İlişkiler ve Tanıtım/ Halkla İlişkiler ve Tanıtım	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof.Dr.Mehmet FİDAN	
Tezin Adı		OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA RENKLERİN KULLANIMI VE UYGULANMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA RENKLERİN KULLANIMI VE UYGULANMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA başlıklı bu çalışma 22.01.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof.Dr.Mehmet FİDAN	Danışman	
Doç.Dr.M.Evrin GÜLSÜNLER	Üye	
Dr.Öğr.Üye. Nuri Paşa ÖZER	Üye	

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Raziye TUTUMLU

Tarih:

ÖZET**YÜKSEK LİSANS****OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA RENKLERİN KULLANIMI VE
UYGULANMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA****Raziye TUTUMLU****Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı****Danışman: Prof. Dr. Mehmet FİDAN****2019, 125 Sayfa****Jüri****Prof. Dr. Mehmet FİDAN****Doç.Dr.M. Evrim GÜLSÜNLER****Dr. Öğr. Üye. Nuri Paşa ÖZER**

Çocukların yaşadıkları sosyal ve kültürel çevrenin, cinsiyet farklılığı faktörünün ve aile eğitiminin bireysel tüm tercihlerine etkisi olduğu gerçeğinden hareket edilen bu çalışmada, renklerin çocuklar için ne ifade ettiğine yönelik alt yapı unsurları belirlenerek; renk tercihlerine doğrudan etkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Okul öncesi dönemde çocuğun duygusal gelişimini ifade etmede en önemli unsurlardan biri, renk tercihleri ve kullanımlarıdır.

Okul öncesi çocuklarının, öğrenme sürecinde renklerle olan ilişkisinin bireysel boyutları olduğu gibi kavramsal ve simgesel boyutları da vardır. Yaşadıklarından, öğrendiklerinden, üyesi olduğu toplumun değerlerinden çıkarsamalar yapan çocukların resimlerindeki renklerde kavramsal ve simgesel anlamların olduğu inkâr edilemez.

Araştırma kapsamında, beş farklı okulda toplam 116 çocuk ile yapılan uygulama ve anketler; Çocukların ruh dünyalarında, renklerin önemli bir yerinin olduğunu; Çevre, okul, aile, cinsiyet ve kültürel faktörlerin çocuğun renk tercihini etkilediği fikrinin doğruluğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma modeli anket yöntemi kullanılarak uygulamalı araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın evreni Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Bozkır İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4 - 6 yaş arası 116 çocuk oluşturmaktadır.

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla "Aile tanıtım formu ", "Okul öncesi çocuklar için sorular " anketi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duyguları anlama, Okul öncesi, Renklerin duygusu, Renk tercihleri

ABSTRACT**MS/Ph.D THESIS****A STUDY ON THE USE AND IMPLEMENTATION OF COLORS IN
PRESCHOOL CHILDREN****Raziye TUTUMLU****THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
SELÇUK UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN PUBLIC RELATIONS AND PUBLICITY****Advisor: Prof. Dr. Mehmet FİDAN****2019, 125 Pages****Jury****Advisor Prof. Dr. Mehmet FİDAN****Doç.Dr.M. Evrim GÜLSÜNLER****Dr. Öğr. Üye. Nuri Paşa ÖZER**

In this research, which is based on the fact that the social and cultural environment of children, gender difference factor and family education have an effect on the individual preferences, identifying the elements of the substructure for what colors mean for children intended to reveal the direct effects on color preferences.

One of the most important elements in expressing the child's emotional development in preschool period is their color preferences and usage. Preschool children have individual dimensions as well as conceptual and symbolic dimensions of their relationship with colors in the learning process. It cannot be denied that there are conceptual and symbolic meanings in the colors of the paintings of the children who made inferences from the values of the society that they live and what they learned. Within the scope of the research and surveys for totally 116 children in five different schools; there is an important place for colors; in children's inner worlds as well environmental issues, school, family, gender and cultural factors affect the child's choice of color reveals the accuracy of the idea. Applied research was conducted by using the survey model survey method. The universe of this research constitutes of 116 children aged 4 to 6 years in the official preschool education institutions of Bozkir District National Education Directorate of Konya Province National Education Directorate. Family questionnaire form, Questionnaire for Preschool children was used to collect research data.

Keywords: Understanding emotions, Preschool, Sense of colors, Color preferences

ÖNSÖZ

Renk, insanlar için gündelik yaşamda bir hatırlama, adlandırma ve anlamlandırma; kendini ifade etmenin bir aracı olarak yerini almıştır. Renklerin bu özelliği çocukların öğrenme sürecinde daha etkilidir. Çocukların öğrenme sürecinde renklerle olan ilişkisi renkleri, zihinsel ve sanatsal gelişimin izlendiği bir özne konumuna kadar yükseltir. Renkler, okul öncesi çocuklar için vazgeçilmez unsurların başında gelmektedir. Renklerin zekâ gelişime etkilerinin dışında, ruhsal olarak da çocukları etkilediği bilinmektedir. Bu nedenle hangi renklerin ya da renk tonlarının çocuklarda duygusal ve fiziksel değişimlere neden olduğunun bilinmesinde yarar vardır.

Çocuklarımızın renk tercihleri, karmaşık dünyasını açıklama biçimi ve zihinsel gelişiminin bir göstergesidir. Okul öncesi çocukları, kullandığı renkler ile farklı mesajlar iletmektedirler. Seçtikleri her renk, onları anlamamızı sağlayan simgelerdir. Hayata renkler ile başlayan çocuklarımıza hayallerindeki kadar güzel bir dünya bırakmak umuduyla...

Araştırmaya başlamamda, kaynaklara ulaşmamda ve çalışma sürem boyunca her türlü ilgi, destek ve hoşgörüyü benden esirgemeyen, kıymetli hocam Prof. Dr. Mehmet FİDAN 'a sonsuz teşekkür ederim.

Uygulama ve anket çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen Psikoloji Danışmanı ve Rehberlik Uzmanı Nalan EĞİSTE hocama çok teşekkürler ederim. Uygulama çalışmalarında ve bu çalışmalar sonucunda yapılması gereken analizlerde ve istatistiksel çözümlmelerde, Yrd. Doç. Dr. Zeynep Ergen IŞIKLAR 'a teşekkür ederim. Yabancı kaynak araştırmalarımnda ve çevirilerde yardımını esirgemeyen Öğr. Gör. İmran KAZAN' a çok teşekkür ederim.

Bu araştırmanın yapılmasında, yerinde müdahaleleri, bilimsel yaklaşımları ve engin hoşgörüsüyle bana her zaman ve her şartta yardım eden ve anlayış gösteren, maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen değerli eşim Öğr. Gör. Hasan TUTUMLU 'ya ve zaman zaman ilgimi eksilttiğim çocuklarıma, canım aileme teşekkürü borç bilirim.

Raziye TUTUMLU

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
1. GENEL OLARAK RENKLER.....	2
1.1. Renk Kavramı.....	2
1.2. Renklerin Özellikleri.....	4
1.3. Ana renkler	8
1.4. Ara Renkler	9
1.5. Sıcak Renkler.....	10
1.7. Zıt Renkler.....	12
1.2.RENKLERİN ÇEŞİTLERİ	13
1.2.1. Kırmızı	13
1.2.2. Mavi	14
1.2.3. Beyaz.....	15
1.2.4. Sarı	16
1.2.5. Yeşil	16
1.2.6. Kahverengi	17
1.2.7. Siyah.....	18
1.2.8. Mor.....	18
1.2.9. Turuncu	19
1.2.10. Pembe	20
1.2.11. Turkuaz.....	20

1.2.12. Lacivert.....	20
1.2.13. Gri	21
1.3. RENKLERİN ÖNEMİ.....	21
1.3.1. Renkleri Alanları ve Etkileri	23
1.3.2. Cinsiyete Göre Renk Algılamaları.....	27
1.3.3. Renk Unsurları ve Etkileri.....	33
İKİNCİ BÖLÜM	39
2. ÇOCUKLARDA RENKLER VE RENKLERİN KULLANIMI	39
2.1. GENEL OLARAK ÇOCUKLARDA RENKLER	39
2.2. ÇOCUKLARDA RENKLERİN ÖNEMİ	41
2.3. ÇOCUKLARDA RENK TERCİHLERİ.....	47
2.4. AİLELERİN ÇOCUKLARI İÇİN RENK TERCİHLERİ	53
2.5. ÇOCUKLARDA RENKLERİN OKULDA VE SOSYAL ÇEVREDEKİ ETKİSİ	56
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	64
3. OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA RENK KULLANIMI VE RENK TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ.....	64
3.1. Araştırmanın Kavramsal Modeli ve Metodolojisi.....	64
3.1.1. Araştırmanın Amacı.....	64
3.1.2. Araştırmanın Önemi.....	64
3.1.3. Araştırmanın Soruları.....	65
3.1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları;	66
3.1.5. Araştırmanın Yöntemi.....	67
3.1.6. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	67
3.1.7. Evren ve Örneklem	68
3.2. Araştırma Verilerinin Analiz ve Bulguları.....	69
3.2.1. Okul Öncesi Çocuklar Formu Bulguları	73

3.2.1.1 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımına İlişkin Bulgular	74
3.2.1.2 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Yaşa Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	75
3.2.1.3 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Cinsiyete Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	81
3.2.1.4 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	84
3.2.1.5 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	89
3.2.1.6 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Aynı Kavramlara Ait Resim Boyamaları ile İlişkilendirilmesine Dair Bulgular	95
SONUÇ	102
KAYNAKLAR	107
EK-1: AİLE TANIMA FORMU	117
EK-2 OKULÖNCESİ ÇOCUKLAR İÇİN SORULAR	118
EK-3:RESİM BOYAMA ŞABLONU.....	122
ÖZGEÇMİŞ.....	125

GİRİŞ

Bireylerin özgüvenini, yaratıcılığını, özgünlüğünü, çok yönlü düşünebilme yeteneğini geliştirmesi renkleri anlamakla mümkündür. Ayrıca bireylerin sağlıklı ve huzurlu bir hayat yaşayabilmesi, kendi sorularına ve çevresindekilerin sorunlarına çözüm bulabilmesi, kendini ve yaşadığı toplumu anlamasıyla mümkün görülmektedir (Maranki, 2005: 113).

Renkler, sosyal yaşamda önemli sembollere yüklenen görüntülerdir. Günlük yaşamımızda ruh dünyamızda büyük etkisi olan renkler, aynı zamanda bedenimiz ve hareketlerimizi etkilemekte, yönlendirmektedir. İnsan, psikolojik ve fizyolojik sağlığını korumak amacıyla ışık ve renklerden faydalanma yöntemlerini aramıştır.

Çocuklar, okulöncesi dönemlerinde seçmeden ve planlamadan renkleri istedikleri gibi kullanmaktadırlar. Renklerin, özellikle üç ana rengin tanınması ve adlarının öğrenilmesi 4-5 yaşlarına rastlamaktadır. Çocuklar için erken çocukluk dönemlerinde renk çeşitliliği önemli olmamakta fakat 4-5 yaşlarından sonra parlak ve açık renklerden başlayarak yavaş yavaş çeşitli renk kullanmaya başlamaktadırlar. Renk üzerine inceleme yapan uzmanlar, kız çocukların renk seçimine erkek çocuklardan daha fazla önem verdikleri sonucuna varmışlardır (Yavuzer, 1992). Kız çocuklarının kıyafetlerinde, oyuncak renklerinde ve okul-araç gereçlerinde sıklıkla bu renk çeşitliliğini görmektedir.

Okul öncesi çocuklarda renklerin kullanımı ve uygulanması üzerine yapılan bu çalışma ile bireyleri, kendini ifade ediş yöntemini, duygu dünyasında neleri ifade ettiğini seçtiği renklerle anlamaya çalışılmış, renklerin kullanılmasında, öğretilmesinde yerel kültürlerin, ailenin ve okulun etkileri araştırılarak, ulaşılan sonuçlar ortaya konulmuştur ve bu sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GENEL OLARAK RENKLER

1.1. Renk Kavramı

Cisimler ile yansıtılan ışığın gözde oluşturduğu duyum olarak tanımlanan rengin (www.tdk.gov.tr. 1988), insan tarafından algılanması, ışığın cisimler tarafından yansıtılması ve öznenin göz yardımıyla beyne iletilmesi ile gerçekleşmektedir.

İnsanlar uzun yıllar boyunca rengin nasıl oluştuğu sorusuna yanıt aramışlardır. Nesnelerin kendi renkleri olmadığından renk, doğal ya da yapay olarak, ışığın bir sonucudur. Bir nesnenin rengini algılamamız, çeşitli etkenlerle sağlanmaktadır. Gerçekte, tüm renkler ışığa bağlıdır ve hiçbir nesne gerçekte renge sahip değildir. Bir nesnenin renkli görünmesi, ışığın rengine veya o nesneyi aydınlatan beyaz ışığın bileşimindeki renkli ışıkların yüzeyden aynı oranda yansımamalarına bağlıdır (Per, 2010).

Renk olarak gördüğümüz, ışık ışınlarının yansımasıdır (Karavit, 2006: 13-14; Öztuna, 2007). 17.yüzyılda, rengin oluşumu üzerine araştırma yapan ve gökkuşağını ilk inceleyen İngiliz Fizikçisi İsaac Newton, renk üzerine ilk ve önemli buluşuyla bu sırrı çözmüştür (1642–1727). Tamamen karanlık bir odaya kapanıp içeriye küçük bir delikten tek güneş ışınına eşdeğer ince bir ışık demeti sızmasını sağlamıştır. Sonra da bu ışığı üçgen biçimli cam bir prizmadan geçirerek gökkuşağında olduğu gibi yedi rengi beyaz bir perdeye yansıtmıştır. Newton, beyaz perde üzerine yansıyan bu renklere ‘güneş tayfı’ (spektrum) adını vermiştir. Güneş tayfındaki renkler, kırılma açılarına göre kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert (çivit mavisi) ve mor olarak sıralanmışlardır. Newton, cam prizma kullanarak renk biliminin temellerini attığı deneyleriyle, her rengin farklı bir hızda cam prizmadan geçerken değişik dalga uzunluğuna sahip olduğunu görmüştür. En uzun dalga uzunluğuna sahip olan kırmızı renk, daha kısa dalga boyuna sahip mor renkten daha hızlı bir şekilde camdan içeri girmektedir (Parramon, 2000: 12).

Tüm kırmızı, yeşil, mavi konilerin yaklaşık eşit karışımları kişiye beyaz görme hissi verir. Beyaz spektrumdaki tüm dalga boylarının bileşimidir. Prizmadan geçen her

rengin kendine has dalga boyu vardır. İnsan gözü dalga boyu (450-490nm) sahip olanı mavi, dalga boyu (490-560nm) sahip olanı yeşil, bunlardan en uzun dalga boyuna (630-780nm) sahip olanı kırmızı olarak algılar. Doğadaki bütün renkler sadece kırmızı, mavi ve yeşil dalga boyunun farklı yoğunluklarda kullanılmasıyla elde edilmektedir (www.britannica.com)

Renk, ses gibi titreşimlere sahiptir. Ses titreşimleri duyu organlarımızdan kulak yardımı ile algılanırken, renk titreşimleri göz yardımı ile algılanmaktadır. Gözün madde üzerindeki rengi algılayabilmesi için ışık gerekmektedir. Işık, çeşitli titreşimlerden oluşmuş bir enerji türüdür

Çevremizdeki bütün nesneler belli bir renkle ortaya çıkar. Nesne ile onun rengi arasında yapısal bir ilişki vardır. Nesnenin rengi görsel algı olarak içinde bulunduğu ortamın aydınlığına göre fark etse bile, nesnenin rengiyle olan yapısal ilişkisi değişmez. Bu nedenle de nesneler renksiz düşünülemez.

Işık ise, tabiatta rastlanan elektromanyetik dalga formlarından sadece biridir. Radyo dalgaları, radar dalgaları, infrared tedavi ışınları, görünür ışık, ultraviyole ışık, röntgen ve gama ışınları aynı ana karakteristikleri paylaşan elektromanyetik dalga formlarıdır. Bütün elektromanyetik dalga formları boşluktan geçebilirler ve iletici bir maddeye ihtiyaçları yoktur (Gökgöz, Babacan, 1964: 17). Nesnelerin rengi, üzerine düşen ışığın karakteristiğine göre değişir.

Nesnelerin farklı renklerde olmasının nedeni, kendilerinin doğrudan ışık yaymaları ya da diğer ışık kaynaklarından üzerlerine düşen ışığın bir kısmını emip, kalanını yansıtmaıdır. Işığa maruz kalan bir nesnenin rengi yaydığı ışığın rengidir. Işığın dalga boyundaki en ufak bir değişiklik bile farklı bir rengi oluşturur. Örneğin, elmanın kırmızı, limonun sarı renkte görülmesi gün ışığı altında geçerlidir. Elma, üzerine düşen gün ışığından bütün renkleri emip sadece kırmızı ışıkları yansıttığı için bu renkte görünür. Elmanın üzerine kırmızı veya sarıyı içermeyen bir ışık verildiğinde elmanın rengi değişir (Sözen, 2003:23, İpek, 2014). Nesneler güneş ışığında farklı, mum ışığında farklı, ışık yansıması yapar.

21. yüzyılın araştırmalarının sonucunda ise gözün görme kapasiteleri şu şekilde açıklanmaktadır: “İnsan gözü 700-400 milimikron arası dalga boyundaki ışıkları araçsız

görebilmektedir. 700 milimikronun ötesi enfraruj ve 400 milimikronun altı da ultraviyole mor ötesi renklerdir ve özel araçlarla görülebilir. İnsan gözü yardımsız olarak ortalama 150 kadar rengi bir renk şeridinde görebilir” (Gürer, 2004:75).

1.2. Renklerin Özellikleri

İnsan yaşamının her anı renklerle birliktedir. İnsanın renklerden etkilenmemiş olması mümkün değildir. Renk, bir noktada ışığın her hangi bir görüntüsüdür, göz ile yakalanan bir ışık etkisidir.

Renk, bilim olarak yaşamımızın bütün aşamalarında karşımıza çıkmaktadır. Her renk ve tonu ile ilgili duygu, hareket ve düşüncelerinizin sebepleri var. İnsanlar renklerle karşı karşıya geldiğinde oldukça karmaşık tepkiler verirler.

Siz bu reaksiyonların sebepleri kendi kendinize sormuş olmanıza rağmen cevapları bulamamanızın nedeni ise bu cevapların bilinçaltınızda yatıyor olmasındandır. Bilinçaltı, insan beyninin Hard disk'i dir. Bilinçaltı önemli önemsiz tüm ayrıntıları, her şeyi kaydeder ve beyin bu bilgileri gerektiği durumlarda kullanır. Aynı zamanda beynimizin güvenlik programıdır. Bilinçaltı bir depo işlevi görür.

Düşünme sürecinin %90 i bilinçaltında gerçekleşiyor. Yani kafamızı yerden hiç kaldırmadan, çevremizde ki hiç kimse ile ve konuşulan hiçbir şey ile ilgilenmeden, hiç konuşmadan bir noktaya dalıp düşünseniz bile, bu düşünme sürecinin sadece %10 unu oluşturuyor. Bilinçaltında yaşanan ise tam bir savaş. Doğru algılanmış olanlar, yanlış algılanmış olanlar, farkında olmasak da hatırladıklarımız, bildiğimizi hissetmeden bildiklerimizin hepsi, aynı karıncalar gibi nöronlar tarafından bir oraya bir buraya yılmadan taşınıyor (Nuhoğlu, 2006).

İşte renklerin hiç bilmediğimiz hatta suskun sandığımız dili de burada çözülüyor. Beynin arkasında hipotalamus denilen hipofiz bezinin de salgılandığı bir bölge vardır. Aynı zamanda bilinçaltında aşk, kıskançlık, sevgi, nefret, özlem gibi duygularımızın da yüksek oranda yönetildiği yer olan hipotalamus, renklerin dilini yorumlayıp beynimize göndermektedir. İşte bu yüzden renklerimizde çok fazla rol oynamaktadır ve bu bölge renklerin farklı enerjilerinin ve karakteristik özelliklerinin bilincindedir ve yine bu yüzden insanlık tarihi boyunca önemli olmuştur. Unutmamak gerekir ki her insanın

zevkine, fikirlerine, hislerine, ihtiyaçlarına, hayallerine, fiziksel yapısına ve tabiatına uygun bir renk dünyası vardır. Ancak birçok etkenden (moda, koşullanma, eleştirilmekten çekinme, müdahale ve yanlış eēitim gibi) dolayı herkes kendini hissettiēi gibi dışa vuramaz.

Gerekli koşullar saēlandıktan sonra kişinin var olan düşünce ve yaratıcı gleri ortaya çıkacaktır. zendirici bir çalışma ortamında kişi renkle ilgili genel yasaları uygulama yoluyla keşfederken renk duyarlıēına ilişkin kendi öznel dünyasını da keşfedebilecektir. Kendi znel renk dünyasını tanıyana deēin kişiye, kişisel özelliklerine yakın konular vermek gerekir. rneēin açık canlı renkleri kullanmayı sevenlere ilkbahar, ocuk parkları, eēlence, dēn, güneşli bir sabah vs. Koyu renk ilişkilerinden hoşlananlara ise; gece, karanlıkta ışıklar, sonbahar rzgrları, kömür madeni vb. konular uygun düşer.

Renk empresyonistlerinden Jung ve Goethe bu denemeleri bundan yıllarca önce denemiş ve olumlu sonuçlar almışlardır. “Renkler ve zevkler tartışılmaz” tümcesinde anlamını bulan bireysel renk beēenisi, tartışmalara neden olabilmekteyse de bazı durumlar, her tür öznel beēeni anlayışının dışında kalarak genelde, nesnel renk ilişkileri yasasına baēlı olarak çözüm gerektirirler.

Başlangıçtan bu yana, en eski sanatlarda olduēu gibi insanlık tarihinin bütün kültürlerinde de renkler önemli bir rol oynamıştır.

Çok eski aēlardan beri bir kültürel işaret olan renkler, dünyevi ve ruhani liderlerin sembolü olarak günümüze kadar gelmiştir.

İnsanoēlunun renk duyarlılıēı ve renk kullanımları onun medeniyet düzeyine pek baēlı olmamıştır. Gelişmemiş toplumların renk kullanım eřitliliēine ait belgelerin, günümüz dünyasını şaşırtacak özellikte olduēunu görmekteyiz.

Okyanus adalarında yaşayan insan topluluklarının katışksız renk anlayışından eski Peru kumaşlarının ayrıntılı renk zevkine, maēara devri duvar resimleri ve Pompei duvar resimlerinin olgunluēuna ve orta aē vitraylarının gizemli havasına, tüm aēların ve toplumların resimlerindeki renk dünyasına kadar hepsi birbiri ile karşılaştırılamayacak duygu zenginliklerine sahiptir (Tansuē, 1992: 48). Okuma yazma

bilmeyen köylü kadınların dokuduğu halı ve kilimlerdeki renk beğenisi, kullanımı ve anlamlandırması muhteşemdir.

Okulöncesi çocuklar, beğendikleri resimleri boyarken, en çok sevdiği renkleri tercih etmektedirler, beğenmedikleri resimlerde ise en az sevdikleri renkleri tercih etmektedirler. Bu renk tercihleri kıyafet, oyuncak seçimi ve kullanımlarında da oldukça etkilidir.

Sarı renk, mutlu çocuk renklerindendir. Çocuk çok fazla sarı renk kullanıyor ise oldukça heyecanlıdır ve ailesine aşırı bağımlı olduğunu ifade etmektedir. Kırmızı renk, çocuğun vazgeçilmezi ise çocuğun kişiliğini izleyip, biraz tanıdıktan sonra karar vermek en doğrusudur. Kırmızı tutkusu öfkeyi, tehlikeyi ve hareketi ifade etmektedir. Kahverengi seven çocuklar, her zaman sevimli, ilgi görmeli ve korunmalıdır. Şefkat görmek en temel ihtiyaçlarındandır. Yeşil renk seven çocuklar yaşıtlarına göre daha olgundurlar, özgüvenlidirler. Sorumluluk duygusunu ağır yaşayan çocuklarda, en çok tercih edilen renk mor renktir. Mor renk tercih eden çocuklar, desteğe duyulan ihtiyacı işaret etmektedirler.

Aile, çocuğunun öğreneceği kavramları yaşına ve gelişimine uygun olarak seçerek vermekte, onları yorumlayarak sonucu değerlendirmektedir. Tüm bu süreç, çocukta kişisel ve sosyal davranışlarla ilgili değer duygusunun yerleşmesiyle, gelişmesiyle sonuçlanmamaktadır. Çocuğun yaşadığı sosyal çevresi içinde yer alan ve onu etkileyecek olan gelenek, görenek, örf, adet ve kurallar da vardır. Ancak genel yargıların oluştuğu, seçimlerin yapıldığı ya da en azından etkilendiği, deneyimlerin kazanıldığı, şekillendiği yer aile ortamıdır. Tüm bu etkenlerin yanında, çocuğun doğumundan gelen kişisel özellikleri ve bu yönde oluşabilecek farklı tercihlerinin olabileceği dikkate alınmalıdır.

Diğer ülkelerde, farklı kültürlerde renk tercihleri ve kullanım alanları, Türk kültürü için alışılmışın dışında olabilir. Örneğin turuncu renginin Asya'da ruhsal rahatlama sağlayıcı, yaşamı mutlu, uyumlu, sosyal ilişkilerin güçlü olması ve iletişimi hızlandıran anlamları kabul edilirken, ABD'de ise sorunlu yolları, trafikte oluşan aksamaları ve “fast food” lokantalarını çağrıştırmaktadır. Renk alışkanlıkları, çok satan ünlü markalardan, hiç duyulmamış, pek tercih edilmeyen markalara kadar olan fiyat farklılıklarını, eğlence ve ciddiyet arasındaki ayrımı, yaş farklılıklarını, cinsiyetler

arasındaki ayrımı ve dini ayinler gibi sembolize ettiği çeşitli alanlar vardır. Yaşadığımız şartlar, sosyal statümüz, bulunduğumuz ortamlar, renkleri nerede ve nasıl kullanılabileceğimiz hakkında bizlere fikir vermektedir. Bir galeri veya işyeri açılışında, siyah elbiseler giymiş kalabalık bir insan grubu resmi bir açılış işaret ederken, papazların cenaze törenlerinde giydiği siyah kıyafetler ise dini töreni ve yas tutan insanları çağırır.

Renkler, politik hareketlerin işaretleri olarak günümüze kadar işlerliğini sürdürmüştür. Bugün dahi birçok siyasi lider kendilerine ait logoların renklerini toplumları etkilemek için çeşitli şekillerde seçmektedir. Firmalar logo seçiminde tüketicileri etkilemek ve dikkatlerini seçmek için doğru renk seçimi yapmaya çalışmaktadırlar. Örneğin petrol ürünleri firması olan Mobil, yapılan araştırmalar sonucunda kırmızı rengin erkeklerin dikkatini daha çok çektiğini tespit etmiş, Mobil yazısındaki “o” harfinin rengini kırmızı olarak değiştirmiştir.

Psikologlar uzun zamandır, çalışma ve oturma mekânlarının renk düzenlemelerinin insanların duygularına etki ettiğini bilmektedir ve renkler ile insanların iç dünyalarını keşfetmeye başlamışlardır.

Günlük yaşama mekânlarının, kentlerin, evlerin, işyerlerinin belirli renklerde olması gerekliliği sonucuna varmışlardır. Bu düşünce ve buna dayalı olarak yapılan çalışmalar ve bunların öğretileri ve uygulamaları 1920’li yıllarda rengin anlamının yeniden keşfini gerçekleştirmiştir. En iyi ve en canlı renk armonileri hakkında uzun tartışmalar yapılmıştır ve halen daha yapılmaktadır (Gençaydın, 1993: 33).

Bir renk başka bir rengin yanında açık veya koyu görünebilmektedir. Dahası bir renk başka bir renkmiş gibi de görünebilir. Bu durum renk algısının rengin fiziksel ve kimyasal gerçekliklerine göre değil, psiko fiziksel ilişkisine göre gerçekleştiğini kanıtlamaktadır. J. Itten bu ilişkiyi rengin etkisi olarak niteliyor ve aşağıda verilen birkaç örnek ile kanıtlıyor.

Siyah zemin üzerindeki beyaz bir kare, beyaz zemin üzerindeki aynı ölçülerdeki kareden daha büyükmüş etkisi bırakır. Beyaz zemin üzerindeki açık gri bir kare koyu izlenimi uyandırır ve aynı açık gri kare siyah zemin üzerinde daha açık bir izlenimi uyandırır.

Beyaz üzerindeki sarı daha koyu ve yumuşak, yumuşak olduğu kadar da sıcak bir etki bırakmaktadır. Siyah üzerindeki aynı sarı daha parlak ve soğuk saldırgan bir anlatım karakteri kazanmaktadır. Diğer yandan beyaz üzerindeki kırmızı kare çok koyu etki yapmakta ve oldukça ışıksız gözükmetedir. Buna karşın siyah üzerindeki kırmızı kare sıcaklık saçarak ışıdamaktadır.

Siyah ve beyaz zemin üzerine mavi bir kare boyandığında beyaz üzerindeki mavi derin bir koyuluk etkisi oluşturmaktadır. Sarıyla yapılan denemede olduğu gibi maviyi çevreleyen beyaz daha aydınlık bir etki oluşturmaktadır. Siyah üzerindeki mavi daha ışıklı bir karakter olarak derin bir parlaklık kazanmaktadır.

Mavinin zemin rengi kullanımı için oldukça uygun olduğu söylenebilir. Sıcak renkler (kırmızı, sarı, turuncu gibi) hareketli ve dikkat gerektiren durumlarda kullanıcının katılımını sağlamada kullanılır; soğuk renkler (yeşil, mavi, mor gibi) ise arka planı göstermede ve tanıtımlarda hafızalarda kalıcı olmakta etkilidir (Pearson ve Van Schaik, 2003: 327).

1.3.Ana renkler

Ana Renkler; Tabiatla saf olarak bulunan ve hiç bir karışımla elde edilemeyen üç renge, ana renk denir. Işığı renklerine ayırmakta kabul edilen yöntem, ışığı prizmadan geçirmektir. “Camdan yapılmış üçgen tabanlı bir prizmaya ışık prizması denir” (Bilim ve Teknoloji Ansiklopedisi, 1980). Kırmızı, sarı ve mavi renk çemberinde ana renklerdir. Görsel olarak farklı renklere bölünemez ya da tamamlayıcı parçalara dönüştürülemez. Ana renklerin hiç ortak unsurları olmadığından her biri birbirinden farklıdır. Diğer tüm renkler ana renklerin karıştırılmasıyla ortaya çıkar.

Fizikçi Young ışığın başka bir özelliğini kanıtlamıştır. Renkli lambalarla yaptığı deneylerde, eleme yöntemleri uygulamıştır. Tayfın altı renginin yine aynı tayfta yer alan üç temel renge indirgenebileceğini göstermiştir. Sadece kırmızı, yeşil ve koyu mavi renklerle beyaz ışığın elde edilebileceğini bulmuştur. Ayrıca bu üç rengi ikişer ikişer karıştırarak, siyan mavisini, magenta kırmızısını ve sarı renklerini elde edebileceğini anlamıştır (Akt.Polat, 2012, Parramon, 2000: 13). Ana renklerin ikişer ikişer birbirleriyle karışımı, sonucu ortaya çıkan turuncu, mor, yeşil renkleri ara renkleri oluşturmaktadırlar.

Yine T. Young'ın çağdaşı olan Hermann Von Helmholtz, ise yaptığı çalışmalar sonucu boya renkleri ve ışık renklerinin etkilerinin farklılıklarını bulmuş ve bu sayede tamamlayıcı (komplemanter) renk özelliklerini de ortaya koymuştur. Helmholtz, merkezleri bir, iç içe iki daire çizmiştir. Dış daireyi dört kısma ayırmış ve her bir kısmı sırasıyla sarı ve maviye, iç daireyi de bu renklerin (sarı, mavi, yeşil) karışımından çıkan yeşil renge boyamıştır. Bu şekilde hazırlanan daireyi hızla döndürerek sarı ve mavi renklerin optik karışımını meydana gelmiştir. Sonucun yeşil olması beklenirken, dairenin etrafı beyaza yakın bir gri olarak görünmektedir. Bunun sebebi ise iki rengin birbirlerini tamamlayıcı (komplemanter) olmasından kaynaklanmaktadır. Bu suretle birbirlerini nötür hale getirmektedirler (Çağlarca, 1993: 15).

Günümüzde kullanılan üç ana renk kuramının temeli ise J.C. Le Blon'a dayanmaktadır. J.C. Le Blon 1720'lerde boya renkleri olarak sarı, kırmızı ve mavinin ana renkler olduğunu ispatlamıştır. 1776'da ise Moses Harris bu ana renklerden yola çıkarak bugün de kullandığımız ilk dairesel renk çemberini oluşturmuştur. Fakat on sekizinci yüzyılda renk ve ışık üzerine yapılan birçok çalışma bugün de kullanılan bu sistemin çok fazla tartışılmasına sebep olmuştur. Johann Wolfgang Von Goethe üç ana renkli sistem yerine, sarı ve maviyi ana renkler olarak kabul etmiş ve bu teoriyi içeren renk çemberi ve üçgeni geliştirmiştir (Öner, 2010).

1.4. Ara Renkler

Ana renklerin ikişer ikişer aynı ölçülerde karıştırılması ile meydana gelen renklere ara renk denir. Bunlar turuncu, yeşil ve mor renklerdir.

Mavi + Sarı = Yeşil; Mavi ile yeşilin karışımından Yeşil ve yeşil rengin türleri. Kırmızı + Mavi = Mor; Mavi ile Kırmızının karışımlarından mor ve mor rengin türleri. Kırmızı + Sarı = Turuncu; Sarı ile Kırmızının karışımından Turuncu ve turuncu rengin türleri (Yazıcıoğlu, 2012).

Doğada bulunan bütün renkler ana renklerin birleşmesiyle oluşur. Siyah ve beyaz bunların arasında değildir ve şu şekilde meydana gelir. Eğer bir nesne güneş ışığını yansıtmayıp yok ediyor ise siyah, tüm renkleri yansıtıyorsa beyaz olarak görünür.

İki ana rengin eşit miktarda karıştırılmasıyla ortaya çıkan renk, ara renk, karışıma katılmayan renk ise ana rengin tamamlayıcısı olur. Mavi için turuncu, kırmızı için yeşil, sarı içinse mor tamamlayıcı renk görevini yapar. Birbirlerine karşıt olan bu renkler, birlikte kullanıldıklarında da denge oluştururlar. Ana renklerin farklı oranlarda karıştırılmasıyla güneş ışınlarında bulunan altı rengin birbirinden farklı sayısız tonu elde edilebilir.

1839'da Fransız kimyacı Michel-Eugene Chevreul, temelde sarı, kırmızı ve maviden oluşan üç ana renk ve turuncu, yeşil, mor renklerinden oluşan ara renkleri içeren bir kromatik renk dairesi tasarlamıştır. Bu renkleri siyah ile koyulaştırıp, beyaz ile açarak yirmi binden fazla renk tonu bulmuştur (Öner, 2010).

Albert H. Munsell, renkleri parlaklık, ton ve doygunluk değerlerine göre sınıflandıran bir sistem geliştirmiştir. 1899'da kırmızı, sarı, yeşil, mavi ve mor gibi beş esas renk üzerinde bir renk çemberi meydana getirmiştir. Bu renk çemberi üzerinde yirmi eşit mesafe ayırmıştır. İki renk ortası sarı - kırmızı, sarı - yeşil, mavi yeşil, mavi - mor' dur (Çağlarca, 1993: 18).

1.5. Sıcak Renkler

Renkler, şiddetlerine ve insanlara hissettirdikleri psikolojik etkilerine göre sıcak ve soğuk renkler olarak ikiye ayrılırlar. Bize ateşi ve sıcaklığı hatırlatan, canlı, dikkat çeken, insana enerji veren ve canlılık hissi uyandıran renkler sıcak renkler olarak adlandırılır. ‘’ Sıcak renkler, dalga boylarının kısalıkları ve titreşim sayılarının yüksek olması nedeni ile çabuk görülürler. Bu renkler insanda psikolojik olarak güneşin, ateşin sıcak etkisini uyandırır. Sıcak renkler kırmızı ve sarı arasında kalan renklerdir. Sarıya yakın bütün renkler sıcak renkleri oluşturmaktadır (Güntürkün, 2010: 7). Ayrıca altın sarısı, kayısı rengi, bal rengi, şarap kırmızısı, pembe, vişneçürüğü, zeytin yeşili, kahverengi sıcak renklere aittir.

Sıcak renkler; hareketlidirler, canlı, kışkırtıcı ve gösterişli bir özelliğe sahiptirler. Delacroix'e göre sıcak renkler zenginlik ve sevinci temsil ederler.

Sıcak renklerin parlaklık, aydınlık ve göz alıcı etkileri soğuk renklere göre daha fazladır. Bilim adamları bu özellikleri en çok psikolojik alanlarda kullanırlar. Örneğin;

ağırkanlılara en çok sıcak renkleri tavsiye ederler. Hiçbir zaman sıcak renklerin kullanımında aşırıya kaçılmamalıdır. Çünkü aşırı sıcak renkler insan psikolojisinde bir bunalma duygusu yaratabilir. Ayrıca yapılan araştırmalara göre bolca kullanılan sıcak renkler, insan psikolojisinde bir işkence duygusu oluşturduğu belirtilmiştir (Yılmaz, 1991).

“Sıcak renkler, zamanı olduğundan uzun gibi algılatır. Cisimleri daha uzun, büyük ve ağır algılanmasını sağlar. Mekânlar daha küçük algılanır. Soğuk renkler ise, zamanı olduğundan daha kısa gibi algılatır. Cisimler daha kısa, küçük ve hafif algılanır. Mekânlar ise daha büyük algılanır” (Tokgöz, 2010).

Sıcak ve Soğuk Renkler; Renkler insan üzerinde uyandırdıkları psikolojik etkiler nedeni ile sıcak-soğuk olarak adlandırılmaktadırlar. Sarı, kırmızı ve turuncu renklerin ateşe yakınlıkları ile görsel yoldan psikolojik etkileri sıcaktır. Bu renklere karşıt olanlar: Yeşil, mavi, mor ise; sönen ateşi temsil ettiklerinden etkileri de soğuktur. İçinde mavi, yeşil, mor rengi bulunduran her renk de, soğuk kabul edilir. Sıcak renkler; hareket, canlılık ve neşe verirler. Fakat, fazla yoğun kullanıldıkları zaman gözde ve vücutta fiziki yorgunluk hissi uyandırır. Soğuk renkler ise, dinlendirici özelliktedir ve rahatlık verirler.

Sıcak ve soğuk renklerin, fiziki bazı önemli tesirleri daha vardır. Bu renkleri uzak ve yakın olarak algılayabiliriz. Bu renkler göz merceğinden geçerken farklı kırılışlarının olmasından dolayı; kırmızı renk, diğerlerine göre daha yakın, mavi ise, uzaklık ve genişlik etkisi oluşturur. Sarı, mor renkler ne yaklaşmış ne de uzaklaşmış olarak görülürler. Soğuk ve sıcak renklerin bu türlü algılanışları ve aynı zamanda eşyayı, büyük ve küçük gösterme gibi özellikleri de vardır (Bigalı, 1999).

1.6. Soğuk Renkler

Soğuk renkler, sıcak renklere göre titreşimi daha az, dalga boylarının uzun olması nedeni ile gözü ikinci derecede etkiler. Bu renkler insanlarda psikolojik olarak havanın, suyun, çimenlerin serinlik, sessizlik ve huzurunu anımsatırlar. İnsana soğukluk ve serinlik hissiyatı veren renkler soğuk renkler olarak adlandırılmaktadır. Soğuk renklerin hatırlatıcı etkilerinden dolayı eğitim kurumlarında mavi, yeşil ve mor renkler

tercih edilmektedir. Gök mavisi, Türk mavisi, nefti menekşe rengi bu grubun renkleridir.

Soğuk renklerin insan üzerindeki etkileri hoş, serin, dinlendirici ve tazelik vericidir. Dolayısıyla istirahat ve sakinlik ihtiyacımızı karşılar. Yazın sıcakta kullanılırsa serinlik ve rahatlık hissi yaratırlar. Örneğin; bu renkler psikolojimizde huzur veren bir gök, sonsuzluğa çeken bir deniz, hisli bir çiçek gibi duygular uyandırır. Günümüz psikolojisinde soğuk renklerin sakinleştirici özellikleri bolca kullanılır (Gürer, 2004).

Soğuk renkler ise, zamanı olduğundan daha kısa gibi algılatır. Cisimler daha kısa, küçük ve hafif algılanır. Mekânlar ise daha büyük algılanır.” (Tokgöz, 2010).

1.7. Zıt Renkler

Renk çemberinde birbiri ile karşılıklı yer alan renklere zıt (kontrast) renkler denir. Her ana rengin karşısına düşen ara renk, ana rengin zıttı olur. Zıt renkler yan yana geldikleri zaman birbirlerinin güçlerini arttırdıklarından dolayı canlı ve parlak görünerek en yüksek zıtlık etkisini yapmaktadır.

Zıt renkler birbirlerini tamamlayıcı renkler olarak da tanımlanmaktadır. Bir daire etrafında ana, ara ve tamamlayıcı renklerin aralarındaki ilişkiyi gösterecek şekilde renklerin düzenlemesi ile renk çemberi oluşturulur. Bir ana renk ve onun karşısındaki diğer iki ana rengin karışımından olan renk, ilişki bakımından renk karşıtlığı, zıtlığı veya tamamlayıcılığı oluşturur. Kırmızı yeşilin, mavi turuncunun, sarı morun zıttı olmaktadır. Bu zıtlık şu şekilde açıklanabilir; kırmızı bir yüzeye bir süre baktıktan sonra gözümüzü renksiz bir yüzeye çevirirsek o yüzeyde kırmızının zıttı olan yeşilimsi rengi algılarız. Bunun nedeni ise, kırmızıdan etkilenen göz hücreleri dengeyi kurmak için sarı ve mavinin karışımı olan yeşili görmek.

İki veya daha fazla renk karıştırıldıklarında, kendi özelliklerini kaybederek gri renk ortaya çıkıyor ise, bu renkler tamamlayıcı (komplemanter) renklerdir. Aynı karışım renkli ışıklar ile yapıldığında beyaz ışığı veren renkler tamamlayıcı renklerdir. Karışımlar, siyah veya beyazı oluşturmuyorsa uyumsuzdur. Kırmızının tamamlayıcısı

yeşil, sarının tamamlayıcısı mor, mavinin tamamlayıcısı turuncudur. Birbirini tamamlayan renklerden biri diğerine çok az karıştırılınca o renk parlaklığını kaybeder.

Renk zıtlıklarının diğer bir tanımında ise iki farklı öğede iki aşırı uç demektir. Zıtlıklar sadece renk türlerinde olmamaktadır. Renkler, değerler, ışıklar, doymuşluklar, miktarlar, dokular veya insanda yarattığı uç hisler (sıcaklık, soğukluk gibi) yaratabilirler. Bu sebeple, zıtlığın hangi öğeler arasında olduğunu belirtmek gerekmektedir (Özdemir, 2005: 4).

1.2. RENKLERİN ÇEŞİTLERİ

1.2.1. Kırmızı

Kırmızı, renkler ölçeğinde titreşimi en kuvvetli ve en hareketli olan renktir. Harekete geçirme, tahrik etme, aşk, gerginlik ve tansiyon yükseltici gibi etkiler yaratmaktadır. Ayrıca bu renk doğada en çok gül ve ateşi çağrıştırır. Kırmızı, heyecan ve titreşim oluşturduğundan birçok ülke bayraklarında tercih nedeni olarak görülmektedir (Akt. Güvenç, 2005, Artut, 1990). Fakat, uzun yıllardır kanı çağrıştırması nedeniyle kırmızının tıraş bıçaklarında kullanılmamaktadır, hız özelliğiyle öne çıkan otomobillerde özellikle kırmızı rengin tercih edilmesi bu renge örnek verilebilir (Akt. Güvenç, 2005, Fiell, 2000).

Kırmızı iştah açma özelliğinden dolayı, dünyadaki büyük gıda firmalarının (Kola ve Fastfood firmaları gibi) logolarında çok sık kullanılmaktadır. Aynı zamanda adrenalın salgısına yol açtığı için heyecanlandırıcı bir renk olan kırmızı, kan akışını hızlandırıcı ve tansiyonu da yükseltici bir özelliğe sahiptir. Çarpıcı ve heyecan verici doğasıyla kırmızı rengin, dikkat çekici, harekete geçiren etkisiyle de, insanların dikkatini çektiği ve kendi üzerine yoğunlaştırdığı görülmektedir. Renk ölçeğinde yer alan kırmızının, gül, kestane ve bordo renkleri güzel ve ifade edici özelliği ile evrensel bir biçimde çekici ve duygusal renkler olarak bilinmektedir. Kırmızı, her ortama hayat ve enerji verirken, güçlü ve yoğun ışığın etkisiyle bir mekân içerisinde daha fazla dikkat çekmektedir. Diğer yandan az ışıklı ortamlarda kırmızı şiddetini kaybetmektedir. Kırmızı klasik sanatta ve ilk çağ sanatlarında çok kullanılmıştır. Bazı toplumlar kırmızıyı milliyetçilik duygularını coşturan, bazıları eşitlik ve özgürlük, bağımsızlık sembolü olarak kabul etmişlerdir. Bazı toplumlarda ise saltanatın ve iktidarın simgesi

olarak kabul edildiğinden asilzadelerin, generallerin, hanların, imparatorların ve padişahların rengi olmuştur. En üst din adamları da bu rengi tercih etmişlerdir. Bu yüzden imparatorlar genellikle kırmızı giysiler kullandıklarından, sıradan insanların bu rengi kullanmalarını yasaklamışlardır (Willins, 1984). Soğuk algınlığı, kansızlık veya felç gibi şikâyetlerde kırmızı renk, bireyin yanında destekleyici olarak bulundurulabilir. Kırmızı, ateşin, kanın, tutkunun, öfkenin tehlikenin ve yıkımın sembolüdür. Diğer yandan cesaret ve destekleme anlamına gelmektedir. Romalılar ve Sparta' lılar, savaşlarda askerleri motive etmek için kırmızı bayrak kullanmışlardır. Böylece, adrenalinin açığa çıkmasını sağlamışlar ve enerji düzeyinin yükselmesine yardımcı olmuşlardır. Yunanlıların Savaş tanrısı Mars'ın kullandığı iki tekerlekli savaş arabası da kırmızı renkte resmedilmişti. Kırmızı, merhameti ve cömertçe gösterilen fedakârlık anlamına da gelmektedir (Güvenç, 2005).

Psikolojik olarak kırmızı etkileyici olmakla beraber yorgunluğu artırarak sinirlerin daha fazla gerilmesine sebep olabilir. Diğer yandan pozitif etkisi ise, yenilikler üretmeyi güçlendirebilmesidir.

1.2.2. Mavi

Soğuk renkler kategorisine giren mavi rengin koyusundan açığına kadar olan derecelerinde yabancı renk bulunmaz. Denizin, gökyüzünün, şiirin, sınırsızlığın, saflığın ve sonsuzluğun sembolüdür. İşyerinde performansı artırılmak isteniyorsa ofis maviye boyanmalıdır. Yazılarda kullanılan mavi renk, daha çok akılda kalmaktadır.

Mavi renk sakinliği ifade etmektedir fakat geniş alanlarda kullanıldığında kasvetli bir görüntü vermektedir. Açık mavi, mekânsal ferahlık sağlamaktadır, ayrıca ofis ve ev ortamlarında ciddiyeti göstermek amacıyla sıkça tercih edilmektedir. Koyu mavi ise serinlik veren bir etki yaratmaktadır.

Mavi renk gökyüzünün ve denizin simgesidir. Arap ülkeleri, mavinin kan akışını yavaşlattığına inanmaktadır, bu yüzden nazar boncuğu mavi renktir. Batıda ise intiharları azaltmak için köprü ayaklarını maviye boyamaktadırlar. Genellikle yıldızları, geceyi, insan sıcaklığını, kalıcı ve derin duyguları, düşünceyi, dinlenmeyi simgelemektedir. Hint felsefe sisteminde, yoga ve meditasyon da mavi renk kullanılmaktadır (Güvenç, 2005).

Mavi renk, sezgi gücünün ve karmaşık zihinsel becerilerin de simgesidir. Mavi renk, sinirleri yatıştırması ile bir çeşit derin düşünme ve duygusal arınma yolu sayılabilecek kadar etkilidir. Beyni rahatlatırken içe dönüklüğü kabuğundan çıkartarak, depresyon içindeki kişiyi sakinleştirmektedir. ABD’de bir okulun duvarlarının maviye boyanması sonrası çocukların yaramazlıklarının azaldığı tespit edilmiştir. (Güvenç, 2005). Diyet yapıyorsanız mavi tabaklarda yemek yemelisiniz çünkü mavi renk iştah kapatıcıdır. Restoran sahibiyse kesinlikle mavi renk kullanımından kaçınmalısınız.

1.2.3. Beyaz

Beyaz, saflığın, yeni başlangıçların ve barışın rengidir. Değerli ve kutsal sayılan kavramlar beyaz renkle simgelemektedir. Işığı yansıtan ve ortama ferahlık kazandıran beyaz, parlak, enerji verici, asaleti, zarafeti ifade eder, saf ve mutluluk vericidir. Soğukkanlılığı da ifade ettiği için, soğuk ortamlar yaratmak istenildiğinde de kullanılmaktadır.

Beyaz özellikle hastaneler ve ilaç firmaları gibi sağlık ve hijyeni vurgulamak isteyen mekânlar için tercih edilen ilk renktir. Doktor, hemşire ve sağlık sektöründe çalışanlar, kıyafetlerinde bu sebepten beyaz renk tercih etmektedirler. İstikrarı ve devamlılığı da temsil ettiği ve güven verdiği için ofislerde, beyaz rengin daha çok kullanıldığı tespit edilmiştir. Gözleri dinlendiren ve mekânı gerçek boyutlarından daha büyük gösteren beyaz, neredeyse tüm mimarlar tarafından tavsiye edilen bir renktir.

Beyaz saflığı ve iyiliği simgeleyen bir renktir. Işığın sembolüdür; masumiyeti ve saflığı, barışçıl, uzlaşmacı, doğrucu ve rahat davranmayı ifade etmektedir. Çinliler beyazın matem rengi olduğuna inanırlarken aslında beyaz, genel olarak tüm insanlar için mutlu ve sevinçli günlerin rengi olmuştur. Gümüş rengine yaklaşan beyaz ise, inancı ve kutsallığı temsil etmektedir (Güvenç, 2005). Beyaz temizliği sembolize eden bir renktir, içtendir, soyludur. Ölümden sonra tekrar doğumu simgeler (Yılmaz, 1991). Bazı politikacılar bu rengi dürüst ve şaibesiz imajı oluşturmak için kasıtlı olarak kullanılmaktadırlar.

Bağırsak sorunu çekenler, akciğer hastalığı olan ve şeker hastalığına yakalanan kişilerin beyaz renkten faydalanmaları önerilmektedir. Çünkü bu rengin olumlu enerjileri etrafa yayılmaktadır.

1.2.4. Sarı

Sarı renk tamamen geçiciliğin ifadesidir ve kısa sürede bitecek bir süreci göstermektedir. Dikkat çeken ve diğer renklerden kolayca ayırt edilebilen sarı renk, aynı zamanda zekânın da rengi olarak bilinmektedir. Sarının dikkat çekiciliği ve ayırt edilebilme özelliklerinden ötürü, güvenlikle ilgili birçok alan, vurgulanması ve göze çarpması istenilen her noktada sarı, birçok renkten daha fazla kullanılır. Dolayısıyla bu renk, az ışıklı, geniş ve kapalı ortamlar için ideal bir renk olmaktadır.

Sarı en parlak temel renktir. Güneşin parlaklığının simgesi sayılmıştır. Altın sarısı iyilik ifadesidir ve yükseliş anlamında kullanılmıştır. Gelişmemiş toplumlarda ölümsüzlüğü simgelemiştir. Altının paslanmaması, yapısının bozulmaz ve karışmaz olması, dinsel inanışlarda sarıyla ifade edilmiştir. Altın sarısı Tibet'te kutsal renk kabul edilmiştir, altın parlaklığını asla yitirmez, her zaman temiz ve katıksızdır. İlkel toplumlara göre, sarı yaşamın canlılık ilkesini temsil etmektedir. Bugünkü Çinlilere göre ise sarı, asaleti simgelemektedir. İnsanların sarıdan anladıkları ile sararmaktan anladıkları farklı şeylerdir. Sararma ile daha çok hastalıklar akla geldiğinden bir hüznün, bir acı bedensel rahatsızlık düşünülür. Bulaşıcı hastalıklar hep sarı renk ile ifade edilmiştir. İnsanlar, hastalık tehlikesi bulunan bölgelerden, sarı bayraklarla uzak tutulmaya çalışılmıştır (Gökaydın, 1990). Sarı renk, umutsuzluğu kaldırarak yerine neşe, eğlence ve keyif katmaktadır. Sürekli bakıldığında ise rahatsız edici bir etkisi vardır. Sarı rengin iştah açıcı, hazımsızlığı önleyici ve sindirim sistemini düzenleyici etkileri vardır. Vücudumuzda sindirim sistemini ve mideyi temsil eden renk sarıdır. İştahsızlık sorunu ile karşı karşıya kalındığı zaman mutfakta daha çok sarı renk kullanılması faydalı olacaktır (Güvenç, 2005).

1.2.5. Yeşil

Yeşil rengin en önemli özelliği, dinlendirici, sakinleştirici olmasıdır. Özellikle zümrüt yeşili, işyeri çalışanlarını, ortak hedeflerin gerçekleşmesi için çalışmalarını hızlandırır; bireysel hedeflere hızlı bir şekilde ulaşılmasına da yardımcı olur. Yeşil güven duygusunu anlatır, bu yüzden bankaların, savunma sektörü ve askeri alanların da en çok tercih ettiği renklerin başında gelmektedir.

Doğanın sakinliğini de anımsattığı için, hastanelerin iç yüzeylerinde, doktorların üniformalarında ve ameliyathanelerinde de yeşil renk tercih edilmektedir. Yeşil ruhu dinlendiren ve sakinleştiren bir renk olduğu için mekânlarda huzur verir, açık tonları daha duygusal atmosferler için tercih edilmektedir. Sonsuz bir ruhsallık ve barışıklık duygusu da yarattığı için evlerde bol miktarda yeşil bitkiler bulundurulması, mutluluk vermektedir. Genellikle her mekâna temiz hava ve canlılık kattığından dolayı ilkbahar mevsimini çağrıştıran özelliği de vardır. Yeşilin bazı tonlarının dinlendirici etkisi vardır. Gençliğin, diriliğin sembolü olarak da düşünülür. Doğayla örtüşen, en yakın ilişkisi olan bir renktir. Ağaç yaprağı, çayır, çim ve yosun gibi. Doğa ile baş başa kaldığımızda rahatlamamıza, sakin ve mutlu olmamıza etkisi oldukça büyüktür. Yeşil özellikle Müslüman ülkelerde en çok tercih edilen renk olarak mistik bir özellik de taşır. Sarıya yakın açık tonları insanda, yeniden doğuş, canlılık ve neşe etkisi bırakmaktadır (Artut, 1990). Doğanın simgesi olan yeşil, özellikle açık yeşil, yeni bir yaşamın, yeniden doğuşun, enerjinin, umudun ve bereketin rengidir. Koyu yeşil renk haset, kıskançlık ve batıl inanç anlamlarını taşımaktadır. Yeşil yaratıcılığı ortaya çıkarır, bu yüzden büyük lokanta, pastane mutfaklarında tercih edilmektedir. Ayrıca kalp ve verem hastalıklarının tedavisinde oldukça faydalı etkiler görülmesine yardımcı olur. Vücudun yıpranmasını önleyerek, vücuttaki zehirli maddelerin atılmasını sağlar ve sinirleri destekler ayrıca hücrelerin yenilenmesini ve kısa sürede onarılmasını sağlar (Güvenç, 2005). Yeşil rengin olumsuz etkisi ise, yoğun kullandığı ortamlarda, insanları tembelliğe teşvik ettiği düşünülmektedir, bu nedenle çalışmayı sevmeyen kişilerin iş ortamları yeşil renk ağırlıklı olmamalıdır.

1.2.6. Kahverengi

Gerçekliğin, plan ve sistemin rengidir. Bu rengin dışında bir sistemli iş yaparsanız sonuç elde edemeyebilirsiniz. Ama aynı ortamı kahverengiye boyayan insanlar daha sistemli ve hızlı bir şekilde süreci gerçekleştirirler. Kahverengi insanı hızlandırır. Bu yüzden lokantalar ve fast foodlar da iç mekân kahverengi kullanılır. Koşucular ve diğer sporcular bu rengi tercih edebilirler. Kahverengi toprak rengidir. Kıyafetlerde pek tercih edilmez. Kaybolmanın ve saklanmanın rengidir. Rahat bir renk olarak ta kabul edilir. Kişinin kendini rahat, resmiyetten uzak hissetmesini ve paylaşımcı olmasını sağlar. Genellikle insanlar sadece kahverengi kullanmaktan

çekinirler fakat farklı tonları tercih edildiği durumlarda uygulama alanları geniştir (Fidan, 2012: 276).

Ayrıca bu renk, terapistlerin tercihini oluşturmaktadır. Çünkü insanların, kahverengi giyen kişilere, düşüncelerini daha rahat ve doğru anlatabildiği düşünülmektedir.

1.2.7. Siyah

Siyah renksizliktir. Bu yüzden doğada bu renk bulunmaz. Işığı yok eden renk olduğu için göz yanılsaması olarak o rengi siyah görürüz. Tartışmalı bir renktir diyebiliriz.

Siyah her ne kadar ağırbaşlılığın ve soyluluğun ifadesi olsa bile şaşkınlığın, karışıklığın, üzüntünün, kaybetmenin ve yas tutmanın da rengi olmuştur. Korku ve umutsuzluğun yanı sıra ölümü de çağrıştıran siyahı, özgüveni yüksek kişiler sevmektedirler.

Hırslı, inatçı ve şartları zorlayan insanlar siyah rengi çok severler. Var olma ve başkaldırışın rengi olarak ifade edilen siyah, gücü, tutkuyu ve resmiyeti temsil etmektedir (Fidan, 2012: 276). Bu nedenle tüm makam arabaları veya güç simgesi olan araçlar siyahtır.

Siyah rengin psikolojik etkilerini şu şekilde açıklamak mümkündür. Siyah, ışığı yok ettiği için dikkati dağıtan etkileri en aza indiren ve bunun sonucunda konsantrasyon sağlamayı kolaylaştıran bir renktir. Kilo problemi yaşayan kişilerin, özellikle şişman bayanların daha zayıf görünmek için en çok tercih ettikleri renktir. Sadece ve sürekli siyah giyinen ve siyah renk kullanmayı seven insanların ruhsal açıdan problemleri olabilmektedir. Bu nedenle özellikle bu renk, çocuklarınızda inatçılığa veya depresyona sebep olabilir.

1.2.8. Mor

Mor renk eskiden beri itibarı, asilliği, ihtişamı, lüksü ve özgüveni sembolize ettiği düşünülmektedir. Gizem, özgürlük anlamına da gelir. Ayrıca bağımsızlık ve sevgiyi de gösterir. Mor rengi tercih edenler ayrıntılara dikkat ederler, yaratıcılık gücü

farklıdır ve yeteneklidir (Fidan, 2012: 276). Tarih, yüksek sınıfların, saray mensuplarının her zaman kıyafetlerinde mor rengi yoğun kullandıklarını kaydetmektedir. Nevrotik duyguları açığa çıkardığından, insanların bilinçaltını korkuttuğu saptanmıştır. Psikolojik rahatsızlığı olan insanların, alkolikler veya bağımlıların yaşam alanlarında kullanılmamalıdır. Mor, intihar edenlerin çok sevdiği renktir.

Mor rengin etkisi ile vücudumuzdaki hormonlar ve salgı bezleri daha dengeli bir şekilde çalışmaktadır. Özellikle menenjit, sara gibi beyin hastalıklarının tedavisinde oldukça etkilidir. Kanı temizlemekte yardımcı olan bu renk; karaciğer, akciğer, kalp ve böbrek hastalıklarında da tedaviyi desteklemektedir. Eklem iltihaplarına karşı da faydası olan bu renk için şifa rengidir denilmektedir. Sağlığımızda önemli bir yere sahiptir.

Kutsallığı ve alçak gönüllülüğü temsil ettiğinden Katolik papazlarının giysi rengidir. Mor hem fiziksel, hem de ruhsal anlamda serinletilmiş bir kırmızıdır. Bu nedenle oldukça kederli ve rahatsızdır. Yaşlı kadınlarca giyilir ve Çin’ de matem işaretidir (Güvenç, 2005).

1.2.9. Turuncu

Kırmızı gibi dışa dönük ve heyecan verici bir renktir. Titreşimi kırmızıdan daha az olduğu için kırmızıdan daha yapıcıdır. Güneşin parlaklık ve sıcaklık hissini vermektedir. (Sun, 1994). Turuncu kırmızıyla benzer özelliklere sahip bir renktir. Turuncu, açık tonlarıyla ve gölgeli tonlarıyla da sevilmektedir. Ayrıca olgunluğu ve durağanlığıyla da kırmızıdan daha az iddialıdır.

Turuncu, duyguların ve heyecanın rengidir. Bu renk, enerji, fiziki canlılık, dinamik kuvvet, coşku, cesurluk, neşe, cana yakın, girişken, hevesli, kıpır kıpır ve sosyal yaşam anlamına gelir (Fidan, 2012: 277). Psikolojik olarak insanı yaşama motive etmektedir.

Dinlendiren ve iştah açan renk olarak bilinen turuncu; metabolizmayı hızlandırır. Özellikle böbrek, karaciğer, pankreas, dalak ve mide ülseri gibi hastalıkların psikolojisinde olumlu etkilere sahip olan turuncu rengi aynı zamanda romatizma gibi şikâyetlerin azalmasına da yardımcı olur.

1.2.10. Pembe

Uyum, neşe, şirinlik ve sevginin simgesidir. Rahatlatan ve dinlendiren bir renktir. Bu yüzden mağazalar genellikle satış elemanlarına pembe üniforma giydirir. Aynı zamanda mutluluğun simgesidir. Yaşam dolu mükemmel ve enerji veren bir renktir. Sağlıklı olmanın ve daima genç kalmanın ifadesidir (Fidan, 2012: 277). Umut belirtisidir. Saldırganlık, kızgınlık, terk edilme ve ihmal gibi öfke içerikli duyguları hafifletir.

Beyaz ve kırmızının karışımı ile ortaya çıkan pembe renk, yumuşaklık, nezaket, saflık, dişilik ifade eder. Kişide sakinlik, duygusallık, romantizm, masumiyet gibi duygular uyandırır (Güntürkün, 2010). Kırılganlığı, hassasiyeti, sezgiselliği ve duyarlılığı ifade eder.

1.2.11. Turkuaz

Üst düzey bir değişimi ve dönüşümü temsil eder. Açık fikirli, yardımsever ve tutucudur. Bu renk insanda, olumsuz düşünce, yaşamdan korkma ve çekingenlik sağlar. Mekânlarda canlılık ve ferahlık yayar, mekânları daha geniş gösterir. Son derece dinlendirici bir renktir. Tarih boyunca Türklerin kullandığı ve resmi simgelerde yer alan bir renktir (Fidan, 2012: 277).

1.2.12. Lacivert

Kozmik bir renk olan lacivert sonsuzluğun ve otoritenin simgesidir. Politikacılardan tutun da özel sektördeki işadamlarının en çok tercih ettiği renktir. Laciverti tercih eden kişiler kendilerini çok daha karizmatik ve inandırıcı hissederler. İnsanlar üzerinde de başarılı ve güçlü imajı bırakırlar (Fidan, 2012: 278).

Düşüncenin rengi olarak bilinen bu renk, sezgileri güçlü olan kişiler tarafından sevilir. Hafızanın güçlenmesini sağlayan bu renk; çok rüya gören kişiler tarafından tercih edilir.

Ruh ve sinir hastalıklarına, göz, kulak, burun hastalıklarının tedavilerinde de kullanılmaktadır.

1.2.13. Gri

Gri, beyaz ve siyahtan meydana gelen bir renktir. Bu renk tutucu, üzüntülü, hüznü, heyecansız, sıkıntılı duyguları ve depresyonu ifade eder. Kendini boş ve depresyonda hissedene birisine işaretler. Hareketsizliğin ve yaşlılığın rengi olarak ta kabul edilir (Fidan, 2012: 278).

Denge unsuru olarak görülen renk, ciddiyeti çağrıştırmaktadır. Bu nedenle çoğu devlet kurumunda ön plana çıkan renk gridir. Genellikle bu rengi seven kişiler olaylardan uzak durmayı ve hiçbir olaya karışmamaya özen göstermektedirler. Kurallara bağlı kişiler tarafından sevilen bir renktir.

1.3. RENKLERİN ÖNEMİ

Hayatımızda, dünyamızda renklerin olmadığını, her şeyin renksiz olduğunu düşünmek mümkün değildir. Aksi halde, gökyüzünün, denizin, toprağın, ağaçların, gündüzün ve gecenin bir anlamı kalmazdı. Sebebini tam olarak bilmesek hayatımızda bazı renkleri daha çok, bazı renkleri ise daha az kullanmaktayız. Fark etmeden alışveriş yapılmasına veya aç olunmadığı halde yemek yenmesine neden olan renkler vardır.

Günlük hayatımızda psikolojimiz üzerinde büyük etkisi olan renkler, aynı zamanda vücudumuzu etkilemekte ve davranışlarımızı yönlendirmektedir. İnsan yaşamında renklerin özellikleri, işlevselliği ve etkileri belirleyici bir özellik taşımaktadır. Bu özellikler ve etkiler, insan psikolojisi ve duyguları üzerinde eskiden beri bilinmektedir. İnsan psikolojisini ve fizyolojisini korumak ve geliştirmek amacıyla ışık ve renklerden yararlanma yolları aranmıştır.

Renkler insanoğlunun hayatında, çevresinde bulunduğu ortamlara göre farklı etkiler yapabilirler. Örneğin, bazı insanlar tarafından çok tercih edilen, severek kullanılan renklerin, o insanlar için olumlu, mutlu hatıralardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunlar genel geçer özelliklerdir (Artut, 1990). Bu özelliklerden yararlanmak mümkündür. Neşe, sevinç, hüznü, keder gibi duyguları, seslerle başkalarına yönlendirebiliyorsak, renkleri de sesler gibi armonize ederek, tüm duygularımızı onlarla ifade edebiliriz (Gökaydın, 1990).

Nitekim fiziksel, duygusal ve psikolojik durumlarımızı anlatırken genellikle renklere kullanırız. İnsanların birbirleriyle yaptığı konuşmalarda renkleri nasıl sıradan bir kelime gibi rahatlıkla kullandıkları fark edilir. Günlük konuşma dilinde “renk” deyimlere bile girmiştir. “Öfkeden kıpkırmızı kesilmek” “Üzerine kara bulutlar çökmesi”, “Dünyayı tozpembe görmek” Bu deyimlerden kırmızının sinir, öfke, siyahın talihsizlik, şansızlık, pembenin umut, sevinç gibi anlamlarda kullanıldığını çıkarabiliriz. Bunun sebebi insanların farkına varmadan renklerden etkilenmeleridir. İnsanların renkler konusunda ortak fikirleri olmakla beraber bir renk hakkında düşünceleri, her insanın ayrı olabilir. İnsanların sevdikleri ve tercih ettikleri renkler olduğu gibi, sevmedikleri ve hiç kullanmadıkları renkler de olabilmektedir. Renklerin bizleri hangi konuda etkilediği de üzerinde çok araştırma yapılan konulardandır (Andrews, 1995).

İnsanı tam tatmin edici bir bilimsel sebebi bulunmamasına rağmen renk konusundaki akılda oluşan psikolojik değişimleri, genel olarak aşağıdaki nedenlere bağlanabilir:

- a) Geçmişteki ilişkiler ve etkiler,
- b) Şartlanmış refleksler,
- c) Gelenekler, görenekler, örfler
- d) Moda,
- e) Mensubu bulunulan coğrafi bölge (Gürer, 2004).

Rengin kavramsallaştırılmasındaki en ilginç fark, kültürel gelişimle ilgilidir. Bütün kültürlerde, renklerin tanımlandığı kendine özel bir metodu vardır. Renk terimleri özellikle renk tonlarını belirtir. Ancak bazen renk terimlerinin anlamı onun belirttiği ince anlamı taşımaz. Bu net olmayan renk ifadelerini anlamak için, o yerin kültürü, örf, adet, gelenek, görenek ve yaşam tarzı hakkında iyi derecede bilgi sahibi olmak ve kelimelerin gerçekten ne anlam geldiğini, ne anlattığını bilmek gerekir.

Son zamanlardaki çalışmalar, temel renk adlarının tüm dillerde ortak olduğunu, ancak aynı zamanda değişik renk tonlarını kapsadığı ve tüm dillerin bütün bu adlara sahip olmadığını anlatmaktadır. Brent Berlin ve Paul Kay’ın yaptığı antropolojik

araştırma, renk adlarının tesadüfen oluşmadığını göstermektedir. En ilkel terminoloji yalnızca aydınlık ve karanlığı (açık-koyu) ayırt etmekte ve tüm renkler bu iki basit ayrıma göre sınıflandırılmaktadır.

Berlin ve Kay adlı antropologlara göre, diller arasında renk adları konusunda ortak yönler vardır. Her dil, temel renk adlarını sadece 11 renk adından almaktadır. İngilizcede bunlar, siyah, beyaz, kırmızı, sarı, yeşil, mavi, kahverengi, mor, pembe, gri ve turuncudur. Bir dilde hangi renk adları olursa olsun, kaçınılmaz olarak bu renk adlarından bazılarına karşılık gelen renk kavramları olacaktır. Dahası, eğer bir dilde yukarıdaki 11 temel renk adından daha az ad varsa, seçilen adlar rastgele değildir. Bir dilde 2 renk adı varsa ki daha az olamaz bunlar, siyah ve beyazdır; üç tane varsa siyah, beyaz ve kırmızıdır; altı tane varsa, siyah, beyaz, kırmızı, mavi, sarı ve yeşildir. Böylece, temel renk adları dilden dile değişen değil, evrensel olan kavramlardır. İçinde sadece 2 renk adı olan dilleri konuşan insanlar, içinde 11 renk adı olan dilleri konuşanlarla aynı biçimde renk çeşitlerini algılamaktadırlar (Zeyrek, 1992). İnsanoğlunun yaşadığı ortam orman da olsa, çok büyük şehir de olsa, çevresinde mutlaka farklı farklı renkler vardır.

1.3.1. Renkleri Alanları ve Etkileri

Renk, belirli bir mesajın iletilmesinde, insan davranışlarını yönlendirmede ve anlamada bir araç olarak kullanılmaktadır. Renklerin psikolojik etkileri, insanda meydana gelen hislerle ilgilidir. Renkler insan davranışları üzerine ipuçları vermektedir. İnsanoğlu var olduğu ilk yıllardan itibaren, dünyayı renklerle tanımakta, öğrenmekte ve anlamlandırmaktadır.

Renklerin doygunluklarına göre sıcaklık, soğukluk, zıtlık, aktiflik, neşe, hüznün ve durgunluk gibi pek çok etkisi olduğu araştırmalarda kanıtlanmıştır. Her insanın enerji akışı farklıdır ve bundan dolayı renkler her insanda farklı duygular uyandırır. İnsanların sevdiği, kullanmaktan mutluluk duyduğu, rahat hissettiği renkler vardır.

John Miner'in Renklere Giriş kitabında da üstünde durulduğu üzere (The Complete Colour Reference Manual) pek çok önemli Amerikan şirketi, renklerin psikolojiye etkisi üzerine yapılan araştırmalara milyonlar harcamakta, renklerin bilinçaltımız üzerinde büyük bir etkisi olduğunun farkındadırlar.

Örneğin bir Amerikan uçak şirketinin yöneticileri, uçakların içinde kullandıkları renkleri değiştirmesi ile şirket gelirlerindeki hızlı artış karşısında çok şaşırılmışlardır. Eski dekorları, ortasında kırmızı şeritler olan kahverengi koltuklar olarak düzenlenen uçakların, daha sonra yeşil ve pastel mavi gibi rahatlatıcı renkler ile değiştirilmesinin ardından bilet satışlarında görünür bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine yapılan araştırma sonucunda, kapalı ortamlarda kahverengi ve kırmızı rengin insanların midesini bulandırdığı ortaya konulmuştur. Artık günümüzde, beyazın kırmızıyı belirginleştirdiği kırmızının iştahı arttırdığı, turuncunun yeme isteğini ortaya çıkardığı, fast food işletmecilerin birçoğu, bu renklerin etkisinin farkına varmıştır (Artut, 1990). Günümüz alışveriş merkezlerinde bulunan tüm fast food işletmelerinin kırmızı ve turuncu renklerin mutlaka kullandığı görülmektedir.

20. yüzyılın başlangıcında renkler günlük yaşantıya aktif bir biçimde girmiştir. Okulların koridorları, sınıfların mavi ya da yeşil renkte olması, kışlalarda portakal renginin bulunması göz önünde bulundurulmuş, özellikle ruh hastalarının kaldığı hastanelerde, hastanın ruhsal durumuna göre renkler tavsiye edilmektedir. Donuk, durgun, ilgisiz, isteksiz, hareketsiz, sıkıntılı hastaların bulunduğu yerlerin sarıya, ya da kırmızıya boyanması, coşkulu, aşırı hareketli hastaların bulunduğu kısımların da menekşe rengine boyanmış odalarda kalması uygun görülmüştür (Köknel, 1994). Bu tür uygulamalar hem hastaları mutlu etmekte ve tedaviye yardımcı olmakta hem de hastane çalışanlarının işlerini kolaylaştırmaktadır.

Renklerin vücudumuz üzerinde şaşırtıcı bir hâkimiyetleri vardır. Bu hâkimiyetleri sayesinde insanoğlunun hayatında pek çok olumlu gelişme sağlanmıştır. Hayatımıza canlılık katan renkler, özellikle ruhsal hayatımız başta olmak üzere sağlığınıza da olumlu etkileri gözlenmiştir. Çok yakında ilaçlarla değil, renklerle iyileşeceğimizi savunanlar arasında Türk Renk Bilimci Metin Yahya Üstünel, insan vücudunda bir renk dolaşımı olduğunu ve bu dolaşımda baskın gelen rengin o kişinin karakterini oluşturduğunu ileri sürmektedir. Renklerle insan kişiliğinin analiz edilebileceğini, ayrıca her hastalığa bir renk önerilebileceğini savunmaktadır.

Migren hastalarına menekşe, mavi renk meditasyonu uygulanabileceğini, bunun yanında intiharların çok olduğu Boğaz Köprüsünün maviye boyanarak intiharların önlenilebileceğini öne sürmektedir. Matisse, “Duvarları baştanbaşa güzel resimlerle

donanmış bir hastanede, hastaların daha çabuk iyileşeceğine inanıyordum...” derken bazı renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkisini vurgulamaktadır (Eyüboğlu, 1987). Günümüzde terapistler pek çok rahatsızlığın renklerle tedavi edilebileceğini öne sürmektedirler. Depresyon ve duygusal yönden problemler yaşayan hastaların turuncu renge başvurabileceğini, yeşilin sakinleştirici, mavi rengin de dinlendirici özelliğinin olduğunu bildirmişlerdir.

Renkler; kan basıncı, nefes alış veriş, sindirim sistemi, vücut ısısı ve beyin aktivitesinde farklı fizyolojik tepkilere sebep olur. Nöropsikolog Kurt Goldstein’a göre görme özürlüler bile derilerindeki dermo optik görüşü sayesinde farklı renkteki ışıklarda farklı fizyolojik tepkiler verirler. Renk körleri ve gözleri bağlı insanlarla yapılan çalışmalarda da renk ve şekilleri ayırt edebildikleri görülmüştür. Kırmızı rengin altındaki elektromanyetik (infrared, radyo dalgaları) ve morun üzerindeki (ultraviyole, xray, gamma ışınları) dalga boylarının fizyolojik etkileri bulunmaktadır. Görebildiğimiz elektromanyetik dalgaların sağlığımız üzerindeki etkilerine dair kanıtlar mevcuttur. Bu kanıtlar melatonin ve serotonin ile yapılan çalışmaların sonuçlarıdır. Bu hormonlar beyinde hipofiz bezinden salgılanır. Araştırmalar, beyin bazı bölümlerinin yalnızca ışığa değil farklı dalga boylarına (renklere) da tepki verdiğini göstermiştir. Farklı renkler hormonu uyarmak ya da azaltmak için endokrin sistemiyle farklı etkileşime girerler (Ertem, 2017).

Matisse, “Duvarları baştanbaşa güzel resimlerle donanmış bir hastanede, hastaların daha çabuk iyileşeceğine inanıyordum...” derken bazı renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkisini vurgulamaktadır (Eyüboğlu, 1987). Renkler gizli kalmış beklentileri, hayalleri ve umutların dili olabilirler, duyguları harekete geçirip uyandırabilirler.

Renk terapisini, "Metabolizmanın sağlıklı dengesini sağlamak için renklerin olumlu enerjilerinden yararlanma işlemi" olarak tanımlayan uzmanlar, her rengin belli etkisi olduğunu ve bu etkilerine göre de çeşitli hastalıkların tedavisinde olumlu sonuçlar alındığını belirtmektedirler.

Renklerin insan üzerindeki etkileri farklıdır ve önemlidir. Bir rengin beğenisi kişiden kişiye değişir. Bu tamamen kişilik yapısıyla ilgilidir. Renklerin sakinleştirici, telkin edici, neşelendirici gibi birçok etkisi vardır. Hayatımızın her alanında renkleri

kullanmakta ve renklerin etkisiyle bazı kararlar vermekteyiz, sürekli bir seçim ile karşı karşıya kalmaktayız. Renk tercihlerimizde algımızın büyük etkisi vardır. Renklerin farklı etkileri bilinçaltımızda bizi yönlendirmektedir.

Yaşamakta olduğumuz iletişim çağında, tüm dünyada birçok meslek grubunda çalışanlar, profesyonel anlamda imaj danışmanlarından yardım almaktadırlar. Dış görüntü, sözlü-sözsüz iletişim, protokol kuralları ve bunların püf noktaları ile ilgili konularda uzmanlaşan ve renkleri çok iyi kullanarak, en uyumlu, en verimli ortamı sağlayacak şekilde bunları kullanabilen kişilere imaj danışmanı denilmektedir. Uzman bir imaj danışmanın yardımları ile yapılacak olan bir renk analizi sonrasında, ele alınan kişinin giyim ve makyajı konusunda o bireyin kişiliğine en uygun olan tarz oluşturulmaktadır. Böyle bir çalışmanın uygulandığı kişiler, hem kendilerini çok daha profesyonel hissetmekte, hem de kendi kendilerine daha da fazla güven duymaya başlamaktadırlar. İmaj bu anlamda, duruşumuz, davranışımız, konulara olan yaklaşımımız, dış görünüşümüz, önceliklerimiz, bir anlamda dışarıya yansıttığımız bir görüntü bir resimdir. Kesinlikle imajın içinde renklerin de önemli bir rolü vardır. İyi bir izlenim için bazen tek şans vardır (Akt.Ustaoğlu, 2007, Çağan, 2005: 115). Ve bu, en iyi şekilde değerlendirilmelidir.

Bireylerin giysilerinde, evinde kullandığı eşyalarında seçtiği renkler, kişilikleri ile bağlantılı olduğu, ruh dünyası, davranışları ve düzeyi hakkında bazı fikirler verebilmektedir.

Bir binada sarı renge boyanmış bir tavan, odayı daha yüksek, sarı renkli duvarlar ise daha geniş göstermektedir. Genel olarak yatak odaları lila veya açık mor, çalışma odaları sarı, oturma odaları mavi veya yeşil tonlar kullanılabilir. Mutfakta yeşilin açık tonları ve kırmızı tercih edilebilir. Çocuk odalarında, yemek odası ve koridorlarda turuncu sıcaklık yaratmaktadır. Banyolar, tuvaletler için turkuaz uygun renktir, ferahlık ve canlılık vermektedir (Fidan, 2012: 287).

Tüm yaş gruplarının kendine göre güzelliği olduğu gibi her tondaki renginde ayrı bir özelliği, güzelliği bulunmaktadır. Her birey renkleri, hissettiği ve istediği gibi özgürce kullanabilmeli ve yaşayabilmelidir.

Geçmişten günümüze, insanlarda oluşan beğeni unsuru, renklere olan ilgiyi arttırırken, bir yandan da bazı inanışlara bağlı olarak bazı renkler manevi ve milli değerler kazanmışlardır. Renklerle insan ruhu arasında sevgi ve nefret şeklinde kişiselleştirebileceğimiz; çoğunlukla duygulara dayanan bir iletişim olduğu fikri, kültür tarihiyle ilgilenen pek çok bilim adamının ilgisini çekmiştir. Türk insanı öfkesini, üzüntüsünü, mutluluğunu, sevincini ve hayallerini hep renklere yansıtmıştır. Dokuz Türk lehçesinde renklerin söylenişlerinin hemen hemen aynı olması bizi bütün Türk boylarında renklerin millî anlam kazandığı fikrine götürmektedir. Milletlerin millet oluşlarının belki de ilk göstergesi bayraklardır. Bu bakımdan bayraklardaki renkler Türk millî düşüncesinde renk kavramının oluşumu hakkında bize önemli bilgiler vermektedir (Kırımhan, 2005). Tüm kültürlerde, bayrak özgürlüktür, bağımsızlıktır, gururdur.

1.3.2. Cinsiyete Göre Renk Algılamaları

Birey dünyaya geldiği zaman nesneleri ve renkleri seçim gücü yoktur. Dünyaya yeni gelmiş bebeklerin görme duyuları tam olarak gelişmemiştir. Küçük yaş grubu (0-6 yaş) çocukların oyuncak ve giysileri genellikle canlı renklerden seçilmektedir. Küçük yaş grubu çocuklarının dikkatleri kısa süreli olduğundan bir nesneye ya da olaya uzun süre dikkatini veremezler. Canlı ve parlak renklerdeki nesneler onların dikkatlerini, daha uzun süre çekmeye yaramaktadır. Özellikle en canlı ve sıcak renk olan kırmızı, küçük yaş grubu çocuklarının tercih ettiği bir renklere aittir. Canlı renklerin seçimindeki bir başka etkende bu renkleri görmelerinin daha kolay olmasındandır.

Okul öncesi yıllarını içine alan 3-6 yaş ilk çocukluk dönemi, çocuğun aktif olarak çevresine yöneldiği, uyarıcılar ile dolu dış dünyayı keşfetmeye çalıştığı, insan yaşamının en temel becerilerinin kazanıldığı bir dönemdir. Bireyin yaşı ilerledikçe çevreyi algılaması, düşünmesi, anlaması ve öğrenmesi gibi yetenekleri gelişmeye başlar. Sağlıklı bir algılama ve öğrenme için çevre koşullarının özellikle aile tarafından çok iyi düzenlenmesi gerekir. Bu açıdan incelendiğinde psikolojik ve çevre şartlarına göre bireysel algılama farklılıkları ortaya çıkar. Çünkü bireyin rengi algılaması ve anlamlandırması, duyu organlarını geliştirdiği çevreye göre kullanımı ve tercih edilmesi, insan psikolojisinde önemli bir yer tutar.

Renk algılaması ve tercihleri, farklı yaşlardaki ve cinsiyetler arasındaki kişiler üzerinde incelendiğinde belirgin farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. Yaş ilerledikçe

bireylerin renk tercihleri farklılaşır. Örneğin bayanların renk tercihleri genellikle pembe, kırmızı, eflatun, turkuaz gibiyken, erkeklerin renk tercihleri bordo, kahverengi, gri, koyu yeşil, lacivert renklerdir. Küçük yaşlarda istenmeyen siyah ve gri, sonra ki yaşlarda vazgeçilemeyen renklerden olmuştur.

Ayrıca yaşlıların tercihlerinin farklılaşması, ilerleyen zamanla renk ayırımındaki değişimler, görsel imajinasyon ve lensin zamanla sararması ve mavi koni mekanizmasının fonksiyonunun azalmasıyla açıklanmıştır (Dittmar, 2001). Renk tercihlerinde değişimler bunlar gibi fizyolojik sebeplerden dolayı da olmaktadır.

Çocuklar doğdukları andan itibaren, 4-5 yaşlarına kadar, ailelerinin tercih ettiği renkleri kullanmaktadırlar. 4 ile 5 yaşlarında, üç ana rengin isimleri öğrenilmektedir. Karalama aşamasında renklere çok önem vermeyen çocuk, 4-5 yaşlarından sonra parlak ve açık renklerden başlayarak yavaş yavaş çok renk kullanmaya başlayacaktır. İlk renk kullanımlarında, çocuk rengi, gözüne hoş geldiği için kullanır. Çocuk, sadece üç ana rengi, kırmızı, sarı ve mavi kullanmaktan oldukça mutlu olmaktadır. 5 yaşlarındaki çocuk artık siyah, beyaz, turuncu, yeşil, mor gibi renkleri de istemektedir (Yılmaz, 1991). Çocukların yaşları ilerledikçe zevkleri gelişmekte, sevdiği renkleri daha çok kullanmaya yavaş yavaş başlamaktadır.

Conrad'a göre, ancak çocukta kavramların tam yerleşmesinden sonra renge ve rengin, simge ve anlatım genel karakterine olan bağlantısına karşı daha yoğun bir tatmin belirtmektedir (San, 1977). Yine 5-6 yaş grubu çocuklar için renk, kimi zaman bir genelleme sonucu eşyanın rengine benzetilir. Kimi zaman da, kendi ruhsal yapısına uygun olarak değişir. Sevmedikleri kişileri, olumsuz konuları boyarken koyu renkleri, sevdikleri kişileri ya da konuları boyarken kırmızı, turuncu gibi sıcak renkleri kullanırlar. Karamsar, içe dönük, mutsuz çocukların resimlerinde koyu renkler egemendir (Darıca, 2000). Çocuklar seçimleri ile kendini ifade edebilmektedirler.

Ergenlik döneminde ki bireyler, ruhsal olarak çeşitli çelişkilerle dolu olduğu için pastel renkleri tercih edebilirler. Fakat bu ergenlik dönemi, kişilik bulma dönemidir ve canlı renklerde seçilebilir (Demir, 2007). Daha ileriki yıllarda kişiler yavaş yavaş daha pastel renklere meyilli olurlar. Yaşın ilerlemesine, fizyolojik sebeplere ve çevre koşullarına bağlı olarak, genelde tercih edilen renkler kahverengi, siyah, lacivert ve gri tonları gibi koyu renklerdir (Erim, 1999). Bu yaşlarda bazen kişiler canlı renkleri

özlemektedirler ve tercih etmektedirler, ama bu canlılık genelde çocukluktaki kadar olmamaktadır.

Çocuklar doğal çevrelerinden haberdar olmaya başlamaktadırlar. Ergenler çevresindeki objelerin orantılarını, derinliklerini, boyutlarını, çizgilerini yansıtmaya çalışırlar. Renk farklılıkları çocuğun ya da ergenin bildiği bir olgudur ve renk en iyi biçimde kullanılmaya başlanmaktadır (Yavuzer, 2012: 67). Ergenlik gelişim özelliğinden dolayı çizimler görsel uyarıcıların etkisindedir.

Ergenlikten dolayı çizimlerinde hızlı duygusal değişimin, cinsel özelliklerin ve kimliğin yansımaları görülmektedir. Görsel düşüncenin baskın olduğu çocuklar renk seçimi yaparken ışık, gölge, güneş, yansıma gibi dış etkenlerin görüntü üzerindeki etkilerini dikkate almaktadırlar. Soyut düşünen çocuklar ise çevresiyle duygusal ilişkisini yansıtacak renkleri tercih etmektedir (Çankırılı, 2012: 198). Bu dönemde çocuklar çizme ve boyama işlemlerinde daha dikkatli olmaktadır. Odaklandıkları konularda kendi çabaları ile başarılı olabilmektedirler. Duygusal anları özel renklerle betimleyebilmektedirler (Artut, 2007: 249). Bu dönem çocuklarının yaratıcılıklarını engellemeyecek durumlar sergilenmelidir.

Bu evrede diğer dönemlerde yaşanan resimsel sorunlar çözülür. İlkokul resminde kaybolan bütünlük tekrar kazanılır. Renk ilişkileri ve çizgisel renklilik oluşur. Soyutlama görülür. Öğrenci sanat tarihi, estetik, konularında da bilgilendirilmeli, sanat eserlerine eleştirel bir gözle bakmayı da öğrenmelidirler (Buyurgan, 2007: 66). Bu dönemde çocuklar yaptıkları resimleri göstermekten kaçınabilirler çünkü eleştirilmekten çekinirler.

Eskiden yaşlı kadınlar daha sade ve koyu renkler giyerken şimdi bu seçimle değişmiş ve her rengi kullanmaya başlamışlardır. Genç kadınlarda aynı şekilde daha canlı renkleri tercih etmektedirler. Kadınların birlikte kullandıkları renkleri siyah ile kırmızı, siyah ile beyaz, krem ile kahverengi ve bir rengin farklı tonları birçok kadın tarafından tercih edilen renklerdenidir. Kadınların en çok tercih ettikleri renklere pembe, eflatun, turkuaz gibi renkler örnek verilebilir.

Kadınlar renkler konusunda sınırlamaz, çünkü kendilerine yakışan, fiziksel kusurlarını kapatan ve kendilerini daha mutlu, daha güçlü hissettiren renkleri kullanma konusunda oldukça bilgi sahibidirler (Kantaroğlu, 2006).

Kadınların renk tercihlerini, kendi renk beğenisi, moda takip hızı, eğitim ve kültür seviyesi, yaşam tarzı, maddi sınırlılıkları, yaşı, vücut yapısı, ten rengi, toplum içindeki sosyal sınıfı gibi önemli faktörler göre yapmaktadır.

Beyaz kullanan kadınların ortak özelliği alçak gönüllü, asil ve nazik olmalarıdır.

Turuncu rengi tercih eden kadının dostluğuna, arkadaşlığına her zaman güvenebilirsiniz. Çünkü sakın mizaçlı olup asla kin tutmazlar.

Kırmızıya tutkun kadınlar, şen ve hayat dolu olurlar. Çabuk heyecanlanıp, çabuk kızar ve öfkelenirler. Son derece azimlidirler. Gelecek hakkında uzun planlar ve rüyalara dalmaktan hiç hoşlanmazlar. Her şeyi bir güne doldurmak onlar için daha uygundur.

Yeşil rengi seven ve kullanan kadının en belirgin özelliği, pratik zekâlı ve hazır cevap olmasıdır. Özellikle şakacı ve düşündürücü cevaplar vermekte ustadır. Bu rengi seven bir kadını, herhangi bir dil kavgasında alt etmek hemen hemen imkânsızdır.

Maviyi tercih eden kadınların hisleri son derece derin olur. Böyle bir kadına bakarsanız, neşenin doruklarında iken, biraz sonra, hiç sebepsiz ya da en ufak sebepten, üzüntünün uçurumlarındadır.

Sarıyı tercih eden kadınlar, dedikodu yapmaya çok eğilimlidirler. Durmadan konuşurlar ama ağır ve yüksek konularda konuşmayı hiç sevmezler ve böyle konular konuşulurken yüzleri genellikle anlamsız bir ifade alır. Cimri olsalar da keyfi yerinde olduğu zaman herkese yardım etmeyi sever.

Açık kavun tonundan, koyu portakal rengine kadar bütün turuncular, bu rengi seven kadınların sıcakkanlı, sıcak kalpli ve dost canlısı insanlar olduğunu ispat ederler. Bu tonları seven kadın, sakın karakterlidir, sinirlendiğinde bağırıp çağırılmaz, asla kin tutmaz fakat hakkını savunmayı da iyi bilir.

Kahverengiye tercih eden kadınlar, geniş hayal gücünden uzaktırlar ve düzenli olurlar. Bu kadınlarda parlak zekâyâ pek rastlanılmaz, dikkat çekecek işler yapmazlar ve sıra dışı hareketleri olmaz. Ev işleri yapmaktan hoşlanan, bulaşığı zevkle yıkayan, ev kadınlığından son derece mutlu olan kadınlardır.

Mor eskiden beri ihtişam ve gösterişin zirvesi olarak bilinir. Mor rengi tercih eden kadın, ihtişam ve lükse çok önem verir. Moru seven kadınlar görkemli ve gösterişli olmayı sever, servet, konfor, şöhret ve mevki sahibi olmak için çalışırlar. Her zaman beğenilip takdir edilen olmak isterler ve bunun gururunu, mutluluğunu yaşarlar.

Pembe rengi tercih eden kadınların en belirgin özellikleri, daima neşeli olmalarıdır. Bu kadınlar mutlu ve ferah kalplidirler. Ciddi olunması gereken yerlerde, ortama göre davranmayı ve sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmesini gayet iyi bilirler. Saklamayı iyi bildikleri çekingenlikleri vardır fakat pek nadir dışa vururlar. Coşkun, ateşli ve fırtınalı oldukları pek nadirdir (Çağan, 2005: 103).

Artık günümüzde erkeklerin tercih ettikleri renkler, sadece kadın renkleri olmaktan çıkmıştır.

Beyazı seven erkekler ise soğukkanlı, cömerttirler. Karakterleri büyük sırlar ve çelişkilerden oluşur. İnsanlara yardım etmek için para, emek ve vakit harcamaktan kesinlikle kaçmazlar.

Kırmızıyı tüm renklere tercih eden bir erkekler ise, hiçbir şeyden korkmayan biridir. Tehlikeyi davet ederler ve felaketleri gülerek karşılarlar. Çok zeki olmalarından dolayı her işi bu zekâ sayesinde hemen hallederler, halledemediği takdirde uzun zaman uğraşmazlar, bırakır ve başka bir işe başlar.

Yeşili diğer renklere tercih eden bir erkekler, çoğu zaman huzursuz ve düşüncesizdirler. Her şeyden memnun olarak, plansız yaşarlar, nerede sabah orada akşam diyen bir tabiatları vardır ve başkalarına çok fazla güvenirler.

Maviyi seven erkekler, sakindirler ve kontrolsüz olurlar. Bunun sebebi ise hayatlarını kazanmak mecburiyetinde olmalarıdır. Bu erkekler sistemle değil, ilhamla çalışmayı tercih ederler. Bu tarz çalışmayı gerektiren işlerde birinci oldukları halde, düzenli ve sabırlı bir mesai gerektiren işlerde pek başarılı olamazlar.

Renklerin içinden sarıyı seçen erkekler, bilmeyerek biraz korkak olduğunu itiraf ediyor demektir. Dikkat çekmeyi severler, bazen sıra dışı renklerde kostümler giyerler ve insanların ilgisinden zevk alırlar. Kendilerini sürekli överler. Açık kavuniçinden koyu portakal rengine kadar bütün turuncuları seven erkekler, anlayışlı ve sabırlı olurlar, ama hoşlanmadıkları şeylere asla göz yummazlar. Bu tip babalar, bilhassa bütün çocukların sevgilisi olurlar. Herkesle dost olmalarına rağmen gerçek ve devamlı arkadaşlıkları azdır.

Kahverengiyi tercih eden erkekler özgür değildirler. İyi çalışan zekâları, her şeyi gören ve anlayan kuvvetleri, ileri görüşleri vardır. Kahverengiyi seven erkeklerin en belirgin özellikleri, sade oluşlarıdır. Bu kişiler süslü püslü şeylerden "ne olursa olsun" nefret ederler. Bu kişiler, yüksek ve gösterişli şeyleri sevmezler. Kimseden yardım beklemezler.

Mor rengi diğerlerine tercih eden erkekler de hayatın daha pahalı ve lüks cephesini tercih ederler. Gözleri daima yüksektedir. Herkes ile dost olmazlar. Gösteriş düşkünü birer servet avcısı değildirler. Sadece aristokrat fikirli olurlar ve demokrasi diye bir şey olduğunu kabul etmezler.

Siyah rengi seven erkekler sert tabiatlı ve sert düşünceli olurlar. Başkalarının hayatlarına karışmayı çok severler. Durmadan nasihat ederler. Söz sahibi olduklarında etrafındaki insanları yönetmek isterler (Çağan, 2005: 103).

Kişiler ortama ve kendi vücut yapısına da uygun giyim ve renkler seçmelidirler. Hem fiziksel özellikleri hem de hayata bakışını, tarzını kapsayan bir durumdur. Fiziksel özellikler denilince insanın ten rengine ve dış görünüşüne uygun giyinmesi anlaşılır. Kişiler fiziksel özellikler bakımından aynı mevsimler gibi ilkbahar, yaz, sonbahar ve kış olarak dört ten grubuna ayrılır. Koyu tenliler kış grubuna girer ve onların kışın seçmesi gereken renkler, lacivert ve siyahtır. Gömlek olarak da mavi tonlarını seçmelerinde yarar vardır.

Sonbahar tipi denilen kişiler ise kahve ve yeşilin tonlarıyla iyi anlaşılır. Amerika da birçok politikacının seçimleri kaybetmesinin sebebi olarak, uygun giyinmemelerinin rolünün olduğu düşünülür. Finans kurumlarında veya bankalarda bizi morlarla veya sarılarla karşılayan bir kişiye, güvenip paramızı teslim etmekte zorlanırsınız.

Genellikle böylesi durumlarda karşımızdaki kişinin üzerinde ciddiyeti temsil eden lacivertler, koyu maviler ve siyahlar görmek isteriz. Yine yoğun bir iş gününün ardından bir sanatçıyı dinlemek için gittiğimiz yerde, koyu takım elbiseleri içinde olan bir kişiyi görmek istemeyiz (Ustaoğlu, 2007).

1.3.3. Renk Unsurları ve Etkileri

Renkler, insanlara farklı kavramlar, duygular hissettiren birer işaret özelliğindedir. Renkleri anlamlandırmada, kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir. Her renk, kişiye özgü bireyin iç dünyasına hitap eden ruhsal bir ileti, duygu aktarma gücüne sahiptir. Renklerin anlamı, görsel biçimi, hissettirdikleri ile anlam kazanmaktadır. Anlamlandırma sürecine bireyin toplumsal ve kültürel değerleri ve ruhsal durumunun birlikte etki ettiği açıktır (Küçükerdoğan, 2005: 91). İnsan yaşamında çağrışım yapan, toplumların kültürel özellikleri bakımından anlam içeren unsurlardan biri de, renkleri algılama biçimidir. Renkler, sözsüz iletişimin bir biçimi olarak görülmektedir. Bu sözsüz iletişim biçimi, tarihte çok kullanılmıştır ve günümüzde de kullanılmaktadır.

Renklerin gerçekte tek başlarına böyle bir etkide olmadıkları bilinmektedir. Sarı gölgeler, mor ışık, mavi yeşil yanan bir alevi, kırmızı turuncu buz, renklerin biçim ilişkileri dışındaki öz renk özelliklerine karşı nesne dünyasına ilişkin bizim deneyimlerimize dayalı olarak oluşan anlatımları olarak kabul edilmektedir. Bu etkiler bize dış dünyadan, doğadan geliyormuş gibi olan etkilerdir. Bu durumda algılanan bir renk başka bir durumda algılandığında öncelerinin tam tersine etkide bulunabilmektedir. Örneğin; derin bir deniz mavisi ya da uzak dağların morumsu mavisi insanları duygulandırıp zevk verirken, aynı mavilerin bir iç mekânda soğuk bir etkide bulunduğu, esrarengiz, cansız ve ürkütücü olduğu görülebilmektedir (Yılmaz, 1991).

Bir zamanlar renklerin sadece sevildiği için seçildiği düşünülürken artık durum karmaşıklaşmıştır. Renklerin psikolojik etkiler yarattığı gerçeğinden yola çıkılarak yapılan araştırmalarda, hastaneler ve diş doktorlarının muayenelerini mavi yeşil gibi sakinleştirici renkler ile kumarhane gibi hareketli yerleri ise heyecan veren kırmızı ile dekore etmeleri önerilmektedir.

İnsanlar zaman zaman iç dünyalarını ve duygularını renklerle anlatabilmekte, iletişimini renklerin simgesel anlamları aracılığıyla sürdürmektedirler. Örneğin gönderilen bir çiçeğin türü kadar artık rengi de önemli anlamlar ve duygular içermektedir. Pembenin sevgiyi, kırmızının tutkuyu, beyazın içtenliği, sarının kırgınlığı simgelediği bilinmektedir. Günlük konularda çok fazla renk içeren deyim ve atasözleri de insan hayatının içinde yer almaktadır. Bunlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir: ‘Öfkeden kıpkırmızı kesilmek’ ‘Üzerine kara bulutlar çökmek’ ‘Dünyayı tozpembe görmek’ ‘Ak akçe kara gün içindir’ ‘Karalar giymek’ ‘Mosmor olmak’, ‘Renk vermemek’ ‘Renkten renge girmek’ (www.tdkterim.gov.tr, Finlay, 2007: 52-53)

Aynı kültür ortamında yaşayan insanlar arasında bile, renk algılamalarında farklılıklar yaşanırken, farklı kültürlerle yaşayanlar, iş yapmak zorunda olanlar için renklerin doğru kullanımı daha fazla önem taşımaktadır. Dünyanın neresinde yaşadığınıza bağlı olarak tek bir rengin bile ters anlamları olabilir. Renkler gün geçtikçe daha fazla evrensel olmakta ve uluslararası bir boyut kazanmaktadır. İnançlar bakımından da renklerin kullanımında farklılıklar görülmektedir. Beyaz renk saflığın, temizliğin, yaşamın rengi iken uzak doğuda ölümün simgesidir. Siyah ve Kırmızı renk Çin’de mutluluğu simgelemektedir, bu renk genellikle evlilik törenlerinde kullanılmaktadır, yeni başlangıçları ifade etmektedir. Siyah renk, birçok toplumda karamsarlığın, ruhsal çöküntünün, olumsuz duyguların ve ölümün rengi olarak görülmektedir (Saçlıoğlu, 1976). Japon, Çin, Güney Kore ve Amerikan kültürlerini temsil eden kişiler arasında. 8 farklı renkle ilgili olarak yapılan bir araştırmada, mavi renk yüksek kalite ile kırmızı renk ise aşk ile ilişkilendirilmiştir.

Çin’de renk sembollerini astroloji ile de ilişkilendirmişlerdir. İlk renkler olarak beş rengi esas almışlardır. Bunlar; kırmızı, sarı, siyah, beyaz ve mavidir. Bu renkler beş Çin malzemesine (ateş, metal, ahşap, toprak ve su), beş heyecana, beş erdeme, beş günaha ve beş iman kuralına bağlıdır (Mazlum, 2011). Pekin’deki duvarlar, güneyi, güneşi ve mutluluğu simgeleyen kırmızı renktedir. Çatılar ise toprağı ve dünyayı simgelemek için sarı renktedir (Muradoğlu, 1992: 19). Çin inancında dünya, oldukça derin duygularla anlamlandırılmaya çalışılmaktadır.

ABD’de ise en popüler ve en yaygın kurumsal renk mavidir. Bu renk, İran’da ölüm ve Hindistan’da saflığın rengidir. Mavi renk, Belçika ve Hollanda’da kadınsılık

anlamına gelirken; İsveç ve ABD’de erkeksiliğin rengidir (Sable, Akçay, 2010: 953). Mavi, Yahudiler için de kutsal bir renk olarak kabul edilmektedir. (Mazlum, 2011: 132).

Yeşil renk, Malezya’da tehlikeyi ya da hastalığı temsil etmekte, Belçika’da kıskançlığı, Japonya’da sevgi ve mutluluğu, Çin’de ise samimiyet ve güvenilirliği ifade etmektedir. (Sable, Akçay, 2010: 953). Yeşil, ABD’de parayla ilişkilendirilmekte, Fransa’da ise eczaneleri tanımlayan renk olarak kullanılmaktadır. Din, iman ve ebediyetin simgesi olan yeşil aynı zamanda cenneti tanımlayan, simgeleyen bir renk olarak, İslâm dininde önemli bir konumdur. İslamiyet’le birlikte yeşil renk Hz. Muhammed’in üç sancağından birinin rengi olarak manevi bir anlama sahiptir (Mazlum, 2011: 134).

Sarı renk, altın rengi ile ilişkilendirildiğinden zenginliği sembolize eder. Bu nedenledir ki zenginliğiyle ünlü olan Çin İmparatorları festivallerde ve kutsal günlerde sarı renkli kıyafetleri tercih ederlerdi (Ustaoglu, 2007). Sarı, ABD’de sıcaklık; Rusya’da kıskançlık ancak Fransa’da sadakatsizliği temsil etmektedir (Özer, 2012).

Mor renk, Japonya, Çin ve Güney Kore’de pahalılığı ve sevgiyi, Meksika’da öfke ve kıskançlığı ifade etmektedir. Buna karşılık ABD’de yapılan araştırmalarda mor rengin ucuzluğu ifade ettiği bulunmuştur (Madden vd, 2010: 92-93).

Gri renk, Türkiye’de devlet dairelerinde kabul edilen bir renktir. Gri, Çin ve Japonya’da ucuzluk çağrışımlarına sahip bir renktir. Ancak ABD’de gri renk, yüksek kalite ve güvenilirliğin yanı sıra pahalılığı anımsatan bir renk olarak görülmektedir.

Siyah renk, Batı kültürlerinde ölümü, veda etmeyi ve yası sembolize etmektedir. Bununla birlikte siyah renk, protokolün ve resmiyetin rengidir. Siyah renk, Çin’de kışın ve kuzeyin sembolüdür. Siyah tüm renkleri emen bir fiziksel yapıya sahiptir. Gizli, gizemli, dışa kapalı, bilinmeyen bir yapıyı ifade etmektedir. Fakat eski Mısır ve Kuzey Afrika ülkelerinde siyah, bereketin simgesel rengidir. Ayrıca, Hint, Japon ve Çin’de zamanın başlangıcındaki kargaşanın ve düzensizliğin rengidir (Uçar, 2004: 49). Vazgeçilemeyen renktir.

Son zamanlarda Aromaterapi de kullanılan aromatik kokuların da renkleri dikkate alınmaya başlanmıştır. Çünkü yapılan bir deneyde kırmızı renkli bir kokuyu kullanan

kişinin aura fotoğrafı çekildiğinde elektromanyetik enerji bedeninde (aurasında) kırmızı rengin hakim olduğu, aynı şekilde mavi renkli koku kullanan kişinin ise aurasının mavi renk hakimiyetinde olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda ise renkli kokuların renklerinin özelliklerini kullanan kişilere yüklediği sonucuna varılmıştır.

Renkler, sesler, tatlar ve kokular orantılıdır. Tüm kültürlerde aynı uyumu sergilemektedir. Renklerin kullanıcı ara yüzlerde kullanım yöntemleri şu şekilde sıralanabilir:

- (1) Bir anlam ifade etmek için,
- (2) Dikkati çekmek,
- (3) Boşluğun algılanmasını değiştirmek,
- (4) Görünen büyüklüğü değiştirmek,
- (5) Görüntü kalitesini düzeltmek,
- (6) Benzerlik ve farklılıkları göstermek,
- (7) Görünen alanı paçalara bölerek, daha kolay anlaşılmasını sağlamak,
- (8) Birbirinden ayrı nesneleri birbirine bağlamak,
- (9) Estetik ve ruhu sıkmayan görünüm oluşturmak (Nuhoglu, 2006).

Renk, ses gibi bir titreşim olayı iken her rengin bir müzik notasına tekabül ettiğini de belirtmek gerekir. Kırmızı, spektrumun sonunda ve birinci notadır. En düşük titreşime ama en uzun dalga boyuna sahiptir, mor ise en yüksek sesli tiz notaya tekabül eder. Spektrumun diğer ucundaki en kalın dalga boyuna sahiptir. Bu dalga uzunluğu spektrumun bir yanından diğer yanına giderken sıklaşır. Spektrumun en son boyutu, görülmesi güç olan ultraviyole renkleri içerir. Bu renkler en alçak ve en yüksek ses dalgalarının sınırını da meydana getirirler. Bir osilatör makinesi ses ve ışık mühendislerini bir araya getirebilirsek renkli bir tabloda yeni bir beste, bir müzik eserinden rengârenk bir tablo oluşturulabilir. Keza ulusal marşlar ve Osmanlı'da görülen Mehteran bölüğünün renkleri kırmızı ve marşları kırmızı olan “do” tonundan söylenmesi tesadüf değildir (Nuhoglu, 2006).

Çocuklarda egzersizler sekiz basamaklı bir gam merdiveni üzerinde yapılır. Bu basamaklar do-kırmızı, re-beyaz, mi-sarı, fa-kahverengi, sol-mavi, la-yeşil, si-mor olmak üzere farklı renklere boyanmıştır. Önce do-mi-sol yani kırmızı-mavi-sarı renkler üzerinde kulak eğitimi çalışmaları yapılır, sonra sıra ile si, re, fa, la seslerine geçilir. İlk

yılda yalnız majör ton işlenir, ikinci yılda minöre geçilir. Battke yöntemini kullanan diğer bir eğitimci Wunsch ise, sadece do-mi-sol için kırmızı, sarı ve mavi renklerde kartonlar kullanmıştır (Mestan, 2013: 302). Böylece notalar hafızada daha kolay yer etmiştir.

Renk, kullanıldığı ortamda sesin dinleyicilere farklı şiddetlerde etki etmesini sağlayabilir. Araştırmacı A. Ketcham yaptığı bir deneyde sesin beyaza boyanmış bir salonda, mor renge boyanmış bir salondan daha gür ve kuvvetli işitildiğini söylemişlerdir (Ulaş, 2002). Araştırmacı Styne da ortam renginin duyulan ses düzeyini etkilediğini ileri sürmektedir. Sonuç olarak denilebilir ki, soğuk renkler düşük düzeyde, sıcak renkler ise daha yüksek düzeyde duyulmasına, anlaşılmasına neden olmaktadır (Ural, 1995).

Örneğin bir kasap ya da et dükkânının yeşil ya da yeşil mavi tonlarda düzenlenmesi, etin kırmızı ve taze görünmesini sağlar. Kafe veya pastanenin açık turuncu, açık pembe, beyaz ve biraz da siyah tonlarda düzenlenmesi iştah açıcı bir etki oluşturur. Yapılan bir araştırmada bir ürünü satın alırken karar verme süresi 9 saniye olarak belirlenmiştir. Bu 9 saniye içinde karar vermeyi etkileyen en önemli etkenin, renk olduğu ifade edilmektedir. Bunun nedeni nesneleri %3 dokunarak, %3 koklayarak, %3 tadararak, %13 işiterek, %78 algılayarak seçim yapmamızdır. Beynimiz sevdiğimiz, kullanmaktan zevk aldığımız renkleri seçiyor ve bu renk doğrultusunda karar vermemizi sağlıyor. Renkler restoranda, giyim endüstrisinde, sanayi sektöründe ve kozmetik alanında yüksek olarak görsel anlamda sıklıkla kullanılmaktadır. Üreticiler mevsimsel değişimleri de dikkate alarak üretimlerini bu doğrultuda gerçekleştirmektedirler (Nuhoğlu, 2006). Üreticilerin bu tutumu ile piyasa her zaman canlılığını korumaktadır.

Moda ya da tekstil dünyasının, eğlence endüstrisinin, mimari ve dekorasyonla ilgili büroların, reklam ajanslarının, kısacası yaşamın her alanıyla ilgili olarak hizmet vermekle yükümlü birey ve kuruluşlar için renk eğitiminin gereği, estetik bir yaşam için önem taşımaktadır. Estetik bir çevre aynı zamanda dengeli bir ruh sağlığı demektir.

Balıklar için en aydınlık rengin yeşil olduğunu ve kırmızının ise en karanlık renk olduğunu saptar. Kuşlar arasındaki renk tercihinin de beslenmeleriyle ilişkili olduğu görülür. Kuşlar kırmızı rengi severler ve yeşile karşı ilgisizdirler ve onlar için mor renk iğrençtir. Bu yüzden Britanya'nın, kuşlar uçaklar için tehlike oluşturduğundan onları

uzaklaştırmak için hava sahasını mora boyamayı düşündüğü de ifade edilir (Birren, 1982: 17-19). Bazı sorunların çözümü renklerle olmuştur.

Fizyolojik anlamda beynin algıyı yorumlayışı da edinilen tecrübeler doğrultusunda şekillenebilecektir. Öyleyse bir bakıma rengin algılanışında nesnellikten çok öznelğin ön planda yer aldığını söyleyebiliriz. Ancak yaşanan tecrübelerin benzerliği de birtakım genellemelerin ve sınıflandırmaların da yapılabileceğini gösterir. Örneğin akan kanda da alevde de benzer bir takım özellikler mevcuttur. Her ikisi de sıcak, aktif ve dinamiktir ve fizyolojik anlamda insan bedeninde kan basıncını artırıcı bir etkiye sahiptir.

Renklerin, nesnelerin algılanan ağırlığı ve ortamlarda yaşanan sürenin uzun ya da kısa hissedilmesi üzerinde de etkili olduğu saptanmıştır. Ağırlık etkisinin kırmızı, mavi, turuncu, yeşil, sarı gibi bir sıralamayla azaldığı belirtilmiştir. Tahminlere göre, sıcak renklerin yoğun kullanıldığı ortamlarda geçirilen sürenin, gerçek süreden fazla olduğu, soğuk renklerin yoğun kullanıldığı ortamlarda geçirilen sürenin ise gerçek süreden az olduğu yönündedir. Yapılan deneylerde, insanların koku ve tat alma duyuları üzerinde renklerin oldukça etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Örneğin sarı ve yeşilin ekşi, turuncu, sarı ve kırmızının tatlı, mavi ve yeşilin acı, soluk yeşil ve açık mavinin tuzlu tatları çağrıştırdığı, yeşilin çam kokusunu, eflatunun parfüm kokusunu çağrıştırdığı saptanmıştır (Sağocak, 2005).

Ünlü iletişim uzmanı Chris Jakson (2004) müşterilerinizle iletişim kurmak için renkleri kullanın diyor. Çünkü ne söylemek istediğinizi ve ne yapmak istediğinizi biliyorsunuzdur ama müşteriler mesajlarınızı okumaya veya tepki göstermeye başlamadan önce, renkleri görürler (Nuhoğlu, 2006). Renkler, müşterinizin zihninde kalıcı olmaktadır. Renkler insanları mutlu ederler, dikkatlerini çekerler, eğlendirirler ve onları ikna ederler.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÇOCUKLARDA RENKLER VE RENKLERİN KULLANIMI

2.1. GENEL OLARAK ÇOCUKLARDA RENKLER

Her çocuk ayrı bir olgudur ve yaratılışına özeldir. Yalnızca bildiklerinden oluşan ve her şeyi kendi pencerelerinden gördükleri ile açıklayan bir dünyada yaşamaktadırlar. Çocuklar dış dünyayı algılamak için en gelişmiş duyu organı olan gözlerini kullanırlar ve olayları anlamlandırmaya çalışarak, taklit ederek öğrenmektedirler.

Çocuk resimlerinde renk kavraması şöyle sıralanabilir;

- a) Ana renklerden başka daha bazı renkleri bilen ve bu renkleri kullananlar,
- b) Yalnız ana renkleri bilip onları kullananlar,
- c) Beyaz, siyah, kırmızı, mavi gibi en sade ve etkili iki renk grubunun ismini bilen ve kullananlar,
- d) Renklerin isimlerini ve kullanmasını bilmeyenler veya birbirine karıştıranlar (Gökaydın, 1990). Her çocuk kendine has bir farklılığı vardır. Destekleyici aile ve öğretmen ile başarılı olması kaçınılmazdır.

Çocukların gelişimini etkileyen fiziksel ortamlar, çocukların yaşından kaynaklanabilir. Daha büyük çocuklar, algılama ve anlama konusunda daha yetenekli, küçük çocuklar da fiziksel alanda daha iyi olabilir. Kütüphaneler sessizlik ve konsantrasyon geliştirmek için açık yeşil renkte boyanır. Okulöncesi yaş grubu öğrenciler, okulda günlük aktivitelerini gerçekleştirirler, yemek yerler ve eğitim görürler. Bundan dolayı kurumda kullanılan tüm renkler çocuklara farklı duygusal, sosyal, fiziksel ve bilişsel fayda sağlayabilir. Hayal gücünü ve motivasyonunu arttırmakta, daha iyi öğrenmeye odaklanmakta yardımcı olur (Holtzschue, 2006). Okulöncesi çağındaki çocuklar, okuma-yazma bilmedikleri için onlarla iletişim kurmak için, renkli ve görsel araçlar kullanılmakta, böylece çocuklarda gerginlik ve endişe olmamakta, iletişim daha sağlıklı olmaktadır.

Renklerin parlaklık ve renk tonları birleşimleri, kişilerin tercihleri ve okuma hızını etkilediğini ortaya koymaktadır. Okuma hızının geliştirilmesi açısından üst rengin zemine göre daha koyu ve daha az doygun; kişisel tercihleri geliştirmede ise zemin

renginin daha koyu ve üst rengin daha doymun olması gerektiği ortaya konmaktadır (Wu and Yuan, 2003). Çalışma ortamında kullanılan renkler, çalışanların durumunu, doymunluğunu ve performansını etkileyen bir çevresel faktördür. Sıcak renkleri insanların dikkatini dışarıya odakladığı, çevreyle olan farkındalıklarını arttırdığı; soğuk renklerin ise iç dünyasına döndürdüğünü, görsel ve zihinsel işlere odaklanmayı sağladığı görülür. Çalışma ortamlarında, öğrencilerin duygu ve düşünceleri üzerine yapılan anketlerde, mavi odada kırmızı odaya göre kendilerini daha sakin ve iyi hissettiklerini belirtmişlerdir. Bulunulan ortamlarda kullanılan renkler açısından mavi sakinleştirici, kırmızı güdüleyici bir renk olmakla birlikte, ortam renklerinin bireyin yaşına ve ortamın amacına uygun seçilmesi gerekmektedir (Stone, 2003). Renkler bilinçsiz kullanıldıkları yorgunluk, stres artışı gibi durumlar oluşabilir, algılamayı zayıflatabilir, görme oranına zarar verebilir, çalışanlar daha çok hata yapabilir (Sağocak, 2005).

5-7 yaş döneminde renkler, canlı ve özgür kullanılır fakat gerçek objelerin renklerine bağlı kalmaya da başlanır. Sürekli gördüğü, alıştığı nesneleri gerçek renklerine kullanırlar. Örneğin ağacın ve çiçeklerin yapraklarını yeşile, limonu sarıya, okulun çatısını kırmızıya boyarlar. Ama yakınında olmaya cisimlerde ise hayal gücünü kullanır ve hangi renkleri tercih edeceğinde serbest davranabilir.

Okul öncesi dönemde çocuğun seçtiği renklerin, her zaman gerçekle bir bağlantısı yoktur (Kehnemuyi, 1977:15). Çocuk beğendiği, sevdiği renkleri sevinçle kullanır. Örneğin mavi bir güneş, mor bir kedi, pembe bir insan yapabilir. Çocuk çok sevdiği birinin resmini yapmak istediğinde, en çok sevdiği rengi seçecektir. Çocukların kullandıkları renkler psikolojik anlamlar taşırlar. Bu anlamlar çocuktan çocuğa değişebilir. Çocuk içinden gelen coşkuyla renk seçtiği zaman, müdahale edilmemeli, özgür bırakılmalıdır.

Sürekli soğuk renkleri seçen anaokulu çocuklarının, duygularını saklama ve açığa çıkartmama yönünde olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan araştırmalara göre kırmızı rengi çok fazla kullanan çocukların saldırgan ve inatçı davranışlar gösterdikleri izlenmektedir. Doğal büyüme süresi içinde, çocuğun renk seçiminin soğuk renklerden sıcak renklere doğru değiştiği görülmektedir. Örneğin tuvalet eğitimi zamanında baskı gören çocukların resimlerinde kahverengi ve maviyi çok fazla kullandığı görülmüş, baskı

ortadan kalktıktan sonra diğer renkleri kullanmaya başlamışlardır (Yavuzer, 1992: 48-53). Çocukların ruh dünyasını anlamak için en kolay yol, tercih ettiği, kullandığı renkleri anlamak gerekmektedir.

Çocukların resimlerinde kullandıkları renkler onların fiziksel özelliklerini de yansıtabilir. Perkins sağlıklı ve hasta çocuklarla yaptığı araştırmada ciddi ölümcül hastalığı olan çocukların resimlerinde hastalıklarının farkında olduklarının göstergesi çeşitli renkler kullandıklarını tespit etmiştir. Hasta çocuklar tarafından en çok kullanılan renk siyahtır. Kırmızı renk hem sağlıklı hem hasta çocuklar tarafından kullanılmış fakat hasta çocuklar daha fazla kullanmıştır ve çoğunlukla kanla ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Malchioldi, 1998: 259).

Çocuklar renklere fiziksel düzeyde tepki verirler. Bunun arkasındaki açıklama, yetişkinlerde olduğu gibi, ışığın sinir merkezlerini ve kalp atışını ve solunumunu kontrol eden Hipotalamus'a girmesidir. Her rengin dalga boyu ve enerjisi değişir ve çocukları farklı şekilde etkiler. Yeni doğan bebekler bile ışığa tepki gösterirler. Renk bilimi, farklı enerjileri ile birçok bilim dalına yardımcı olmuştur. Son yapılan araştırma sonuçları ile bilim adamları insanların bir milyona yakın renk tonunu ayırt edebileceğini söylüyorlar.

2.2. ÇOCUKLARDA RENKLERİN ÖNEMİ

Çocuk her şeyden önce, yetişkinden farklı bir bireydir. Toplumların gelişmişlik düzeyinin en önemli göstergelerinden birisi de çocuğa verdikleri farklı değerlerdir. Çocuğun yetişkinden farklı değerlendirilmesini sağlayan en önemli gelişme; psikoloji, pedagoji alanlarında bilimsel çalışmaların artması ile olmuştur (Güvenç, 2005). Günümüzde, gelişmiş ülkelerde çocuk eğitimi büyük önem kazanmıştır. Her çocuk bir bireydir, içinde büyüdüğü toplumun bir üyesidir ve geleceğin yetişkinidir.

Okul öncesi eğitim; kişinin doğumundan ilköğretime başlamasına kadar geçen süreyi kapsayan çocuğun kendisini, çevresini ve yaşamı tanımaya başladığı bir süreçtir. Bu dönemde çocuğun zihinsel etkinlikleri maksimum seviyede gerçekleştiği için önemi her geçen gün artmakta ve okul öncesi eğitimin önemi araştırmacılar tarafından sürekli vurgulanmaktadır (Oktay, 2004). Eğitimi “taş üzerine nakış yapmaya” benzeten Gazali, ilk yaşların çocuk eğitiminde çok önemli olduğunu bu yüzden anne, baba ve

öğretmenlere bu dönemde önemli ve büyük sorumluluklar düştüğünü hatırlatmaktadır (Tufan, 2006).

Ülkemizde 30 Eylül 2012 tarihi itibarıyla okul öncesi dönem için yeni bir uygulama getirilmiştir. Yeni uygulamaya göre, 37 – 66 ay arasındaki çocukların kreş veya oyun sınıflarında, 48 – 66 ay arasındaki çocukların ise anasınıflarında okul öncesi eğitim almalarının sağlanmasına karar verilmiştir. Yeni gelen sisteme göre, 0–36 aylık çocuklar için hazırlanan programın genel amacı, bu yaş grubundaki çocukların sağlıklı bakımlarına, beslenmelerine, fiziksel ve psikolojik gelişimlerine katkıda bulunmaktır (T.C. Meb. Oöegm. Kreş, 2012: 31).

Demiriz, Karadağ ve Ulutaş'a (2003) göre okul öncesi dönem; çocuğun çevresini tanıyıp etrafındaki insanlarla iletişime geçmeye çalıştığı, toplumsal kurallara ve değer yargılarına anlamlar vermeye çalıştığı ve buna bağlı olarak kendisinde bazı davranış ve alışkanlıklar geliştirdiği dönemdir. Bu yüzden bu dönemde edinilen davranış ve alışkanlıklar çocuğun gelecekteki yaşantısında kalıcı etkilere sahip olacaktır (Oktay, 2004). 36 aydan sonra başlayan bu süreç, planlı eğitimin başlangıç kısmını oluşturmaktadır. Çocuğun doğuştan gelen özelliklerine göre hazırlanan serbest bir kreş-okul içerisinde uygulanan bir programla temel eğitime hazırlanması amaçlanır (Ayvaci, Devocioğlu & Yiğit, 2002; Şahin, 1998).

Çocuk, yalnızca gördüklerinden ve duyduklarından oluşan ve her şeyi gözlemleyerek öğrendikleri ile açıklayan bir dünyada yaşamaktadır. Her çocuğun kendine özgü kişisel özellikleri dünyada şairlere, yazarlara, film yapımcılarına esin kaynağı olmuştur.

Kişilik oluşumu, büyüme, olgunlaşma, bir iş için gerekli ön yeterlilikleriyle hazır olmak, öğrenme temelinin çocukluk evresinde atıldığı gerçeğinden yola çıkarak, çocuk kavramının, çocuk kişiliğinin açıklanması gerekmektedir. Çünkü çocuk, insanlığın temeli ve özü olduğu gibi, aynı zamanda insanlığın sürekliliği, geleceği ve umudu olarak görülmektedir.

Özellikleri farklı olsa da tüm çocuklar, içinde büyüdüğü, yaşadığı toplumun ve bu toplumu oluşturan kültürlerin bazı yönlerini, değer yargılarını, alışkanlıklarını,

doğrularını, yanlışlarını, farkında olmadan kendine mal eder, etkilenir. Böylece kimliğini oluşturur ve kimlik gelişimini tamamlar.

İlk çocukluk döneminde çocuk, dış dünyayı keşfetmeye çalışmaktadır, çevreye yönelmektedir. İnsan yaşamının en temel becerilerinin kazanıldığı bir dönem, okul öncesi yıllarını içine alan dönemdir.

Bu dönemde çocuk, belli bir gelişimi tamamlamış olan bedenini gerektiği şekilde ve yerde, özellikle oyunlarında ustaca kullanmayı öğrenmiştir. Aynı zamanda çocuk gelişmeye, büyümeye devam etmektedir. Bir yandan büyümeye devam ederken diğer yandan kendisinin ve bedeninin gücünü keşfetmeye başlamıştır. Çocuk, bu dönemde çevresiyle sosyalleşmeye de başlamıştır. Çevresindeki insanların farkına varmıştır ve onlarla birtakım kurallar çerçevesinde görüşmeye çalışmaktadır. Çocuk davranışlarında ben merkezci'dir. Okul öncesi eğitim kurumlarına gitmekte ve sınıf arkadaşlarıyla görüşmektedir. Sokakta yaşlılarıyla oyunlar oynamakta, parkta birlikte kaydırağa, salıncağa binmektedir. Çocuğun bu dönemde kazandığı tüm beceriler, sonraki yıllarda sosyal ilişkilerinin temel yapı taşı olarak kullanılacaktır.

Çocuk yavaş yavaş aile ortamının dışındaki insanlarla karşılaşmaktadır. Bebeklik döneminde görülen gelişim hızı, bu dönemde yavaşlar ve vücut orantılarında da değişiklik göze çarpar, kaslardaki gelişme dikkati çeker.

Çocuk rahatlıkla koşup zıplayabilir; ancak dar bir tahta üzerinde denge sağlayarak daha üst düzeyde motor koordinasyon gerektiren hareketleri yapmakta zorluk yaşayabilir. Bir önceki dönemde kendi cinsiyetini fark etmiş olan çocuk, cinsiyetine uygun davranmayı öğrenir ve çoğunlukla bu şekilde davranır. Hemcinsleri ile gruplaşmalar bu dönemde başlar. Grup kurmaya ve bu gruba lider seçmeye başlarlar. Bu konuda sorular sormaya başlar. Çocuğu sorduğu sorular yüzünden azarlamak, sorulara cevap vermemek, araştırma girişimlerine engel olmak, çocukta suçluluk duygusunun gelişmesine neden olur. Çocuk, “erkekler/kızlar şöyle yapar” ifadeleriyle başlayan cümleler kullanır.

Çocukta merhamet gelişiminin ve ahlaki değerlerin temelleri bu dönemde oluşur. Yalan söylediklerinde suçlandıkları, hatalı bir davranışta bulunduklarında nerede yanlış yaptıklarını anladıkları görülür. Bu kazanım daha sonraki dönemlere de taşınır.

Her alanda öğrenilenler, daha sonraki dönemlere biraz şekil değiştirerek, gelişerek devam eder. Oyun ve resim yapmak, renkleri kullanmak bu dönemde çocuk için en eğlenceli ve eğitici etkinliktir. Zamanını büyük bir bölümünü oyun oynayarak ve resim yaparak geçiren çocuk, daha çok hayal gücüne dayalı oyunlar oynar, resimler yapar. Çocuğun ailesi ile kurduğu özdeşim oyunlarına, resimlerine ve seçtiği renklere de yansır.

Okul öncesi eğitim kurumları, çocuklar için yeni arkadaş ortamı, fiziksel hareketleri artırabilecek oyun ortamı ve çeşitli boyama, resim, dil etkinlikleri ve diğer deneyimler kazanabileceği bir yer olması nedeniyle oldukça önemlidir. Çocuk okul öncesi eğitim kurumlarında ruhen ve bedenen okula hazır hale gelir.

Özellikle okul öncesi çocuklar, güven hissi arar. Özellikle öğretmenlerinde güven hissini aldıklarında, okul onlar için daha verimli hale gelmektedir. Beyinlerinin uyarılmaya ihtiyacı vardır ve hayal güçlerini destekleyici ortamlar, eğitimler ve uyaranlar olması gerekir. Bu tür bir ortamın aynı zamanda konsantre olmalarına yardımcı, yormayan ve görsel uyaranların da rahatsız etmediği türde olması gerekir.

Çocuklar ortamdaki dalgalanmalardan, değişimlerden etkilenirler. Kafaları karışabilir ya da korkabilirler. Yaşadıkları ortamda tavan yüksekliği, duvar renkleri, eşyaların renkleri ve uyumu, ışık ve renklerin uyumu bu anlamda oldukça önemlidir. Onlar için güvenli, rahat, kendilerini mutlu ve güvende hissedebilecekleri, düşüncelerini doğru ifade edebilecekleri ve sıkılmayacakları, hayal dünyalarının gelişebileceği ilginç bir yer olmalıdır.

Bilinçli, bilinçsiz kullanılan renklerle iletişimin temelinde, renklerin simgesel anlamları yatmaktadır. Çocuğun kendini ve hayal dünyasını rahat ifade edebilmek için kullandığı renkler, bu iç ve dış faktörlerle beslenerek şekillenir ve her bir çocukta farklı biçim ve renklerde kendini gösterir. Neşeli, keyif veren renkler, bir çocuğun özgüvenini artırabilir.

Çocuklar 2,5-3 yaşlarından itibaren renkleri tanımaya ve eşleştirmeye başlarlar. Saf ve ışık değeri yönünden karıştırılmamış renklerdeki objeler, çocukların dikkatlerini beklenenden daha uzun süreyle çekmektedir. Bu renkleri görmeleri daha kolay olduğu için bu dönem çocuklarının oyuncak ve giysileri genellikle canlı renklere sahiptir (Yılmaz,

1991). Okul binaları içinde, çocukların kendilerine ait alanlarda ya da bahçede, bazı alanların renklerle ayrılarak netleştirilmesi ya da aynı alanların aynı renklerle boyanması çocukların renkleri tanıma, renklere göre yönünü bulma, mekânı tanıma becerilerini de geliştirecektir. Okul öncesi okullarında grafikler, mevsimlerin resimlendiği alanlar, önemli gün ve haftaların bulunduğu panolar ya da çocukların şahsi eşyalarının konulduğu dolaplarının bulunduğu bölümlerde bir sistem yaratmak, çocukların dikkatini çekmek için renklerden faydalanılmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre çocuklar genellikle, 4 - 4,5 yaşlarında renklerin büyük çoğunluğunu tam olarak tanırlar. Renkten şekil tanımaya dönme yaşı 5 yaş civarındadır ve şekil üstünlüğü daha çok 9 yaşlarında ortaya çıkar. Yani bu durumda okul öncesi çocuklar için tasarımda asıl önemli olan renktir.

Bir çocuğun beyin gelişimleri, 5- 6 yaşına kadar tamamlanamaz ve olgunlaşması da 1 yıl daha alır. Bu yaşlarda okuma yazmayı tam çözemediklerinden iletişim kurmak için daha çok göze hitap eden renkli araç, gereçlerden faydalanırlar.

Renklerin taşıdığı elektromanyetik enerji ve yansıttığı titreşim farklıdır ve insan psikolojisi üzerinde de farklı etkiler bırakmaktadır. Renkleri gözlerimizle algılamak enerjiyi de vücudumuzla algılamaktayız (Çankırılı, 2012: 206).

Çalışmalar, renklerle olumlu ve olumsuz duygular arasındaki ilişkiyi doğrudan göstermektedir. Sınıf, oyun odaları, yemek alanı, yönetici odası ve koridorlar için renk tavsiyelerinde bulunulurken, odaların kullanım amacı dikkate alınmalıdır. O odada sessizliğe mi, fiziksel aktiviteye mi, odaklanmaya mı yoksa rahatlamaya mı ihtiyaç var. Bütün bunlar düşünülerek renk seçimine karar vermek önemlidir.

Renkler ile çocukların beyin gelişimi arasında bir bağlantı olduğundan, okullarda renkleri sadece dekor amaçlı değil, dikkat ve öğrenmeye fayda sağlamak amaçlı kullanmak gerekir.

Okul öncesi dönemde geleneksel renk öğretimi verilirken önce ana renkler daha sonra ise ara renkler öğretilmektedir (Özbey, 2007). İlk olarak öğrenciye rengin sadece ismi öğretildikten sonra, öğretilen rengin öğrencinin zihninde kalıcı hale gelmesi için çocuğun güncel hayatta karşısına çıkabilecek nesnelerle rengin eşleştirilmesi

gerçekleştirilmektedir. Daha sonra ise karşısına çıkan birçok nesneyi kendi içinde renklere göre nasıl sınıflandırması gerektiği öğretilip son olarak çocuğa “Ne renk?” sorusu yöneltilerek çocuğun rengi öğrenip öğrenmediği anlaşılmaya çalışılmaktadır (Caferoğlu, 1991). Çocuklara renk kavramı öğretilirken, anlayabilecekleri şekilde basitten karmaşığa doğru olmak üzere şu sıra izlenmektedir:

- a) İsimlendirme,
- b) Belli objeler ile renkleri birlikte kullanma,
- c) Belli objeleri renklerine göre seçilmesi.

3–4 yaş grubuna ara renkler de tıpkı ana renkler gibi verilirken, 5–6 yaş grubunda bu durum farklılık göstermektedir. 5–6 yaş grubunda ara renklerin karışımlardan meydana geldiğini göstermek için parmak boya, sulu boya, oyun hamuru gibi etkinliklerden faydalanılmaktadır (Gürbulak, 2013).

Göz yorgunluğu, ışığın, rengin yoğunluğunun statik olmasıyla sürekli göz kırpma, göz bebeklerinin büyümesi gibi belirtilerle oluşan tıbbi bir rahatsızlıktır. Bu da, objelere odaklanma becerisinde azalma ve ufak farkları ayırt etmede güçlük olarak kendini gösterebilir. Sınıflarda kenar duvarların ya da karşı duvarların gözü rahatlatıcı renklerden seçilmesi sürekli aynı yere baktıklarında oluşan göz yorgunluğunu rahatlatır. Burada amaç; yaptıkları ödev ya da maruz kaldıkları ışık çocukları rahatsız ettiği zaman, kafalarını kaldırdıklarında gözlerinin rahatlamasını, daha sonra tekrar dikkatlerini verebilecek hale gelmelerini sağlamaktır. Araştırmalar çocukların yoğun olarak gördükleri duvarların koyu olmayan tonlarda seçilmesi gerektiğini göstermektedir. Daha az göz temasında bulundukları duvarların ise bir ton koyu tonda boyandığında monotonluktan çıkaracağı gibi öğrencilere doğru derecede bir uyaran da olacaktır.

Öğrencilerin dersi daha etkili dinlemesi ve beyni uyarmak için yapılan bu uygulama öğretmenler için de geçerlidir. Renk tarafından alınan pasif uyarı öğrencilerin de öğretmenlerin de verimli bir şekilde ders saatlerini geçirmelerini sağlayacaktır. 1983 yılında Harry Wohlfarth’ın 4 ilköğretim ilkokulunda yaptığı çalışma da bunu

doğrulamıştır. Çalışma yapılan okullarda rengin ve ışığın uygun bir hale getirilmesinin akademik performans ve zekâ oranlarında değişiklik yaptığı gösterilmiştir.

2.3. ÇOCUKLARDA RENK TERCİHLERİ

Çocukların duygularını renkleri ile ifade etmesi, bazen konuşmasından daha önemlidir. Çünkü konuşarak duygularını ifade etmek istemeyen çocuklar daha imalı bir yol seçmek istemektedirler. Renkler çocukların aradığı öznel ve kapalı ifade etme aracı olarak devreye girerler. Duygularını dil aracılığı ile ifade edemeyen ya da ifade etmek istemeyen çocuklar renklere anlam verirler. Rahatlama ve huzuru mavi, sevgi ve öfkeyi kırmızı ile ifade etme yolunu seçerler.

Renk algılamasında, farklı yaşlardaki çocuklar arasında belirgin farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. Yeni doğmuş bebeklerin görme duyuları da tam gelişmemiştir. Küçük yaş grubu (0-6 yaş) çocuklarının oyuncakları ve giysileri genellikle canlı renklere sahiptir çünkü dikkatleri kısa sürelidir.

Çocuğun çevresinde gördüklerini resimlerde tanıması veya resimlerde gördüklerini çevresinde gördükleri ile birleştirebilmesi sanıldığından çok erken başlar. 2-4 yaş çocuklarında renk duyarlılığı oluşabilmesi için resimli çocuk kitapları da çok etkili olabilmektedir (Özel, 2003: 113). Küçük yaşlarda resimli çocuk kitaplarıyla tanışan çocuk, ileriki dönemlerde hem kitap okuma sevgisi kazanır hem de görsel algısı ve renklerle kurduğu iletişim güçlenmektedir.

Saf ve ışık değeri bakımından ana renklerdeki nesneler, çocukların dikkatlerini daha uzun süreyle çekmektedir. Özellikle en canlı ve sıcak renk olan kırmızı, çoğu küçük yaş grubu çocuğunun tercih ettiği bir renktir. Çocuklar kırmızı, mavi, yeşil ve sarıyı ancak birinci yıl içerisinde yani bir yaşında ayırt edebilmektedirler. Çocuklar ilk olarak sıcak renkleri ve türevlerini algılayabilirler.

Üç yaşından itibaren çocuklar ana renkleri kullanmaya başlayabilirler. Eğer çocuğa malzemeler tek tek sunulmuşsa üç buçuk yaşındaki bir çocuk çalışmalarında birçok rengi bir arada kullanabilir (Striker, 2005: 29). Karalama evresinde ki çocuk için, renk çok önemli değildir. Çocuklar 4 yaşlarına kadar seçmeden ve planlamadan renkleri

kullanmaktadırlar. Kullandığı renklerin nesnelerin gerçek renkleri ile pek benzerliği olmaz. Mesela, mavi ağaç, kırmızı insan yapabilir.

Çocuk hoşuna giden renkleri zevkle kullanır. Burkitt, Barret ve Davis'in (2003) yaptıkları bir araştırmada; çocukların güzel ve hoşlandıkları resimlerde, en çok tercih ettiği renkleri kullandıkları, çirkin ve hoşlanmadıkları resimlerde, en az tercih ettikleri renkleri kullandıkları, tarafsız oldukları resimlerde de kendilerine orta uzaklıktaki renkleri kullandıklarını tespit etmiştir. Siyahı en çok kullandıkları yer olumsuz, kötü karakterlerde olmuştur.

Resim terapistleri renk kullanımı ve vücut problemi arasında ilişki olduğunu düşünmektedirler. Levinson yanık sorunu yaşamış çocukların siyah rengi tercih ettiğini belirtmektedir. Ona göre acı veren bölge çocuklar tarafından siyaha boyanmaktadır. Kellog yaptığı çalışmalarda renk ve vücut problemleri arasında ilişkiler keşfetmiştir (Malchiodi, 2005: 27). Çeşitli sebeplerle ruhsal sarsıntı yaşayan çocuklar çizimlerinde genellikle siyah rengi tercih etmektedirler.

Resimlerinde kahverengi kullanan çocukların genellikle korunmayı istedikleri, sevgi ve ilgi eksikliği hissettikleri söylenebilir. Tuvalet eğitimi kabul etmeyen çocuklar ve bu sebepten anne baba ile çatışma yaşayan çocukların resimlerinde kahverengiye tercih ettikleri bilinmektedir (Çankırılı, 2012: 212, 215).

Alschuler ve Hattwick çocukların ilk zamanlarda sıcak renkleri daha yoğun olarak kullanmalarının sebebini onların düşünmeden hızlı karar vermeleri ve dürtülerine dayalı davranışlarıyla açıklamaya çalışmıştır. Çocukların davranışlarını ve düşüncelerini kontrol etmeyi öğrendikçe, ne istediklerini anlayıp topluma uyum sağladıkça soğuk renkleri daha çok tercih ettiklerini söylemişlerdir (Keskin, 2006: 88).

4 yaşından itibaren soğuk renkleri tanır ve adlandırabilirler. En son algılanan renk mor renktir. Bunun sebebi şiddeti yüksek, sıcak renklerin gözü ilk olarak etkilemesindendir. İlk yaşlardaki sıcak renklere yönelik ilkel toplumlarda ya da renk eğitimi almamış insanlarda da görülmektedir. Bu sebeple çocuklar parlak renklere yönelirler. Bunun sonucu olarak da resimler çocukların sevdikleri renklerle boyanmaktadır (Yolcu, 2009: 163).

Üç ana rengin adlarının öğrenilmesi de 4 ile 5 yaşlarında olmaktadır. Çocuk, karalama döneminde renklere çok önem vermemektedir. 4-5 yaşlarından sonra parlak ve açık renkleri kullanmaya başlayarak yavaş yavaş çeşitli renkleri seçmeye başlayacaktır. İlk renk tercihlerinde çocuk, rengi renk olduğu için kullanmaktadır. Üç ana renk; kırmızı, sarı ve mavi çocuk için yeterlidir fakat 5 yaşlarında artık siyah, beyaz, turuncu, yeşil, mor gibi renkleri de kullanmak istemektedir (Yılmaz, 1991).

Renkleri tanıma ve renk seçimi yapma 4 yaşından sonra ortaya çıkmaya başlar. Çocukların kullandıkları renkler 4 yaşından sonra psikolojik anlamlar taşımaya başlarlar (Çankırılı, 2012: 205) Buradan çocukların yaşları ilerledikçe kullandıkları renklere sembolik anlamalar yükledikleri sonucuna varılmıştır (Keskin, 2006: 88).

Renk kullanımında cesur ve özgürdürler. Bir incelemede yetişkin şizofrenlerle normal beş yaşındaki çocuklar karşılaştırılmış ve iki grubun renk kullanımının birbirine benzediği görülmüştür. Yapılan gözlemlerde bu dönem çocuklarının renk seçimlerinin oldukça bireysel olduğunu göstermekte ve verilen bilgiler göreceli genellemeler olarak kabul edilmektedir (Yavuzer, 2012: 48).

Şema öncesi dönem ya da oyun çağındaki (4-7 yaş) çocukların, dekoratif, süslemeci bir renklendirmeyi tercih ettikleri de görülmektedir. Sayfanın tamamını sevdiği renge boyama, ya da çizdiği ev resminin üzerini sevdiği renklerle boyama gibi dekoratif eğilimler söz konusudur. Çocukların bu eğilimde olmalarının sebebi, resimlerinin bu yolla daha renkli görüneceği düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bu dönem çocuklarında dekoratif renklendirme yaklaşımı insan, hayvan ve nesne çizimlerinde görülürken, genellikle bitkilerin renklendirilmesinde daha realist bir tavır sergilemektedirler. Çocukların genelde doğada olduğu gibi yeşil dal ve yapraklı, renkli çiçekli bitkiler resimledikleri gözlemlenmiştir. Çocukların bu eğilimlerinin ikisinin de aynı resim içinde sergiledikleri de görülebilmektedir. Resimlerinde bazı yerleri dekoratif bir şekilde renklendirirken, bazı yerleri ise realist bir şekilde renklendirdikleri görülmüştür (Yavuzer, 1998: 49-52).

Bu dönem çocuklarının renk tercihlerinde psikolojik bazı etmenlerin olabileceğini yapılan araştırmalar göstermektedir. Gözlemler, bazı çocukların kırmızı, sarı, turuncu gibi sıcak renkleri bazılarının ise ısrarla mavi, yeşil, mor gibi soğuk renk grubundan olan renkleri tercih ettiklerini göstermiştir. Sıcak renkleri tercih eden

çocukların daha sevecen, uyumlu kişilik özellikleri sergilemelerine karşın, soğuk renkleri tercih edenlerin ise inatçı, çekingen, uyumsuz davranışlar gösterdiği görülmüştür. Anaokulu çağındaki çocuklarla yapılan bir araştırma sonucu ısrarla soğuk renk tercih eden çocukların, gerçek duygularını göstermeme ve gizleme eğiliminde oldukları ve evlerinde de aşırı baskı yoluyla kontrol edilmek istenen çocuklar oldukları ortaya çıkmıştır. Çocuklar, kullandıkları renkler yoluyla bazı problemleriyle ilgili yetişkinlere bir takım mesajlar da iletebilmektedirler. Örneğin Hattwick-Alschuler, 1951)' in yaptıkları araştırmaya göre dışkı kontrolü konusunda problem yaşayan çocukların resimlerinde ısrarla mavi ve kahverengi kullanma eğiliminde oldukları görülmüştür (Yavuzer, 1998: 52-53).

6 yaşından önce çizdiği ev rengârenk, benek benekken, ağaç pembeyken, kuşlar ise coşkuluyken; okul döneminde çevresini algılayışı ve algılarını yansıtmaya isteği bu evrede resimlerindeki heyecanı azaltabilmektedir (Buyurgan 2007: 62).

5-6 yaş grubundaki çocuklar için renk, büyüklerde olduğu gibi bir genelleme sonucu bir giysinin rengine benzetilir. Bazen de, kendi ruhsal yapısıyla orantılı olarak değişmektedir. Sevmedikleri kişileri, olumsuz resimleri boyarken koyu renkleri, sevdikleri kişileri ya da resimleri boyarken kırmızı, turuncu gibi sıcak ve canlı renkleri kullanmaktadır. Sevgiyle büyütülmemiş, içe dönük, mutsuz, psikolojik ve fizyolojik ihtiyaçları karşılanmamış, eğlenemeyen çocukların resimlerinde koyu renkler egemen olmaktadır.

Çocuğa, ağır bir sorumluluk verildiğinde, kendisinden isteneni yapamayacağı kaygısını yaşadığında bunu, mor renk kullanarak gösterebilir. Anne babanın yardımına ve güven vermesine ihtiyacı olan çocuklar da renk tercihlerinde mor rengi sıklıkla seçebilmektedir.

Mavi rengi kullanan çocuk duygularını daha rahat kontrol edebilmektedir. Çocuk resimlerinde mavi renk genellikle deniz, göl ve bulut resimlerinde kullanılmaktadır (Çankırılı, 2012: 209-211).

Rengi bir araç olarak düşündüğümüzde soyut şeyleri somutlaştırmak için öğretme-öğrenme sürecinde çok önemlidir. Fikirleri somutlaştırması, anlaması güç olay ve olguları basitleştirmesi ve anlamlarını açıklaması açısından renk bizim için önemlidir

(Yolcu, Yılmaz, Maccario, Ünalın, Aykaş, 2010: 134). Renk seçimini kişiliğimiz, büyüdüğümüz ortam, ailemiz ve ailemizin kültürel yapısı yanı sıra ihtiyaç duyulan enerjinin niteliği de belirlemektedir. Yaşadığı toplumun değerlerini öğrenmeye başlayan çocuklar bu değerle bağılı olarak davranışlarını biçimlendirdikleri gibi renk tercihinde de bu değerleri dikkate almaktadırlar. Çocukların resimlerinde kullandıkları renkler, onların iç dünyasını, olumlu olumsuz duygularını, karşılaştıkları şeyleri bize yansıtmaktadır.

Çocukların duygularını ifade ederken yaptıkları renk tercihleri ile iletişim araçlarındaki renklerin kullanımı arasında da ilişki vardır. Çizgi filmler, satış reyonlarında kullanılan dikkat çekici renkler, oyuncaklar imal edilirken tercih edilen renkler duygularını ifade eden çocukların etkilendiği dış koşullardan bazılarıdır. Öfkenin ve utanmanın resmini yapan çocuklarda yüzün renginin kırmızı olarak tercih edilmesinin ardında çizgi filmlerde kullanılan renk tercihlerinin etkisi göz ardı edilemez.

Çocukların birey olarak yaşamları renk tercihlerini etkilemektedir. Kendisine öğretilenlerin dışında özellikle aile içi yaşam biçimleri, ev içinde kullandıkları eşyaların kendi dünyalarındaki yeri, her gün okulda gördükleri ve kendi dünyalarında her birinin farklı anlam verdiği nesnelerin renkleri gibi pek çok nesne ve durum onların renk tercihlerini etkilemektedir. Çocukların resimlerindeki renk tercihlerinin bu biçimde bir öznel boyutunun olması farklı bilim alanlarının da ilgisini çekmektedir.

Çocuk resmi çizerken genellikle farkında olmadan izleyiciye mesaj vermektedir. Bunu bazen çizdiği nesnelerin boyalarıyla, kimi zamanda bu nesneleri boyarken tercih ettiği renklerle yapmaktadır (Akalin, Üstündağ, 2012: 77). Sevdiği renkleri kullanmak boyamalarını daha zevkli hale getirmektedir.

Çankırılı (2012) terapi için kendisine getirilen 10 yaşındaki içine kapanık ve yalnız kalmayı tercih eden bir kız çocuğundan bahsetmektedir. Çocuğun ilk başlarda siyah boya kalemlerini kullanmayı tercih ettiğini, resimlerinde yer çizgisi olmadığını, şekilsiz ve yüzen figürler yaptığını belirtmektedir. Ona göre bu çizimler onun içinde bulunduğu kaos halini yansıtmaktadır. Daha sonra yaptığı resimlerde ise kırmızı renkler kullanmıştır. Çankırılı'ya göre bu renk ısı ve ışığı sembolize ederken aynı zamanda da yangını ve acıyı çağrıştırmaktadır (Çankırılı, 2012: 216).

Çocukluk dinamik bir olgudur. Sanat onda bir “düşünme dili” şeklinde yansımaktadır. Çocuklar hayatın henüz bozup değişmediği saf duyarlılıklarını, kullandıkları renklere büyük bir başarıyla aktarmaktadırlar. Çocuk da sağlıklı bir psikolojik, fizyolojik gelişim yoksa renkleri tanımada, algılamada ve kullanmak da sorunlar olabilmektedir.

Çocuk resimlerinde ilk çiçek, üç buçuk - dört yaşlarında belirlemektedir. Genellikle çiçekler cezp edici renklerle boyanırlar. Çiçek büyük oranda mutlu evlerin etrafında, ev yolunda, kırlarda, bahçelerde, mutlu çocukların gittiği okul yollarında resmedilirler. Mutsuz temalarda genellikle çiçek figürü görülmemektedir (Keskin, 2012: 42).

Resim yaparken çocuğun kâğıdı kullanım şekli, resimdeki kompozisyon ve boyamada seçilen renkler anlamlı olmaktadır. Çocuk resim yaparken kendini özgür bir oyun ortamında hissetmek de, bu sebeple tüm davranışları hissettiği gibidir ve doğaldır. Bu doğallık uzmana, öğretmene çocuğun gerçek duygularını anlama olanağı vermektedir (Yavuzer, 2012: 11). Altıncı aydan itibaren renkleri tam olarak görebilen, dört yaşlarında da renklerini ayırt edebilen çocuğun renklere olan ilgisi, her yaş ve gelişim döneminde farklılıklar göstermektedir. İlköğretim çağına kadar resimlerinde kullandığı renk seçiminde daha özgür davranabilen çocuk, ilköğretim döneminde, aldığı sanat eğitiminin de sayesinde renkleri kullanırken biraz daha bilinçli hareket etmektedir. Hangi yaş grubunda olursa olsun çocuk her şeyden önce toplumsal bir olgu olan renkleri, resimlerinde kullanırken, geçmişinden getirdiği bir takım kalıtsal izlerle beraber kullanmaktadır. Duygu ve düşüncelerini resim yoluyla ifade ederken de renklere yüklediği anlamlar doğrultusunda renkleri kullanmaktadır. Bir çocuk resminde çizdiği öfkeli bir insanın yüzünü kırmızıya boyuyorsa, kırmızı rengi ve öfke arasında kurduğu bir ilişki söz konusudur, demektir. Ve kurduğu bu ilişkinin, toplumsal, psikolojik, duygusal boyutları araştırılması gereken önemli bir alandır.

Cinsiyet farklılıkları renk algılamasını önemli bir biçimde etkilemektedir. Bu etkinin önemli bir kısmı toplum dayatmasına bağlı olsa da çocuk, özellikle okul çağlarından itibaren karşı cinsle arasındaki farklılığı algılar ve bu farklılığı en iyi renk tercihleriyle ortaya koyar. Yapılan birçok araştırmada, kızlar en çok pembe, mor ve lila'yı; erkekler ise mavi, siyah ve koyu renkleri seçtikleri tespit edilmiştir. Yapılan bir

araştırmada kızların erkeklerden daha çok renk tanımlayabilme yeteneğine sahip olduğunu göstermektedir. Erkeklerin pembe rengi hiç algılamadıkları görülmektedir. Kızlara ve erkeklere yönelik üretilen malzemelerde bu tercihlerin göz önünde bulundurulması hem kullanıcıyı mutlu edecek, hem de ürün satışlarını artıracaktır.

Bu durumun önemini bilen oyuncak üreticileri de, oyuncakların üretiminde önceliği en çok sevilen renkleri kullanmaya özen göstermektedirler.

Yapılan çalışmalarda, ailenin sosyo-ekonomik durumunun çocuğun renk seçimine etkisi incelenmiştir. Ailesiyle alışverişe giden çocuklar; Sosyo-ekonomik duruma göre incelendiğinde; ailesi düşük sosyo-ekonomik duruma sahip çocukların, ambalaj renginde % 25.5'i kırmızıyı ve sırasıyla sarı, pembe, pastel pembe, aynı oranlarda yeşil ve mor, aynı oranlarda mavi ve turuncu rengi tercih ettikleri saptanmıştır. Ailesi orta sosyo-ekonomik duruma sahip çocukların ise daha çok mavi rengi tercih ettikleri saptanmıştır. Mavi rengi pastel pembe, kırmızı ve sarı takip ederken, aynı oranlarda mor, turuncu, pembe ve yeşil renk izlemektedir. Ailesi yüksek sosyo-ekonomik duruma sahip ailelerin çocukları ise; birinci sırada mor rengi tercih etmişlerdir. Bunu sarı renk takip ederken, aynı oranlarda pembe, pastel pembe, mavi, kırmızı, turuncu ve son olarak yeşil rengin izlediği saptanmıştır (Demirci, 2006: 13-24).

Yapılan bir araştırma sonucuna göre, erkek çocuklarda kırmızı, kız çocuklarda ise pembe en çok tercih edilen renk olarak saptanmıştır. Kız çocuklarında en az tercih edilen renk siyah, erkek çocuklarında ise turuncu olarak tespit edilmiştir. Kızlar tarafından en çok tercih edilen diğer renkler mavi, sarı ve kırmızı iken erkeklerde mavi, mor ve sarı olarak belirlenmiştir (Elibol, Kılıç, Burdurlu, 2006: 40–42).

2.4. AİLELERİN ÇOCUKLARI İÇİN RENK TERCİHLERİ

Tüm aileler çocukları için her şeyin en doğrusunu, güzelini, sağlıklıasını yapmak istemektedirler. Maddi imkânlarının el verdiği ölçüde, çocuğunun isteklerini her zaman yapmak zorunluluğu hissederler. Bunları yaparken de psikolojik ve fizyolojik gelişimini, bunların etkilerini takip etmek durumundadırlar. Çocukların renk seçiminde ailenin etkisi çocuğun henüz anne karnında cinsel kimliğinin öğrenilmesi ile başlar. Çocuğun cinsel kimliğini öğrenen aileler onun için oda ve kıyafetler hazırlarken

cinsiyetine göre renk seçimi yapılmaktadır. Ailelerin bu tutumu çocuk doğduğu andan itibaren bütün toplum tarafından ortak bir davranış biçimi olarak sergilenmektedir.

Kendini ve çevreyi tanıyana kadar renk sınırlamasının içine giren çocuklarda anaokulu dönemine gelindiğinde renk seçiminde dikkat çekicilik önemli bir etkidir.

Eğitimi “taş üzerine nakış yapmaya” benzeten Gazali, ilk yaşların çocuk eğitiminde çok önemli olduğunu bu yüzden anne, baba ve öğretmenlere bu dönemde önemli ve büyük sorumluluklar düştüğünü hatırlatmaktadır (Tufan, 2006). Aileler çocukların renkleri tanımasına yardımcı olmalıdır, çocuklar sanatsal etkinlikleri yapmaya başladıklarında da estetik uyumu yakalayamadığı için tepki vermemelidirler. Aksine çocukları resim yaparken rahat davranmaya teşvik edip çocuklarını onların yaptığı resimlerle tanımaya çalışmalıdırlar. Ailelerin göstereceği sabır ve istikrar, doğru eğitimin temelidir.

Çocuklarla yaşanan ev, aile özelliklerine uygun, anlamlı ve estetik görünümler oluşturmak için, mutlu bir yaşam ortamı meydana getirmek için uyumlu ve doğru renkler kullanılması gerekmektedir. Renkler bir araya getirilirken tercih edilecek renklerin seçilmesinde eğitim, yaş ve kişisel zevkler, kültür, gelenek, görenek ve sosyal olgular, yöresel esintiler gibi pek çok etken etkili olmaktadır. Renk türü açısından mavi yerine yeşil, kırmızı yerine sarı, turuncu ya da koyu renkler yerine açık renkler de seçilebilmektedir.

Evde kullanılan renk çeşidinin artırılması, algısal güçlüğü, dikkat bozukluğuna ve görsel rahatsızlığa sebep olmaktadır. Renk sayısının sınırlı tutulması (3~5), renk düzeninin daha dengeli olmasını ve oluşturulmak istenen etkinin daha kolay algılanmasını sağlamaktadır. Duvar renklendirmelerinde 3-5 renk ve ara tonları ile ilerlemek daha doğru olacaktır.

Bütün renkler çocuğunuzun kişiliğine hitap etmeyebilir. Her bireyin sevdiği renkler karakterine ve zevklerine göre değişiyorsa, çocuklar için hazırlanan odaların da çocukların kişisel özelliklerine, zevklerine, cinsiyetine göre renklerin kullanılması ve tasarlanması gerekmektedir.

Çocukların odalarında berrak ve parlak bir ortam yaratması bakımından, çok yoğun olmamak şartıyla kırmızı, turuncu ve sarı temelli renkler veya yeşil ve mavi temelli renklerin açık tonları kullanılmalıdır. Odasında, genel aydınlatma için tavandan yansıtılan aydınlatma kullanılmalı, kitap okuma için başucu aydınlatması yapılmalıdır ve dinlenilebilir alanların oluşturulması faydalı olmaktadır. Kitap okurken gözü yormayacak bir aydınlatma olmasına da dikkat edilmelidir. Bu mekânlarda kullanılan dolapların 50-80 cm. önüne yerleştirilecek ışık sistemleri ile renk yansıtan, iyi ışık kaynakları kullanılarak dolap önü aydınlatması sağlanabilir (Özbudak, Gümüş, Çetin, 2003)

Çocuklar, renkleri hayatlarının her alanında görmekten hoşlanırlar. Erkek çocuk için mavi, kız çocuk için pembe renk düzenleri yapılmamalıdır. Çocukların cinsiyetlerine göre renk tercihleri, anne baba yönlendirmesi mi ya da doğuştan gelen refleks mi olduğu hala araştırılmaktadır. Çocuklar için hazırlanan dinlenme ve oyun odalarında, tüm renkler ve özellikle kırmızı, mavi, yeşil, sarı (ana renkler) renkler uyumlu ve yeterli oranda olacak biçimde duvar ve eşyalara dağıtılmalıdır. Renklerde koyuluk açıklık gibi ton farkları da ayrıca oluşturulmalıdır.

Çocuk giysilerindeki renk tercihlerinde, zaman da önemlidir. Gündüz giydirilen kıyafetlerin canlı tonlarda seçilmesi, çocuğun enerjik ve neşeli olmasını sağlarken, akşam saatlerinde yeşil, mavi gibi tonlar sakinleşmelerine ve uyumalarına yardımcı olur. Kıyafet alışverişinde çocuklara seçme fırsatı verilmeli, istedikleri renkte giyinmeleri için kendi seçimlerini yapma imkânı sağlanmalıdır. Çocuklar kitle iletişim araçlarından etkilenmektedirler. Bunun sonucunda televizyonda izlediği çizgi film kahramanları giysilerini, renklerini tercih etmektedirler. Renk tercihleri, büyüdükçe ve sosyalleşmeye başladıkça değişmektedir.

Çocuk odaları; içinde eğlenebilecekleri, mutlu olabilecekleri ama aynı zamanda sağlıklı bir uyku için ferah bir düzende, güvenli ve güzel renklerle tasarlanmalıdır. Çocuk odaları için uygun renklerde mobilya seçmek, kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak şekilde düzenlenmesi gereken yaşam alanlarıdır. Çocuk odası dekorasyonu için canlı renk kullanımı onların yaratıcı ruh dünyasını hareketlendirecektir.

2.5. ÇOCUKLARDA RENKLERİN OKULDA VE SOSYAL ÇEVREDEKİ ETKİSİ

Olumlu çevresel faktörlerin başarı seviyesini ve üretkenliği geliştirmede, hata yapma oranını azaltmada, olumlu davranışları etkilemede önemli katkıları olduğunu göstermektedir.

Çocukların cinsiyete göre renk tercihlerinde ve resimlerinde de bu doğrultuda renkler tercih etmelerinde birinci faktör toplum, ikinci faktör ise ailedir. 3–6 yaş arası çocukların anne babalarının, çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelendiği bir başka araştırmada da, çocukların yaşlarına göre oyuncak tercihlerinde ve cinsiyet ayrımı yapmalarında ailelerinin önemli bir etken olduğu ortaya çıkmıştır (Tezel-Şahin, 1993; Elibol, Kılıç, Burdurlu, 2006: 36).

Sınıflar, çok amaçlı kullanılabilir ama ana amaç çocukların öğrenmesidir. Bu nedenle bir sınıf ortamı, bilgi öğrenmeyi ve bilgiyi akılda tutmayı en üst seviyeye çıkartırken, öğrenci katılımını da artırıcı olmalıdır. Bunu yapabilmenin anahtarı da öğrencileri çok fazla uyarana maruz bırakmamaktır. Eğer sınıftaki mobilyalar renkliyse duvar renklerini daha sakinleştirici ya da nötr renklerden seçmek gerekir. Anaokulları mobilyalarında çok farklı renk seçenekleri vardır. Renklere verilen psikolojik tepkiler duygu durumda ve dikkatte değişiklik yaratmaktadır. Mesela pembe rengin saldırgan davranışları azalttığı gösterilmiştir (Walker, 1991).

Kırmızılar ve sarılar da az miktarda kullanıldığında çocukların dikkatini detaylara çekmekte faydalı olacaktır. Eğer kullanılan sandalyeler, sıralar, masalar parlak, enerjik renkler değilse duvarlarda enerjik bir renk kullanmak yerine duvara asılan materyaller parlak renklerden seçilebilir; duvarlar yine rahatlatıcı yeşillerden, mavilerden ve bej tonlarından oluşmalıdır.

Okul öncesi çocuklar enerjiktir, hareketlidir ve parlak renklerden hoşlanmaktadır. Ancak anaokullarında masalar, sandalyeler, duvarlara asılan etkinlikler genellikle parlak renklerde olduğundan duvar renklerini yine sıcak ama daha yumuşak renklerden seçmek gerekmektedir. Hatta odanın farklı alanları farklı amaçlar için kullanılıyorsa mobilyalar ve duvar renkleri ona göre seçilmelidir. Örneğin kitap

okuma zamanı için daha sessiz, sakin, rahatlamış ama bir yandan dikkatlerini verecekleri renklerden bir alan oluşturulabilir.

Monoton, tek renk ortamlar çocuklarda negatif etki oluşturabilmektedir. Gorillerle yapılan bir çalışmada düz beyaz duvarların olduğu bir alanda kalan gorillerin kendi içlerine döndükleri ve iletişim kurmadıkları görülmüştür. Benzer çalışmalar insanlarda da aynı şekilde olduğunu göstermektedir. Bu içe dönüklük de; kaygı, korku ve uyarının olmamasından kaynaklanan sıkıntı ve huzursuzluk duyguları ortaya çıkarabilir. Bu duyguların ortaya çıkması da dikkat ve konsantrasyon bozukluğu ve sinirlilik yaratabilmektedir.

Birçok çalışma renklerin duyular ile olan bağıntısını ortaya çıkarmaya yönelik yöntemler izlemektedir. Çocuklarla yapılan bir çalışmada, çocukların neşeli ve mutlu bir hikâye dinledikten sonra sarı boya ile mutsuz bir hikâye dinledikten sonra ise kahverengi boya ile çizim yaptıkları not edilmiştir (Akt. Manav, 2006., Boyatzis ve Varghese, 1994). Genellikle çocuklar her renk için duygusal bir reaksiyon belirtse de renk ile belirgin bir bağıntı kurmaktadırlar.

Eğitim yapılarında renk kullanımıyla ilişkili olarak, 20. yüzyıla damgasını vuran ilk çalışma olarak Rudolf Steiner'in kuramı örnek verilmektedir. Steiner'in renk tasarımı alanında öncülük yaptığı kabul edilmektedir. Steiner'in felsefesinde insan gelişimi ruhun bir yolculuğu olarak görülmüştür. Steiner, mekân ve obje renklerinin insanın ruh hali ve hisleriyle kuvvetli bir ilişkisi olduğu düşüncesiyle, okulundaki sınıflarda farklı renklerin kullanımıyla değişik etkiler sağlamayı hedeflemiştir (Şahin, Dostoğlu, 2015)

Serbest Zaman Etkinlikleri, okul öncesi dönemde kullanılan en temel etkinliktir. Bu etkinlik yardımı ile çocukların diğer etkinliklere hazırlanması sağlanır. Bu etkinlikte çocuklar sınıfta bulunan evcilik, kukla, kitap, blok, müzik, bilim ve sanat köşelerinde kendi istekleri doğrultusunda çalışırlar. Öğretmen çocuklar yardımı ihtiyacı duyduklarında onlara rehberlik eder. Bu etkinliklerin amacı, çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesi, onlarda kendilerini ifade edebilme, yardımlaşma, işbirliği, sorumluluk alma ve problem çözme gibi davranışları geliştirmektir (Aral, Kandır & Yaşar, 2000).

Çocukların yedi yaşına kadar kendi iç dünyalarıyla kurduğu güçlü ilişkiyi desteklemek amacıyla anaokulunda pembe kullanılmıştır. Steiner, mor ve kırmızı tonlarının aktiviteyi, mavinin ise konsantrasyonu artırdığını savunmuştur. Örneğin, egzersiz odasında aktiviteyi destekleyen tonları seçmiş, aktiviteye yönelik ancak sakin olunması gereken, zihinsel beceriler ve konsantrasyon gerektiren mekânlarda aydınlık moru, atölyelerde mavi bileşeni olmayan aktif renkleri ve turuncuları kullanmıştır. Her rengin ayrı bir görevi vardır ve bu göreve uygun kullanılmalıdır.

Okul ortamının çocuklar üzerinde olumlu etkisi olmasına yönelik, renk seçimlerinin ve kullanımlarının planlı uygulanması gerektiği çeşitli araştırmacılar tarafından belirtilmektedir. Bu sistemle uygulanan renk kullanımlarında, çocuklarda dikkat ve okula karşı olumlu duygularda artış görüldüğü, ayrıca kas gelişimi ve motor gelişimin de olumlu yönde etkilendiği ifade edilmektedir.

Eğitim ortamında kullanılan renklerin öğrenmeyi, motivasyonu ve hatta zekâ gelişimini nasıl etkilediği yolunda yapılan çalışmalar çok ilgi çekicidir. Örneğin, Münih Psikoloji Enstitüsünde yapılan araştırmalar öğrenme ortamında kullanılan rengin çok önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmalarda sınıflarda kullanılan açık mavi, sarı, yeşilimsi sarı ve portakal renginin, öğrenmede en etkili renkler olduğu belirtilmiştir. Üstelik bu renklerle boyanıp, dekore edilmiş ortamlarda büyüyen çocukların IQ düzeylerinin 12 puan daha artabileceği; siyah, beyaz ve kahve renkli ortamların ise IQ'da düşmelere yol açabileceği belirlenmiştir (Akt.Köksal, 2002: 51).

“Eğitimciler geleneksel bir yaklaşımla, renkleri tahta ve duvar panolar üzerinde dekoratif amaçlı kullanım dışında kullanmayı pek düşünmemişleridir” (Artut, 2007: 153). Oysaki rengi bir araç olarak düşündüğümüzde soyut şeyleri somutlaştırmak için öğretme-öğrenme sürecinde çok önemlidir. Fikirleri somutlaştırması, anlaması güç olay ve olguları basitleştirmesi ve anlamlarını açıklaması açısından renk, bizim için önemlidir (Yolcu, Yılmaz, Maccario, Ünal, Aykaş, 2010: 134).

Yapılan çalışmalarda renk seçimi, mutlu eden bir ortam ve ruh hali oluşumu açısından önemlidir. Eğitim mekânlarında, yanlış renk kullanımlarının mutsuzluk yaratmasıyla birlikte motivasyon ve öğrenme isteğine de zarar verdiği belirtilmektedir. Buna karşın, iyi planlanmış, aydınlık, sıcak ve yumuşak renklerin kullanımıyla güçlü olumlu etkileri olduğu vurgulanmaktadır.

Renklerin, psikolojik etkilerinin incelendiği bir araştırmada, çocukların sabah erken saatlerde ve haftanın başında, kırmızı sıraları kullanmak istedikleri, fakat daha sonrasında kendilerine geldikçe sarı, mavi ve yeşil sıraları istedikleri görülmüştür. Bu araştırmada, çocukların, sabah saatlerinde derslere başlamak için enerjileri düşük olduğundan enerji ve hareket desteği aradığı ve bu durumda kırmızı rengin onlar için destekleyici olduğu, sonrasında ise rahatladıktan sonra renk gereksinimlerinin de değişmekte olduğu kabul edilmiştir.

Renk terapisi alanında öncü kabul edilen Michael Wilson'un bir çalışmasında ise özel eğitim gereksinimleri olan çocuklar için, su altına yerleştirilen renkli ışıklardan yararlanılmıştır. Havuzun içindeki renkli ışıklar yoluyla, çocuklar havuzda ilerledikçe farklı renkte köpüklerin oluşması sağlanmıştır. Çocukların kol ve bacak hareketleriyle kırmızı ya da mavi köpükler çıkmış; kırmızının, otistiklere enerji verip hareketlendirdiği, mavinin ise hiperaktif çocukları sakinleştirdiği belirtilmiştir.

Çocukların farklı yaşlarda, farklı renklere yöneldiği, renk tercihlerinin karakterleri ve cinsiyetleri ile orantılı değişkenlikler içermektedir. Altı yaşına kadar, genelde sıcak renklerden (kırmızılar, sarılar, turuncular) hoşlandığı da kabul edilmektedir. Bu tercih, yaşları gereği fiziksel aktivitenin önem taşıdığı dönemde olmalarıyla açıklanmaktadır. Erkeklerin enerjik olmalarıyla uyumlu olarak kırmızıyı daha uzun süre kullanmayı tercih etmesi, bu açıdan doğal bir sonuç olarak yorumlanmaktadır. Daha büyük çocukların mavileri tercih ettiği, ankisiyete olmadıkça çocukların kontur çizmek dışında siyahı tercih etmedikleri belirtilmektedir.

Gerçekleştirilen bazı çalışmalarda, çocukların içgüdüsel olarak gökkuşağı renklerini tercih ettiği de görülmüştür.

Walden, renklerin kullanımıyla ilgili, dünyada geçerli bir kural olmadığını, genellikle moda olan renklerin seçildiğini vurgulamakta, bu nedenle de renk algısını oldukça sübjektif bir konu olarak görmektedir. Çocuklara renkleri seçtirmeyi riskli olarak nitelemekte, bireysel beğenilerde değişiklikler olabileceğini ve bir karara varmanın güç olduğunu ifade etmektedir.

Renklerin, mimarlığın bir parçası olarak görülmesi gerektiğini ifade eden Walden'a göre arzu edilen renk harmonisinin sağlandığı çevrelerde, çocukların daha iyi

hissetmesi ve performans açısından daha ileri gidilmesi mümkün olduğu için okullardaki renkler çekici, arkadaşça olmalıdır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında renklerin kullanılmasında, renklerin çocuklar üzerinde ki etkileri düşünülerek seçimler yapılmaktadır. Olds, 3-6 yaş aralığındaki çocukların oldukça özgür, öğrenmeye ve öğrendiklerini uygulamaya istekli, gerekli olduğunda kendi hızlarını ve dinlenmelerini kendileri ayarlayabilen, merak, yaratıcılık ve hayal gücünün geliştiği bir dönemde olduklarını dikkate alarak, renk kullanımına öneriler getirmektedir.

Bu kapsamda, aktivite alanlarında sakinleştirici, sıcak yumuşak tonlardan oluşan fon ile birlikte, onları söz edilen yönlerden destekleyecek aydınlık dokunuşlar olarak sarı, turuncu gibi enerjik tonlar ile morların kullanılmasının olumlu olacağını belirtmektedir.

Tamamen saf pigmentlerden oluşan sıcak renklerin okul öncesi eğitim kurumlarında kullanımı, dikkati dışa yönelttikleri, kas eforunu düzenleyici oldukları, hareket, neşe ve eğlenceyi destekledikleri için uygun bulunmaktadır. Ancak, mekânda temel renklerin kullanımıyla olumsuz etkilerin yaratılması da mümkündür.

Sıcak renkler, mekânın küçük ve sıcak, ses düzeyinin yüksek, dokunun yumuşak, işlevin aktif ve dışa dönük, sarf edilen fiziksel gücün az, mekânda geçirilen sürenin kısa algılanmasını sağlar. Uyarıcı bir etki yaratır. Soğuk renkler ise tam tersi koşullarda, dikkat ve konsantrasyon gerektiren işler için uygundur. Soğuk renklerin sakinleştirici, sıcak renklerin heyecanlandırıcı-canlandırıcı etkisi vardır. Bu bilgiler ışığında renklerin işlevsel, estetik ve simgesel kullanımı önem kazanmıştır. Fonksiyonları birbirinden ayırma, ölçeği vurgulama, hareketlilik, yön bulma, simgesel anlam, güvenlik, kimlik kazandırma vb. amaçlı kullanımı tasarlanmalıdır. Örneğin çocuk hastanelerinde korkmamaları için, çocukların psikolojisinin bozulmaması için ilgiyi başka yöne çekme amaçlı kullanılabilir. Kontrast ve koyu renkler algıyı kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, daha sakin bir ortam yaratmak, hareketi kontrol etmek için soğuk renk tonlarının kullanımı önerilmektedir (Olds, 1989'dan aktaran; Read, et al, 1999). Renk dışında gün ışığının, özellikle çocuk odası için önemi sıkça vurgulanmaktadır. Renkle birlikte daha parlak ışığın, yakın iletişim ve ilişkilere daha fazla teşvik edebildiği de söylenmektedir (Akt. Güller, 2007., Read, et al, 1999).

Küçük çocukların tercihinin genelde, aydınlık renkler, özellikle kırmızı ve sarı olduğu, buna karşın, çok aydınlık renkler yoğun olarak kullanıldığında, çevreyle zararlı bir etki yaratılabileceği de ifade edilmiştir. Böyle bir ortamın çocuklarda hiper aktivite, tedirginlik, yorgunluk ya da uyarının fazla olması nedeniyle, duyuların kapanmasına sebep olduğu belirtilmekte ve aydınlık renklerin yoğun olarak kullanılmasının çocukların dikkatlerini dağıtan bir tercih olduğuna dikkat çekilmektedir.

Kotnik, aynı görüş ile çocuklarda aşırı uyarılma ve heyecan oluşmasına sebep olması nedeniyle canlı renklerin yalnızca koridorun ya da oyun odalarının bir duvarında kullanılmasını önermektedir. Temel renklerden özellikle kırmızı ve turuncudan, çocukların zamanlarının büyük bölümünü geçirdiği ortamlarda, büyük yüzeylerde kullanılmaması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca çocukların oyuncakları ve elbiseleri oldukça renkli olduğu için, odalarda temel renklerin fazla kullanılmamasının daha doğru olduğunu ifade etmektedir.

1960’larda bazı eğitimciler tarafından küçük çocukların ancak temel renkleri tanıyabileceği görüşü benimsenmiş olmakla birlikte, günümüzde bu yargı kabul edilmemektedir. Küçük mekânlarda, örneğin oyun dolaplarında, kapı çevrelerinde güçlü renklerin heyecan verici olarak kullanılabileceği, ancak uzun saatlerin geçirildiği bir odanın tümünde sakinleştiren ruh halini destekleyen renklerin kullanılması gerekliliği vurgulanmaktadır.

Soğuk renklerin sakinleştirici bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu tür renklerin içe yönelimi artırdığı tespit edildiği için okul öncesi eğitim ortamlarındaki kullanımları sınırlanmakta ve bu renkler yalnızca oturarak yapılan faaliyetler, dinlenme gibi amaçlar için uygun görülmektedir. Duyusal keşifler, çocuk gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Bir ortamda değişmeyen tekdüzelik ve aynı uyarılar özellikle görsel açıdan dikkati zayıflattığı ifade edilmektedir.

Duyularla ilişkinin, düşünmenin temeli olduğunu belirten Day, yoğun ve çeşitli duyusal deneyimlerin, çocukların kavramları algılamasına, anlamları hissetmesine yardım ettiğini ve bu şekilde düşünmenin canlı tutulduğunu vurgulamaktadır.

Çocuklar yaşça büyüyüp, çizgisel ve duyusal gelişimi arttıkça, kişiliği ile ilgili karakteristik özellikler yerleşmeye başladıkça hem renklerde gerçeğe yöneliş başlar hem

de her çocuk kendisine has bir renk anlayışı oluşturur. Çocuk psikolojik ve fizyolojik olarak sağlıklı gelişmemiş ise rengi algılama ve tanıma konusunda sıkıntılar olabilir (Yolcu, 2009: 164). İnsanlar sıcaklığa, yakınlığa, değer görmeye ve kişiliğinin onaylanmasına ihtiyaç duyar.

Renkler, zengin duysal tecrübeler kazanılmasında bir araç olarak değerlendirilirken, çocukların tüm gün aynı psikolojide olmadığını, keşfetmek, heyecan yaşamak, hayaller kurmak, yeni şeyler oluşturmak, olana zarar vermek, anlaşmalar yapmak, tartışmalar yaşamak gibi sonsuz farklı şeyler yaptıklarını ve bu açıdan da çocuklar için sıcak, soğuk, aktif, dinlendirici her renk çeşidine ihtiyaçları olduğu ifade edilmektedir.

Renklerin, okul öncesi dönemde çocukların ortamı anlamalarında bir yöntem olarak kullanılabileceği de belirtilmektedir. Çocukların, 5-6 yaşlarında biçimden çok renkleri hatırlama eğiliminde oldukları ve dolayısıyla çocuklar için şekilleri tanımlamak amacıyla mimari ipuçlarının renklerle verilebileceği çeşitli çalışmalarda ortaya koyulmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarında, grup odalarının renginin seçilmesi ve renklerin kullanımı bu açıdan da önem taşımaktadır.

Çocuklarla ilgili yapılan bir başka çalışma, 5 ile 14 yaş grubu arasındaki çocukların en favori renk olarak adlandırdıkları ortak rengin kırmızı ve en sevilmeyen rengin ise yaşın artmasıyla birlikte ağırlıklı olarak siyahtan kahverengiye döndüğünü göstermektedir (Köseoğlu, Çelikkayalar, 2016).

Renklere toplumsal psikoloji açısından bakarsak insanların yaşadıkları bölgenin iklim, bitki örtüsü, inanışlar, gelenek ve göreneklerden etkilendiğini söyleyebilmekteyiz. Sıcak iklimde yaşayan insanların sıcak renkleri sevdikleri görülmektedir. Örneğin; Sarı, kırmızı, turuncu gibi. Soğuk bölgelerde yaşayan insanlar ise daha çok soğuk renkleri tercih ederler. Örneğin; Akdeniz ülkelerinde yaşayan insanların giyimlerinde seçtikleri renkler daha çok kırmızılar, pembeler, fuşyalar ve turkuazlar olurken kuzey bölgelerde yaşayan insanların renk tercihleri daha çok solgun maviler, kahve tonları, haki yeşili, içinde gri barındıran soğuk ve durgun renklerdir.

Çocuk hangi toplumun üyesi ise, büyüdüğü toplumun değer yargılarını, inanışlarını, alışkanlıklarını öğrenmektedir ve hayata o pencereden bakmaktadır.

Doğruları ve yanlışları bu ölçüde gelişmektedir. Araştırmalar, çevresel faktörlerin başarı seviyesini artırmada ve üretkenliği geliştirmede, hata yapma oranını azaltmada, olumlu davranışları etkilemede önemli katkıları olduğunu göstermektedir. Renkler çocuklar için oyun gibidir. Her rengin kendine göre bir güzelliği vardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA RENK KULLANIMI VE RENK TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ

Bu bölümde Konya'nın Bozkır ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kreş ve anaokullarında okuyan öğrencilerin renk kullanımını incelemek amacıyla yapılan çalışmanın amacı, konusu, önemi ve araştırma sonuçları bulunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Kavramsal Modeli ve Metodolojisi

Okul öncesi eğitim çağındaki çocuklarda renk kullanımı ve renk tercihi psikolojik, sosyal, kültürel vb. birçok faktörden etkilenmekte ve birçok faktörü etkilemektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada literatür incelemeleri sonucunda elde edilen bilgiler ele alınarak okul öncesi çocuklar üzerinde anket yöntemi kullanılarak uygulamalı araştırma yapılmış ve araştırma sonuçları üzerinden temel öneri ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

3.1.1. Araştırmanın Amacı

Işıkın yani rengin göze ve beyine etki alanlarının bulunduğu araştırmalarla ortaya koyulmuştur. Bu etkiler renklerin dalga boyları, sıcaklık ve soğuklukları, parlaklık dereceleri gibi etkenlerle ilişkili olmaktadır. Bir süre maruz kalınan renk, insan fizyolojisinde ve psikolojisinde bir takım etkilere sebep olabilmektedir. Bu etkiler özellikle çocuklarda yaşamını, davranışlarını, duygularını, başarısını etkileyebilmekte hatta kontrol edebilmektedir.

Okulöncesi dönemde çocuğun duygusal dünyasını anlamada, en etkili yol renk tercihleri ve kullanımlarını anlamaktır. Çocuklar anlatamadıkları olumlu ve olumsuz duygu ve düşünceleri, beklentileri, renk tercihleri ile ifade etmektedirler.

Bu noktadan hareketle, araştırmanın genel amacı, okulöncesi eğitim kurumlarında devam etmekte olan 4 - 6 yaş çocuklarının duygularını anlama, anlamlandırma, başarıya destek, ilgi, sevgi ve saygı ihtiyaçlarını, çocukları tanıma ve kabullenme sürecinde eğitimde yardımcı olmak adına ailelere ve eğitimcilere kaynak olabilmek olarak belirlenmiştir.

3.1.2. Araştırmanın Önemi

Dünyaya büyüklerden çok daha farklı bir gözle bakan ve farklı algılayan çocukların kullandıkları renkler ise daha kendiliğinden daha içten bir nitelik

taşımaktadır. Çocuklar, renkleri seçerken ister istemez iç dünyasını, duygularını da iletirler. Dil ve anlatım itibarıyla, büyüklere göre, kendini dış dünyaya tam anlamıyla ifade edemeyen çocuğun seçtiği renkler, onlar için en büyük ifade aracı olmaktadır. Çocukluk döneminde kullandığı renkler yoluyla dış dünyayla iletişim kurabilen çocuk, yetişkinlere de bir takım mesajlar göndermektedir. Aslında dil yoluyla tam olarak ifade edemediği duygularını, giymek istediği renkteki kıyafet, kullandığı çizgiler, betimlemeler ve resimlerinde tercih ettiği renkler yoluyla, farkında olmadan yetişkinlere anlatmaktadır. Bu renkler iletişim yolu, sonraki yaşlarda ilköğretim çağında da devam eder. İlköğretim çağındaki öğrenciler, okul öncesi çocuklara göre, dil ve anlatım yoluyla kendilerini daha iyi ifade edebilseler de seçtikleri renkler yine duygularını, umutlarını, beklentilerini, ya da kimseye anlatamadığı sıkıntılarını, çizgi, renk, şekil ve sembollerle anlatırlar. Böylece bazı problemler yaşayan öğrencilere, renklerle kurdukları ilişkilerden yola çıkılarak daha çabuk yardım etme yoluna gidilebilir (Öner, 2010). Okulöncesi öğrencilerin renk ve duyguları arasındaki bağlantıların tespiti üst sınıflarda Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerine, “renkler” konusunun işlenişinde bazı kolaylıklar sağlayabilir.

Ayrıca bu çalışma çocuk odası dekorasyon işini yapanların bu konuya dikkatlerini çekmek açısından, yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Odanın duvar renginden mobilya rengine kadar birçok aksesuar renkleri de oldukça önemlidir.

3.1.3. Araştırmanın Soruları

Bu araştırmada;

- 1- Araştırma grubunda yer alan, okulöncesi öğrencilerinin aynı okul eğitimine sahip olduğu varsayılmaktadır.
- 2- Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının öğrenciler tarafından doğru ve içten olarak yanıtlandığı varsayılmıştır
- 3- Araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki renk tercihleri özgündür ve Renk Tercih Formu soruları bu doğrultuda cevaplanmıştır.
- 4- Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ‘Aile Tanıma Formu ve SPSS-22’ ölçeğinin, çalışma grubunun sosyal yetkinlik, renk tercihleri puanlarını ölçebildiği varsayılmıştır.

- 5- Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan Okul öncesi çocuklar için sorular 4 - 6 yaş çocuklarının duygu anlama becerilerini ölçtüğü varsayılmıştır.
- 6- Araştırmada kullanılan veri toplama ve ölçüm araçlarının geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
- 7- Ebeveynlere yönelik 'Aile Tanıma Formlarındaki bilgilerin doğru olduğu varsayılmıştır.
- 8- Örneklem gruplarındaki çocukların evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
- 9- Çalışma grubundaki çocukların hepsinin 4 - 6 yaş aralığında normal gelişim gösterdiği varsayılmıştır.
- 10- Okulöncesi öğrencilerinin tercih ettikleri renkler ile ailelerin eğitim durumları arasında ilişki olduğu düşünülmüştür.
- 11- Okulöncesi öğrencilerinin tercih ettikleri renkler ile sevgili-duygusal kişilik özellikleri arasında ilişki olduğu varsayılmıştır.
- 12- Okulöncesi öğrencilerinin tercih ettikleri renkler ile düşünen-hisseden kişilik özellikleri arasında ilişki olduğu düşünülmüştür.

3.1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları;

Araştırma grubu, Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü bağlı Bozkır İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü okulöncesi sınıf ve şubelerde çalışmanın yapıldığı gün derse devam eden öğrencilerden araştırma grubuna alınan toplam 116 öğrenci ile sınırlıdır.

1. Araştırma Konya ili Bozkır İlçesinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında belirlenen anasınıflarında eğitim alan 4 – 6 yaş grubu çocuklardan toplanan veriler ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4 - 6 yaş grubu kız ve erkek çocuklarla sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma, sarı, kırmızı, mavi, yeşil, kahverengi, siyah, mor, pembe, beyaz, turuncu renk pastel ve kuru kalem ile sınırlandırılmıştır.
4. Araştırma boyama ve renk seçme gibi geleneksel öğretim yöntemleri ile sınırlandırılmıştır.

5. Araştırma ana ve ara renk kavramı ile sınırlandırılmıştır.
6. Araştırma Psikoloji Danışmanı ve Rehberlik Uzmanı öğretmen gözetiminde uygulanmıştır.
7. Araştırma 2017 - 2018 eğitim - öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır.

3.1.5. Araştırmanın Yöntemi

Bir araştırmada kullanılan veriler birincil ve ikincil veriler olmak üzere iki grupta ele alınabilir. Birincil veriler gözlem, görüşme, anket, deney, alan çalışması sonucu elde edilirken, ikincil veriler birincil verilerin başkaları tarafından derlenmesi yoluyla elde edilmektedir (Çağlayan, 2009:200).

Bu çalışmada hem birincil hem de ikincil veriler kullanılmıştır çalışmanın ilk iki bölümünde yapılan literatür araştırması sonucu ikincil veriler elde edilmiş ve bu veriler kullanılanlar araştırmanın temelini oluşturan birincil veri kaynağı anket oluşturulmuştur. İlk oluşturulan taslak anket 20 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanmış ve hem öğrencilerin tepkileri gözlemlenerek hem de öğretmen ve velilerden alınan değerlendirmeler anket formu güncellenerek nihai haline ulaşmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 22 paket programı ile analiz edilmiştir.

3.1.6. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Literatür araştırmaları ve pilot çalışma sonucunda araştırmada veri toplamak üzere kullanılacak olan anket formuna nihai hali verilmiştir. Anket formu oluşturulurken faydalanılan çalışmalar, GÜVENÇ, (2005) “ İlköğretim Birinci Basamağı Çocuk Resimlerinde Renk Kullanımında Okul, Aile Ve Kültürel Etkilerin Araştırılması” dır.

Anket formu üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde anketin uygulanacağı öğrencilerin aile yapısını belirlemeye yönelik tanımlayıcı bilgileri içeren 8 soru sorulmuştur. İkinci bölümde okul öncesi öğrencilerin renk tercihlerini belirlemeye yönelik 17 soru sorulmuştur. Anketin üçüncü bölümünde ise okul öncesi çocukların renk kullanımını belirleyebilmek için öğrencilerin farklı temalarda 12 resmi boyamaları istenmiştir. Gerekli izinler alındıktan sonra ilgili okullarda öğretmenlerle ve onlar aracılığıyla velilerle görüşülerek anketlerin uygulanabilmesi için planlamalar yapılmıştır. Öğretmen ve velilerin de katılımıyla planlanan zamanlarda yüz yüze birebir

görüşme yöntemiyle okul öncesi öğrencilere Şubat-Haziran 2018 tarihleri arasında (ikinci eğitim öğretim dönemi) anket uygulanarak veriler toplanmıştır.

3.1.7. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada bir yüksek lisans tez çalışması olması nedeniyle zaman ve bütçe kısıtı bulunmaktadır. Bu sebeple çalışmanın evreni Konya ili Bozkır ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren kreş ve anaokulları olarak belirlenmiştir. Araştırma evreninde yer alan okulların listesi ve öğrenci sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.1. Araştırma Evreni

OKUL ADI	ÖĞRENCİ SAYISI
Bozkır Merkez Cumhuriyet Ortaokulu Anasınıfı	23
Bozkır Vali Kemal Katıtaş İlköğretim Anasınıfı	52
Bozkır Atatürk Ortaokulu Anasınıfı	14
Bahar Çiçekleri Özel Gündüz Bakımevi	11
Bozkır Derviş Mustafa Öztunç İlkokulu Anaokulu	36
Bozkır Aile Sanat Eğitimi Merkezi (Asem) Kreş	19
Toplam	155

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere, Konya ili Bozkır ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren 6 anaokulu ve kreş bulunmaktadır. Bu okullarda eğitim gören 155 öğrenci çalışmanın ana kütlesi olarak belirlenmiştir.

Ana kütlenin tamamına ulaşmak uzun zaman ve maliyet gerektirdiğinden çalışma ana kütleyi temsil edecek bir örneklem üzerinden yürütülmüştür. Örnek kütlenin belirlenmesinde Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004:50) tarafından hazırlanan, belirli bir ana kütleyi temsil edecek olası örnek kütle rakamları tablosu (Tablo 3.2) referans alınmıştır. Bu bağlamda 100 katılımcının bulunduğu bir anakütle için; $\pm 0,05$ örnekleme

hatası; $p=0,5$ (ana kütledeki X 'in gözlenme oranı) ve $q=0,5$ (anakütledeki X 'in gözlenmeme oranı) olmak kaydıyla belirlenen örnek kütle sayısı 80'dir. 500 katılımcının bulunduğu bir anakütle için ise örnek kütle sayısı 217'dir. Veri toplama sürecinde 125 anket elde edilmiş bu anketlerden 116 tanesi değerlendirme ve analize uygun bulunmuştur. Bu bağlamda 116 kişilik örneklem büyüklüğünün ana kütleyle temsil gücünün olduğu görülmektedir. Araştırmada örnekleme dahil edilecek katılımcıların belirlenmesinde kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Tablo 3.2. $\alpha= 0.05$ İçin Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyük- lülüğü	± 0.03 örnekleme hatası (d)			± 0.05 örnekleme hatası (d)			± 0.10 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5	p=0.8	p=0.3	p=0.5	p=0.8	p=0.3	p=0.5	p=0.8	p=0.3
	q=0.5	q= 0.2	q=0.7	q=0.5	q= 0.2	q=0.7	q=0.5	q= 0.2	q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Kaynak: Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.50

3.2. Araştırma Verilerinin Analiz ve Bulguları

Bu bölümde okul öncesi çocukların renk kullanımı ve renk tercihini belirlemek amacıyla toplanan verilerin analiz ve sonuçları verilmiştir. Bu kapsamda temel olarak frekans analizi ve çapraz tablo analizleri kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan verilerin analizinde SPSS paket programından faydalanılmıştır.

3.2.1. Okul Öncesi Aile Tanıma Formu Bulguları

Çalışma kapsamında uygulanan anketin birinci bölümünde ankete katılan öğrencilerin ailelerini tanımaya yönelik 8 soru sorulmuştur. Bu kapsamda anne ve babanın işi, eğitim durumları, kardeş sayısı, öğrencinin yaşı, cinsiyeti, ailedeki kişi sayısı, ailede çalışan kişiler ve öğrencinin sürekli bakımını yapan kişileri içeren sorulara yönelik dağılım sonuçları sunulmuştur.

Tablo 3.3. Katılımcıların Cinsiyeti

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kız	62	53,4
Erkek	54	46,6
Toplam	116	100

Katılımcı çocukların %53,4'ü kız ve %46,6'sı erkektir. Katılımcılar arasında cinsiyete göre dengeli bir dağılım olduğu söylenebilir.

Tablo 3.4. Katılımcıların Yaşı

Yaş	Sayı	Yüzde
4	11	9,5
5	20	17,2
6	85	73,3
Toplam	116	100

Katılımcı çocukların %9,5'inin 4, %17,2'sinin 5, %73,3'ünün 6 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5. Katılımcıların Annelerinin İşi

Annenin İşi	Sayı	Yüzde
Memur	22	19
İşçi	7	6
Serbest Meslek	18	15,5
Esnaf	2	1,7
Ev Hanımı	67	57,8
Toplam	116	100

Katılımcı çocukların %19'unun annesi memur, %6'sının annesi işçi, %15,5'inin annesi serbest meslek, %1,7'sinin annesi esnaf ve %57,8'inin annesi ise ev hanımıdır.

Tablo 3.6. Katılımcıların Babalarının İşi

Babanın İşi	Sayı	Yüzde
Memur	30	25,9
İşçi	29	25
Serbest Meslek	13	11,2
Esnaf	38	32,8
Diğer	6	5,2
Toplam	116	100

Katılımcı çocukların %25,9'unun babası memur, %25'inin babası işçi, %11,2'sinin babası serbest meslek, %32,8'inin babası esnaf ve %5,2'sinin babası ise diğer meslek gruplarında çalışmaktadır.

Tablo 3.7. Katılımcıların Ailelerindeki Kişi Sayısı

Ailedeki Kişi Sayısı	Sayı	Yüzde
3 kişi	13	11,2
4 kişi	63	54,3
5 kişi	32	27,6
6 kişi	8	6,9
Toplam	116	100

Katılımcı çocukların %11,2'sinin ailesi 3 kişi, %54,3'ünün ailesi 4 kişi, %27,6'sının ailesi 5 kişi ve %6,9'unun ailesi ise 6 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 3.8. Katılımcıların Kardeş Sayısı

Kardeş Sayısı	Sayı	Yüzde
0	2	1,7
1	60	51,7
2	38	32,8
3	14	12,1
4	2	1,7
Toplam	116	100

Katılımcı çocukların %51,7'sinin 1, %32,8'inin 2, %12,1'inin 3 ve %1,7'sinin de 4 kardeşi bulunmaktadır.

Tablo 3.9. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumu

Annenin Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde
İlkokul	22	19
Ortaokul	38	32,8
Lise	27	23,3
Üniversite	29	25
Toplam	116	100

Katılımcı çocukların %19'unun annesi ilkokul, %32,8'inin annesi ortaokul, %23,3'ünün annesi lise ve %25'inin annesi üniversite mezunudur.

Tablo 3.10. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu

Babanın Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde
Okuma Yazma Bilmiyor	1	0,9
İlkokul	22	19
Ortaokul	33	28,4
Lise	18	15,5
Üniversite	42	36,2
Toplam	116	100

Katılımcı çocukların %0,9'unun babası okuma yazma bilmiyor, %19'unun babası ilkokul, %28,4'ünün babası ortaokul, %15,5'inin babası lise ve %36,2'sinin babası üniversite mezunudur.

Tablo 3.11. Katılımcılara Bakan Kişi

Çocuğa Bakan Kişi	Sayı	Yüzde
Anne	90	77,6
Bakıcı	11	9,5
Baba	1	0,9
Aile Büyükleri	14	12,1
Toplam	116	100

Katılımcı çocukların %77,6'sına anneleri, %9,5'ine bakıcı, %0,9'una babası ve %12,1'ine aile büyükleri bakmaktadır.

3.2.1. Okul Öncesi Çocuklar Formu Bulguları

Çalışma kapsamında uygulanan anketin İkinci bölümde okul öncesi öğrencilerin renk tercihlerini belirlemeye yönelik 17 soru sorulmuştur. Anketin üçüncü bölümünde ise okul öncesi çocukların renk kullanımını belirleyebilmek için öğrencilerin farklı temalarda 12 resmi boyamaları istenmiştir. Bu kapsamda çocukların renk tercihleri ve

tercihler arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik çapraz tablo analiz sonuçları sunulmuştur.

3.2.1.1 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımına İlişkin Bulgular

Çocukların renk tercihlerine ilişkin ilk olarak belirli kavramları bir renkle anlatmaları istenmiştir. Bu kapsamda analizlerde ele alınan kavramlar aile, öğretmen, kardeş, anne, mutluluk, baba, üzüntü ve öfkedir. Bu kavramları anlatmaya yönelik renk dağılım sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.12. Katılımcıların Kavramlara İlişkin Renk Tanımları

Renkler	Yüzde							
	Aile	Öğretmen	Kardeş	Anne	Mutluluk	Baba	Üzüntü	Öfke
Kırmızı	18,1	12,9	6	11,2	12,9	10,3	9,5	39,7
Yeşil	6,9	10,3	13,8	11,2	9,5	19	6,9	6
Siyah	5,2	2,6	5,2	4,3	2,6	16,4	21,6	19,8
Pembe	22,4	28,4	22,4	30,2	17,2	1,7	5,2	3,4
Beyaz	0,9	12,9	2,6	1,7	3,4	3,4	2,6	0,9
Turuncu	1,7	0,9	8,6	7,8	6	1,7	4,3	8,6
Sarı	15,5	10,3	14,7	14,7	27,6	11,2	16,4	11,2
Mavi	25	16,4	21,6	8,6	12,1	31	15,5	5,2
Mor	3,4	3,4	2,6	7,8	6	2,6	4,3	1,7
Kahverengi	0,9	1,7	2,6	2,6	2,6	2,6	13,8	3,4

Aile kavramını katılımcı çocukların %18,1'i kırmızı, %6,9'u yeşil, %5,2'si siyah, %24,4'ü pembe, %0,9'u beyaz, %1,7'si turuncu, %15,5'i sarı, %25'i mavi, %3,4'ü mor ve %0,9'u kahverengi ile tanımlamışlardır. Çocuklar için aile kavramı mavi ve pembe renk ile ön plana çıkmaktadır.

Anne kavramını katılımcı çocukların %11,2'si kırmızı, %11,2'si yeşil, %4,3'ü siyah, %30,2'si pembe, %1,7'si beyaz, %7,8'i turuncu, %14,7'si sarı, %8,6'sı mavi, %7,8'i mor ve %2,6'sı kahverengi ile tanımlamışlardır. Çocuklar için anne kavramı pembe renk ile ön plana çıkmaktadır.

Baba kavramını katılımcı çocukların %10,3'ü kırmızı, %19'u yeşil, %16,4'ü siyah, %1,7'si pembe, %3,4'ü beyaz, %1,7'si turuncu, %111,2'si sarı, %31'i mavi, %2,6'sı mor ve %2,6'sı kahverengi ile tanımlamışlardır. Çocuklar için baba kavramı mavi renk ile ön plana çıkmaktadır.

Kardeş kavramını katılımcı çocukların %6'sı kırmızı, %13,8'i yeşil, %5,2'si siyah, %22,4'ü pembe, %2,6'sı beyaz, %8,6'sı turuncu, %14,7'si sarı, %21,6'sı mavi, %2,6'sı mor ve %2,6'sı kahverengi ile tanımlamışlardır. Çocuklar için kardeş kavramı pembe ve mavi renk ile ön plana çıkmaktadır.

Öğretmen kavramını katılımcı çocukların %12,9'u kırmızı, %10,3'ü yeşil, %2,6'sı siyah, %28,4'ü pembe, %12,9'u beyaz, %0,9'u turuncu, %10,3'ü sarı, %16,4'ü mavi, %3,4'ü mor ve %1,7'si kahverengi ile tanımlamışlardır. Çocuklar için öğretmen kavramı pembe renk ile ön plana çıkmaktadır.

Mutluluk kavramını katılımcı çocukların %12,9'u kırmızı, %9,5'i yeşil, %26,'sı siyah, %17,2'si pembe, %3,4'ü beyaz, %6'sı turuncu, %27,6'sı sarı, %12,1'i mavi, %6'sı mor ve %2,6'sı kahverengi ile tanımlamışlardır. Çocuklar için mutluluk kavramı sarı renk ile ön plana çıkmaktadır.

Üzüntü kavramını katılımcı çocukların %9,5'i kırmızı, %6,9'u yeşil, %21,6'sı siyah, %5,2'si pembe, %2,6'sı beyaz, %4,3'ü turuncu, %16,4'ü sarı, %15,5'i mavi, %4,3'ü mor ve %13,8'i kahverengi ile tanımlamışlardır. Çocuklar için üzüntü kavramı siyah renk ile ön plana çıkmaktadır.

Öfke kavramını katılımcı çocukların %39,7'si kırmızı, %6'sı yeşil, %19,8'i siyah, %3,4'ü pembe, %0,9'u beyaz, %8,6'sı turuncu, %11,2'si sarı, %5,2'si mavi, %1,7'si mor ve %3,4'ü kahverengi ile tanımlamışlardır. Çocuklar için öfke kavramı kırmızı renk ile ön plana çıkmaktadır.

3.2.1.2 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Yaşa Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Çocukların aile, öğretmen, kardeş, anne, mutluluk, baba, üzüntü ve öfke kavramlarını anlatmaya yönelik renk seçeneklerinin yaşlarına göre dağılım sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.13. Katılımcıların Aile Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Yaş Eşleştirmesi

YAŞ	AİLE										TOPLAM
	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
4	27,30	9,10	0,00	9,10	9,10	0,00	27,30	18,20	0,00	0,00	100
5	15,00	10,00	0,00	30,00	0,00	5,00	5,00	35,00	0,00	0,00	100
6	17,60	5,90	7,10	22,40	0,00	1,20	16,50	23,50	4,70	1,20	100

Aile kavramını 4 yaş grubunun %27,3'ü kırmızı, %9,10'u yeşil, %9,10'u pembe, %9,10'u beyaz, %27,3'ü sarı, %18,2'i mavi renk ile tanımlamışlardır.

Aile kavramını 5 yaş grubunun %15'i kırmızı, %10'u yeşil, %30'u pembe, %5'i turuncu, %5'i sarı ve %35'i mavi renk ile tanımlamışlardır.

Aile kavramını 6 yaş grubunun %17,60'ı kırmızı, %5,9'u yeşil, %7,1'i siyah, %22,4'ü pembe, %1,2'si turuncu, %16,5'i sarı, %23,5'i mavi, %4,7'si mor ve %1,2'si kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Aile kavramının en çok tanımlandığı mavi ve pembe renklerini 5 yaş grubu çocuklar yoğunlukla tanımlarken en geniş renk tanımlaması 6 yaş grubunda olmuştur.

Tablo 3.14. Katılımcıların Öğretmen Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Yaş Eşleştirmesi

YAŞ	ÖĞRETMEN										TOPLAM
	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
4	9,10	18,20	9,10	36,40	0,00	0,00	9,10	9,10	9,10	0,00	100,00
5	15,00	10,00	0,00	40,00	5,00	5,00	0,00	10,00	5,00	10,00	100,00
6	12,90	9,40	2,40	24,70	16,50	0,00	12,90	18,80	2,40	0,00	100,00

Öğretmen kavramını 4 yaş grubunun %9,10'u kırmızı, %18,20'si yeşil, %9,10'u siyah, %36,40'ı pembe, %9,10'u sarı, %9,10'u mavi ve %9,10'u mor renk ile tanımlamışlardır.

Öğretmen kavramını 5 yaş grubunun %15'i kırmızı, %10'u yeşil, %40'ı pembe, %5'i beyaz, %5'i turuncu, %10'u mavi, %5'i mor ve %10'u kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Öğretmen kavramını 6 yaş grubunun %12,9'u kırmızı, %9,4'ü yeşil, %2,4'ü siyah, %24,7'si pembe, %16,5'i beyaz, %12,9'u sarı, %18,8'i mavi ve %2,4'ü mor renk ile tanımlamışlardır.

Öğretmen kavramının en çok tanımlandığı pembe rengini 5 yaş grubu çocuklar yoğunlukla tanımlarken en geniş renk tanımlaması 5 ve 6 yaş gruplarında olmuştur.

Tablo 3.15. Katılımcıların Kardeş Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Yaş Eşleştirmesi

YAŞ	KARDEŞ										TOPLAM
	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
4	9,10	9,10	0,00	18,20	0,00	27,30	9,10	18,20	9,10	0,00	100,00
5	10,00	15,00	0,00	30,00	0,00	5,00	5,00	25,00	10,00	0,00	100,00
6	4,70	14,10	7,10	21,20	3,50	7,10	17,60	21,20	0,00	3,50	100,00

Kardeş kavramını 4 yaş grubunun %9,10'u kırmızı, %9,10'u yeşil, %18,20'si pembe, %27,30'u turuncu, %9,10'u sarı, %18,2'si mavi ve %9,10'u mor renk ile tanımlamışlardır.

Kardeş kavramını 5 yaş grubunun %10'u kırmızı, %15'i yeşil, %30'u pembe, %5'i sarı, %5'i turuncu, %25'i mavi ve %10'u mor renk ile tanımlamışlardır.

Kardeş kavramını 6 yaş grubunun %4,7'si kırmızı, %14,1'i yeşil, %7,1'i siyah, %21,2'si pembe, %3,5'i beyaz, %7,1'i turuncu, %17,6'sı sarı, %21,2'si mavi ve %3,5'i kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Kardeş kavramının en çok tanımlandığı pembe rengini 5 yaş grubu çocuklar yoğunlukla tanımlarken en geniş renk tanımlaması 6 yaş grubunda olmuştur.

Tablo 3.16. Katılımcıların Anne Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Yaş Eşleştirmesi

	ANNE										TOPLAM
YAŞ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
4	9,10	9,10	0,00	27,30	9,10	9,10	9,10	18,20	9,10	0,00	100,00
5	10,00	15,00	10,00	30,00	0,00	5,00	15,00	10,00	0,00	5,00	100,00
6	11,80	10,60	3,50	30,60	1,20	8,20	15,30	7,10	9,40	2,40	100,00

Anne kavramını 4 yaş grubunun %9,10'u kırmızı, %9,10'u yeşil, %27,3'ü pembe, %9,10'u beyaz, %9,10'u turuncu, %9,10'u sarı, %18,20'si mavi, %9,10'u mor renk ile tanımlamışlardır.

Anne kavramını 5 yaş grubunun %10'u kırmızı, %15'i yeşil, %30'u pembe, %15'i sarı, %5'i turuncu, %10'u mavi ve %5'i kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Anne kavramını 6 yaş grubunun %11,8'i kırmızı, %10,6'sı yeşil, %3,5'i siyah, %30,6'sı pembe, %1,2'si beyaz, %8,2'i turuncu, %15,3'ü sarı, %7,1'i mavi, %9,4'ü mor ve %2,4'ü kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Anne kavramının en çok tanımlandığı pembe rengini 5 ve 6 yaş grubu çocuklar yoğunlukla tanımlarken en geniş renk tanımlaması 6 yaş grubunda olmuştur.

Tablo 3.17. Katılımcıların Mutluluk Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Yaş Eşleştirmesi

	MUTLULUK										TOPLAM
YAŞ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
4	9,10	9,10	0,00	27,30	18,20	9,10	18,20	0,00	0,00	9,10	100,00
5	15,00	15,00	5,00	15,00	0,00	5,00	40,00	5,00	0,00	0,00	100,00
6	12,90	8,20	2,40	16,50	2,40	5,90	25,90	15,30	8,20	2,40	100,00

Mutluluk kavramını 4 yaş grubunun %9,10'u kırmızı, %9,10'u yeşil, %27,3'ü pembe, %18,20'si beyaz, %9,10'u turuncu, %18,20'si sarı ve %9,10'u kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Mutluluk kavramını 5 yaş grubunun %15'i kırmızı, %15'i yeşil, %5'i siyah, %15'i pembe, %5'i turuncu, %40'ı sarı ve %5'i mavi renk ile tanımlamışlardır.

Mutluluk kavramını 6 yaş grubunun %12,9'u kırmızı, %8,2'si yeşil, %2,4'ü siyah, %16,5'i pembe, %2,4'ü beyaz, %5,9'u turuncu, %25,9'u sarı, %15,3'ü mavi, %8,2'si mor ve %2,4'ü kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Mutluluk kavramının en çok tanımlandığı sarı rengini 5 yaş grubu çocuklar yoğunlukla tanımlarken en geniş renk tanımlaması 6 yaş grubunda olmuştur.

Tablo 3.18. Katılımcıların Baba Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Yaş Eşleştirmesi

	BABA										TOPLAM
YAŞ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
4	9,10	18,20	27,30	0,00	0,00	0,00	18,20	27,30	0,00	0,00	100,00
5	20,00	25,00	20,00	5,00	0,00	0,00	20,00	5,00	0,00	5,00	100,00
6	8,20	17,60	14,10	1,20	4,70	2,40	8,20	37,60	3,50	2,40	100,00

Baba kavramını 4 yaş grubunun %9,10'u kırmızı, %18,2'si yeşil, %27,3'ü siyah, %18,2'si sarı ve %27,3'ü mavi renk ile tanımlamışlardır.

Baba kavramını 5 yaş grubunun %20'si kırmızı, %25'i yeşil, %20'si siyah, %5'i pembe, %20'si sarı, %5'i mavi ve %5'i kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Baba kavramını 6 yaş grubunun %8,2'si kırmızı, %17,6'sı yeşil, %14,1'i siyah, %1,2's, pembe, %4,7'si beyaz, %2,4'ü turuncu, %8,2'si sarı, %37,6'sı mavi, %3,5'i mor ve %2,4'ü kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Baba kavramının en çok tanımlandığı mavi rengini 6 yaş grubu çocuklar yoğunlukla tanımlarken en geniş renk tanımlaması 6 yaş grubunda olmuştur.

Tablo 3.19. Katılımcıların Üzüntü Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Yaş Eşleştirmesi

	ÜZÜNTÜ										TOPLAM
YAŞ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
4	9,10	18,20	9,10	0,00	0,00	9,10	18,20	18,20	0,00	18,20	100,00
5	20,00	15,00	10,00	10,00	0,00	0,00	30,00	10,00	0,00	5,00	100,00
6	7,10	3,50	25,90	4,70	3,50	4,70	12,90	16,50	5,90	15,30	100,00

Üzüntü kavramını 4 yaş grubunun %9,10'u kırmızı, %18,20'si yeşil, %9,10'u siyah, %9,10'u turuncu, %18,20'si sarı, %18,20'si mavi ve %18,20'si kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Üzüntü kavramını 5 yaş grubunun %20'si kırmızı, %15'i yeşil, %10'u siyah, %10'u pembe, %30'u sarı, %10'u mavi ve %5'i kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Üzüntü kavramını 6 yaş grubunun %7,1'i kırmızı, %3,5'i yeşil, %25,9'u siyah, %4,7'si pembe, %3,5'i beyaz, %4,7'si turuncu, %12,9'u sarı, %16,5'i mavi, %5,9'u mor ve %15,3'ü kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Üzüntü kavramının en çok tanımlandığı siyah rengini 6 yaş grubu çocuklar yoğunlukla tanımlarken en geniş renk tanımlaması 6 yaş grubunda olmuştur.

Tablo 3.20. Katılımcıların Öfke Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Yaş Eşleştirmesi

	ÖFKE										TOPLAM
YAŞ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
4	18,20	18,20	18,20	9,10	9,10	18,20	0,00	0,00	0,00	9,10	
5	15,00	10,00	20,00	0,00	0,00	10,00	25,00	10,00	0,00	10,00	
6	48,20	3,50	20,00	3,50	0,00	7,10	9,40	4,70	2,40	1,20	

Öfke kavramını 4 yaş grubunun %18,2'si kırmızı, %18,2'si yeşil, %18,2'si siyah, %9,10'u pembe, %9,10'u beyaz, %18,2'si turuncu renk ile tanımlamışlardır.

Öfke kavramını 5 yaş grubunun %15'i kırmızı, %10'u yeşil, %20'si siyah, %10'u beyaz, %25'i turuncu, %10'u sarı ve %10'u mor renk ile tanımlamışlardır.

Öfke kavramını 6 yaş grubunun %48,2'i kırmızı, %3,5'i yeşil, %20'si siyah, %3,5'i pembe, %7,1'i beyaz, %9,4'ü turuncu, %4,7'si sarı, %2,4'ü mavi ve %1,2'si mor renk ile tanımlamışlardır.

Öfke kavramının en çok tanımlandığı kırmızı rengini 6 yaş grubu çocuklar yoğunlukla tanımlarken en geniş renk tanımlaması 6 yaş grubunda olmuştur.

3.2.1.3 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Cinsiyete Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Çocukların aile, öğretmen, kardeş, anne, mutluluk, baba, üzüntü ve öfke kavramlarını anlatmaya yönelik renk seçeneklerinin cinsiyetlerine göre dağılım sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.21. Katılımcıların Aile Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Cinsiyet Eşleştirmesi

	AİLE										TOPLAM
CİNSİYET	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Kız	19,40	6,50	1,60	37,10	1,60	0,00	11,30	16,10	6,50	0,00	100,00
Erkek	16,70	7,40	9,30	5,60	0,00	3,70	20,40	35,20	0,00	1,90	100,00

Aile kavramını kız öğrenciler en çok pembe renk ile tanımlarken en az siyah ve beyaz renkler ile tanımlamışlardır. Erkek öğrenciler ise en çok mavi renk ile tanımlarken en az kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.22. Katılımcıların Öğretmen Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Cinsiyet Eşleştirmesi

	ÖĞRETMEN										TOPLAM
CİNSİYET	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Kız	14,50	6,50	3,20	35,50	12,90	0,00	6,50	12,90	6,50	1,60	100,00
Erkek	11,10	14,80	1,90	20,40	13,00	1,90	14,80	20,40	0,00	1,90	100,00

Öğretmen kavramını kız öğrenciler en çok pembe renk ile tanımlarken en az kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Erkek öğrenciler ise en çok pembe ve mavi renk ile tanımlarken en az kahverengi, siyah ve turuncu renkler ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.23. Katılımcıların Kardeş Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Cinsiyet Eşleştirmesi

	KARDEŞ										TOPLAM
CİNSİYET	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Kız	3,20	14,50	4,80	27,40	3,20	4,80	9,70	25,80	4,80	1,60	100,00
Erkek	9,30	13,00	5,60	16,70	1,90	13,00	20,40	16,70	0,00	3,70	100,00

Kardeş kavramını kız öğrenciler en çok mavi renk ile tanımlarken en az kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Erkek öğrenciler ise en çok sarı renk ile tanımlarken en az beyaz renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.24. Katılımcıların Anne Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Cinsiyet Eşleştirmesi

	ANNE										TOPLAM
CİNSİYET	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Kız	12,90	11,30	3,20	25,80	1,60	6,50	14,50	9,70	9,70	4,80	100,00
Erkek	9,30	11,10	5,60	35,20	1,90	9,30	14,80	7,40	5,60	0,00	100,00

Anne kavramını kız öğrenciler en çok pembe renk ile tanımlarken en az beyaz renk ile tanımlamışlardır. Erkek öğrenciler ise en çok pembe renk ile tanımlarken en az beyaz renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.25. Katılımcıların Mutluluk Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Cinsiyet Eşleştirmesi

	MUTLULUK										TOPLAM
CİNSİYET	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Kız	11,30	6,50	3,20	29,00	3,20	4,80	25,80	6,50	6,50	3,20	100,00
Erkek	14,80	13,00	1,90	3,70	3,70	7,40	29,60	18,50	5,60	1,90	100,00

Mutluluk kavramını kız öğrenciler en çok pembe renk ile tanımlarken en az siyah, beyaz ve kahverengi renklerle tanımlamışlardır. Erkek öğrenciler ise en çok sarı renk ile tanımlarken en az siyah ve kahverengi renklerle tanımlamışlardır.

Tablo 3.26. Katılımcıların Baba Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Cinsiyet Eşleştirmesi

	BABA										TOPLAM
CİNSİYET	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Kız	9,70	16,10	19,40	3,20	1,60	0,00	11,30	35,50	1,60	1,60	100,00
Erkek	11,10	22,20	13,00	0,00	5,60	3,70	11,10	25,90	3,70	3,70	100,00

Baba kavramını kız öğrenciler en çok mavi renk ile tanımlarken en az kahverengi, mor ve beyaz renk ile tanımlamışlardır. Erkek öğrenciler ise en çok mavi renk ile tanımlarken en az turuncu, mor ve kahverengi renklerle tanımlamışlardır.

Tablo 3.27. Katılımcıların Üzüntü Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Cinsiyet Eşleştirmesi

	ÜZÜNTÜ										TOPLAM
CİNSİYET	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Kız	11,30	8,10	22,60	3,20	1,60	1,60	11,30	22,60	6,50	11,30	100,00
Erkek	7,40	5,60	20,40	7,40	3,70	7,40	22,20	7,40	1,90	16,70	100,00

Üzüntü kavramını kız öğrenciler en çok siyah ve mavi renkler ile tanımlarken en az beyaz ve turuncu renk ile tanımlamışlardır. Erkek öğrenciler ise en çok sarı renk ile tanımlarken en az mor renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.28. Katılımcıların Öfke Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Cinsiyet Eşleştirmesi

	ÖFKE										TOPLAM
CİNSİYET	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Kız	41,90	8,10	17,70	3,20	0,00	6,50	14,50	3,20	3,20	1,60	100,00
Erkek	37,00	3,70	22,20	3,70	1,90	11,10	7,40	7,40	0,00	5,60	100,00

Öfke kavramını kız öğrenciler en çok kırmızı renk ile tanımlarken en az kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Erkek öğrenciler ise en çok kırmızı renk ile tanımlarken en az beyaz renk ile tanımlamışlardır.

3.2.1.4 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Annenin Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Çocukların aile, öğretmen, kardeş, anne, mutluluk, baba, üzüntü ve öfke kavramlarını anlatmaya yönelik renk seçeneklerinin annelerinin eğitim durumlarına göre dağılım sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.29. Katılımcıların Aile Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Annenin Eğitimi Eşleştirmesi

	AİLE										TOPLA M
ANNENİN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
İlkokul	13,60	0,00	13,60	40,90	0,00	0,00	4,50	22,70	4,50	0,00	100,00
Ortaokul	13,20	15,80	2,60	23,70	0,00	0,00	21,10	18,40	2,60	2,60	100,00
Lise	14,80	3,70	3,70	11,10	3,70	3,70	18,50	37,00	3,70	0,00	100,00
Üniversite	31,00	3,40	3,40	17,20	0,00	3,40	13,80	24,10	3,40	0,00	100,00

Aile kavramını annesi ilköğretim mezunu olan öğrenciler en çok pembe renk, en az sarı ve mor renk ile tanımlamışlardır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az siyah, mor ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Annesi lise mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az yeşil, siyah, beyaz, turuncu ve mor renk ile tanımlamışlardır. Annesi üniversite mezunu olan öğrenciler en çok kırmızı, en az yeşil, siyah, turuncu ve mor renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.30. Katılımcıların Öğretmen Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Annenin Eğitimi Eşleştirmesi

	ÖĞRETMEN										TOPLA M
ANNENİN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
İlkokul	4,50	4,50	0,00	36,40	22,70	4,50	9,10	18,20	0,00	0,00	100,00
Ortaokul	13,20	13,20	2,60	28,90	5,30	0,00	13,20	18,40	5,30	0,00	100,00
Lise	14,80	18,50	7,40	22,20	14,80	0,00	3,70	11,10	3,70	3,70	100,00
Üniversite	17,20	3,40	0,00	27,60	13,80	0,00	13,80	17,20	3,40	3,40	100,00

Öğretmen kavramını annesi ilköğretim mezunu olan öğrenciler en çok pembe renk, en az kırmızı, yeşil renklerle tanımlamışlardır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az siyah renk ile tanımlamışlardır. Annesi lise mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az sarı, mor ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Annesi

üniversite mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az yeşil, mor ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.31. Katılımcıların Kardeş Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Annenin Eğitimi Eşleştirmesi

	KARDEŞ										TOPLA M
ANNENİN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
İlkokul	9,10	13,60	4,50	22,70	0,00	9,10	18,20	13,60	4,50	4,50	100,00
Ortaokul	7,90	7,90	5,30	23,70	5,30	5,30	23,70	15,80	0,00	5,30	100,00
Lise	0,00	18,50	0,00	25,90	3,70	14,80	7,40	25,90	3,70	0,00	100,00
Üniversite	6,90	17,20	10,30	17,20	0,00	6,90	6,90	31,00	3,40	0,00	100,00

Kardeş kavramını annesi ilköğretim mezunu olan öğrenciler en çok pembe renk, en az siyah, mor ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok sarı ve pembe, en az siyah, beyaz, turuncu ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Annesi lise mezunu olan öğrenciler en çok pembe ve mavi, en az beyaz ve mor renk ile tanımlamışlardır. Annesi üniversite mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az mor renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.32. Katılımcıların Anne Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Annenin Eğitimi Eşleştirmesi

	ANNE										TOPLA M
ANNENİN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
İlkokul	13,60	13,60	4,50	31,80	0,00	4,50	4,50	18,20	9,10	0,00	100,00
Ortaokul	13,20	7,90	2,60	28,90	2,60	7,90	21,10	2,60	7,90	5,30	100,00
Lise	14,80	14,80	0,00	25,90	3,70	11,10	14,80	3,70	7,40	3,70	100,00
Üniversite	3,40	10,30	10,30	34,50	0,00	6,90	13,80	13,80	6,90	0,00	100,00

Anne kavramını annesi ilkököl mezunu olan öğrenciler en çok pembe renk, en az siyah, turuncu, sarı renk ile tanımlamışlardır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az siyah, beyaz ve mavi renk ile tanımlamışlardır. Annesi lise mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az beyaz, mavi ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Annesi üniversite mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az kırmızı renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.33. Katılımcıların Mutluluk Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Annenin Eğitimi Eşleştirmesi

	MUTLULUK										TOPLAM
ANNENİN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
İlkokul	13,60	0,00	4,50	18,20	0,00	4,50	40,90	13,60	0,00	4,50	100,00
Ortaokul	13,20	10,50	2,60	15,80	7,90	13,20	23,70	7,90	5,30	0,00	100,00
Lise	7,40	18,50	0,00	22,20	0,00	3,70	22,20	18,50	3,70	3,70	100,00
Üniversite	17,20	6,90	3,40	13,80	3,40	0,00	27,60	10,30	13,80	3,40	100,00

Mutluluk kavramını annesi ilkököl mezunu olan öğrenciler en çok sarı renk, en az siyah, turuncu ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok sarı, en az siyah renk ile tanımlamışlardır. Annesi lise mezunu olan öğrenciler en çok pembe, sarı, en az mor, turuncu ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Annesi üniversite mezunu olan öğrenciler en çok sarı, en az siyah, beyaz ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.34. Katılımcıların Baba Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Annenin Eğitimi Eşleştirmesi

	BABA										TOPLA M
ANNENİN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
İlkokul	9,10	9,10	22,70	0,00	4,50	4,50	9,10	40,90	0,00	0,00	100,00
Ortaokul	10,50	18,40	15,80	5,30	2,60	2,60	15,80	23,70	2,60	2,60	100,00
Lise	3,70	25,90	18,50	0,00	3,70	0,00	11,10	33,30	3,70	0,00	100,00
Üniversite	17,20	20,70	10,30	0,00	3,40	0,00	6,90	31,00	3,40	6,90	100,00

Baba kavramını annesi ilköğretim mezunu olan öğrenciler en çok mavi renk, en az beyaz, turuncu renk ile tanımlamışlardır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az beyaz, turuncu, mor ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır. Annesi lise mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az kırmızı, beyaz ve mor renk ile tanımlamışlardır. Annesi üniversite mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az beyaz ve mor renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.35. Katılımcıların Üzüntü Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Annenin Eğitimi Eşleştirmesi

	ÜZÜNTÜ										TOPLA M
ANNENİN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
İlkokul	9,10	9,10	22,70	4,50	0,00	4,50	13,60	13,60	4,50	18,20	100,00
Ortaokul	7,90	5,30	26,30	13,20	2,60	5,30	15,80	5,30	5,30	13,20	100,00
Lise	7,40	3,70	11,10	0,00	0,00	7,40	25,90	29,60	7,40	7,40	100,00
Üniversite	13,80	10,30	24,10	0,00	6,90	0,00	10,30	17,20	0,00	17,20	100,00

Üzüntü kavramını annesi ilköğretim mezunu olan öğrenciler en çok siyah renk, en az pembe, turuncu ve mor renk ile tanımlamışlardır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok siyah, en az beyaz renk ile tanımlamışlardır. Annesi lise mezunu olan

öğrenciler en çok mavi, en az yeşil renk ile tanımlamışlardır. Annesi üniversite mezunu olan öğrenciler en çok siyah, en az beyaz renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.36. Katılımcıların Öfke Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Annenin Eğitimi Eşleştirmesi

	ÖFKE										TOPLAM
ANNENİN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
İlkokul	40,90	4,50	18,20	0,00	4,50	0,00	13,60	18,20	0,00	0,00	100,00
Ortaokul	39,50	2,60	18,40	2,60	0,00	5,30	18,40	0,00	5,30	7,90	100,00
Lise	33,30	11,10	18,50	7,40	0,00	22,20	3,70	3,70	0,00	0,00	100,00
Üniversite	44,80	6,90	24,10	3,40	0,00	6,90	6,90	3,40	0,00	3,40	100,00

Öfke kavramını annesi ilkokul mezunu olan öğrenciler en çok kırmızı renk, en az yeşil ve beyaz renk ile tanımlamışlardır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok kırmızı, en az yeşil ve pembe renk ile tanımlamışlardır. Annesi lise mezunu olan öğrenciler en çok kırmızı, en az sarı ve mavi renk ile tanımlamışlardır. Annesi üniversite mezunu olan öğrenciler en çok kırmızı, en az kahverengi, mavi ve pembe renk ile tanımlamışlardır.

3.2.1.5 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Babanın Eğitim Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Çocukların aile, öğretmen, kardeş, anne, mutluluk, baba, üzüntü ve öfke kavramlarını anlatmaya yönelik renk seçeneklerinin babalarının eğitim durumlarına göre dağılım sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.37. Katılımcıların Aile Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Babanın Eğitimi Eşleştirmesi

	AİLE										TOPLA M
BABANIN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Okuma Yazma Bilmiyor	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	100,00
İlkokul	9,10	0,00	13,60	36,40	0,00	0,00	13,60	27,30	0,00	0,00	100,00
Ortaokul	12,10	15,20	0,00	24,20	0,00	0,00	21,20	18,20	9,10	0,00	100,00
Lise	16,70	5,60	11,10	22,20	5,60	0,00	16,70	16,70	0,00	5,60	100,00
Üniversite	28,60	4,80	2,40	14,30	0,00	4,80	11,90	31,00	2,40	0,00	100,00

Aile kavramını babası okuma yazma bilmeyen öğrenciler mavi renk ile tanımlamışlardır. Babası ilkokul mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az kırmızı; ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az mor; lise mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az beyaz, yeşil ve kahverengi; üniversite mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az siyah ve mor renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.38. Katılımcıların Öğretmen Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Babanın Eğitimi Eşleştirmesi

	ÖĞRETMEN										TOPLAM
BABANIN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Okuma Yazma Bilmiyor	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	100,00
İlkokul	9,10	4,50	0,00	36,40	13,60	4,50	9,10	22,70	0,00	0,00	100,00
Ortaokul	9,10	24,20	0,00	21,20	12,10	0,00	18,20	9,10	6,10	0,00	100,00
Lise	16,70	5,60	11,10	27,80	16,70	0,00	0,00	22,20	0,00	0,00	100,00
Üniversite	16,70	4,80	2,40	31,00	11,90	0,00	9,50	14,30	4,80	4,80	100,00

Öğretmen kavramını babası okuma yazma bilmeyen öğrenciler mavi renk ile tanımlamışlardır. Babası ilkökul mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az yeşil ve turuncu; ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok yeşil, en az mor; lise mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az yeşil; üniversite mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az siyah renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.39. Katılımcıların Kardeş Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Babanın Eğitimi Eşleştirmesi

	KARDEŞ										TOPLAM
BABANIN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Okuma Yazma Bilmiyor	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00
İlkokul	13,60	9,10	0,00	22,70	4,50	4,50	22,70	18,20	0,00	4,50	100,00
Ortaokul	6,10	15,20	9,10	18,20	6,10	12,10	15,20	12,10	3,00	3,00	100,00
Lise	0,00	11,10	0,00	16,70	0,00	11,10	16,70	33,30	5,60	5,60	100,00
Üniversite	4,80	16,70	7,10	28,60	0,00	7,10	7,10	26,20	2,40	0,00	100,00

Kardeş kavramını babası okuma yazma bilmeyen öğrenciler sarı renk ile tanımlamışlardır. Babası ilkokul mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az beyaz, turuncu ve kahverengi; ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az kahverengi ve mor; lise mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az mor ve kahverengi; üniversite mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az mor renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.40. Katılımcıların Anne Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Babanın Eğitimi Eşleştirmesi

	ANNE										TOP LAM
BABANIN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Okuma Yazma Bilmiyor	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	100,00
İlkokul	13,60	9,10	4,50	27,30	4,50	13,60	9,10	13,60	4,50	0,00	100,00
Ortaokul	9,10	9,10	3,00	24,20	0,00	3,00	27,30	6,10	15,20	3,00	100,00
Lise	16,70	16,70	0,00	44,40	5,60	5,60	5,60	0,00	0,00	5,60	100,00
Üniversite	9,50	11,90	7,10	31,00	0,00	9,50	11,90	9,50	7,10	2,40	100,00

Anne kavramını babası okuma yazma bilmeyen öğrenciler mavi renk ile tanımlamışlardır. Babası ilkokul mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az beyaz, siyah ve mor; ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok sarı, en az kahverengi; lise mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az beyaz, turuncu, sarı ve kahverengi; üniversite mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.41. Katılımcıların Mutluluk Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Babanın Eğitimi Eşleştirmesi

	MUTLULUK										TOPLA M
BABANIN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Okuma Yazma Bilmiyor	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00
İlkokul	9,10	0,00	4,50	22,70	0,00	9,10	31,80	13,60	4,50	4,50	100,00
Ortaokul	15,20	15,20	3,00	12,10	3,00	9,10	33,30	9,10	0,00	0,00	100,00
Lise	11,10	5,60	0,00	27,80	11,10	5,60	16,70	11,10	5,60	5,60	100,00
Üniversite	14,30	11,90	2,40	14,30	2,40	2,40	23,80	14,30	11,90	2,40	100,00

Mutluluk kavramını babası okuma yazma bilmeyen öğrenciler sarı renk ile tanımlamışlardır. Babası ilkokul mezunu olan öğrenciler en çok sarı, en az siyah, mor ve kahverengi; ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok sarı, en az siyah ve beyaz; lise mezunu olan öğrenciler en çok pembe, en az yeşil, turuncu, kahverengi ve mor; üniversite mezunu olan öğrenciler en çok sarı, en az siyah, beyaz, turuncu ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.42. Katılımcıların Baba Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Babanın Eğitimi Eşleştirmesi

	BABA										TOPLA M
BABANIN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Okuma Yazma Bilmiyor	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	100,00
İlkokul	13,60	9,10	22,70	0,00	4,50	9,10	13,60	27,30	0,00	0,00	100,00

Ortaokul	6,10	27,30	18,20	3,00	0,00	0,00	12,10	27,30	3,00	3,00	100,00
Lise	5,60	16,70	16,70	0,00	11,10	0,00	16,70	27,80	5,60	0,00	100,00
Üniversite	14,30	19,00	11,90	2,40	2,40	0,00	7,10	35,70	2,40	4,80	100,00

Baba kavramını babası okuma yazma bilmeyen öğrenciler mavi renk ile tanımlamışlardır. Babası ilkököl mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az beyaz; ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok yeşil ve mavi, en az pembe, kahverengi ve mor; lise mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az kırmızı ve mor; üniversite mezunu olan öğrenciler en çok mavi, en az pembe, beyaz ve mor renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.43. Katılımcıların Üzüntü Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Babanın Eğitimi Eşleştirmesi

	ÜZÜNTÜ										TOPLAM
BABANIN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Okuma Yazma Bilmiyor	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00
İlkokul	13,60	4,50	18,20	4,50	0,00	4,50	18,20	13,60	9,10	13,60	100,00
Ortaokul	3,00	9,10	24,20	12,10	0,00	3,00	12,10	9,10	6,10	21,20	100,00
Lise	0,00	0,00	22,20	0,00	5,60	11,10	27,80	22,20	5,60	5,60	100,00
Üniversite	14,30	9,50	21,40	2,40	4,80	2,40	14,30	19,00	0,00	11,90	100,00

Üzüntü kavramını babası okuma yazma bilmeyen öğrenciler kırmızı renk ile tanımlamışlardır. Babası ilkököl mezunu olan öğrenciler en çok siyah ve sarı, en az yeşil, pembe ve turuncu; ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok siyah, en az kırmızı ve turuncu; lise mezunu olan öğrenciler en çok sarı, en az beyaz, mor ve kahverengi; üniversite mezunu olan öğrenciler en çok siyah, en az pembe ve turuncu renk ile tanımlamışlardır.

Tablo 3.44. Katılımcıların Öfke Kavramına İlişkin Renk Tanımları-Babanın Eğitimi Eşleştirmesi

	ÖFKE										TOPLA M
BABANIN EĞİTİMİ	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu	Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi	
Okuma Yazma Bilmiyor	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00
İlkokul	50,00	0,00	18,20	0,00	0,00	0,00	13,60	18,20	0,00	0,00	100,00
Ortaokul	33,30	9,10	21,20	3,00	3,00	3,00	12,10	0,00	6,10	9,10	100,00
Lise	38,90	5,60	11,10	5,60	0,00	22,20	11,10	5,60	0,00	0,00	100,00
Üniversite	38,10	7,10	23,80	4,80	0,00	11,90	9,50	2,40	0,00	2,40	100,00

Öfke kavramını babası okuma yazma bilmeyen öğrenciler kırmızı renk ile tanımlamışlardır. Babası ilkokul mezunu olan öğrenciler en çok kırmızı, en az sarı; ortaokul mezunu olan öğrenciler en çok kırmızı, en az pembe, beyaz ve turuncu; lise mezunu olan öğrenciler en çok kırmızı, en az yeşil, pembe ve mavi; üniversite mezunu olan öğrenciler en çok kırmızı, en az mavi ve kahverengi renk ile tanımlamışlardır.

3.2.1.6 Okul Öncesi Çocukların Kavram-Renk Tanımının Aynı Kavramlara Ait Resim Boyamaları ile İlişkilendirilmesine Dair Bulgular

Çalışmada uygulanan anketin son bölümünde okul öncesi çocukların anne, kıyafet, baba, öfke, kardeş, ev, bulut, çiçek, mutluluk, üzüntü, okul ve güneş temalı 12 adet resmi diledikleri renkte boyamaları istenmiştir. Diğer yandan anketin ikinci bölümünde öğrencilerden aynı kavramları belirli bir renkle anlatmaları istenmiştir. Öğrencilerin hissettikleri doğrultusunda yaptıkları renk tanımlamalarını boyama uygulamasına ne derece yansıttıklarını belirlemeye yönelik yapılan analizlerin sonuçları bu bölümde verilmiştir.

Analizler kapsamında her öğrencinin kavrama ilişkin renk tanımlaması ve bu kavrama ilişkin resmi boyarken kullandıkları renkler incelenmiştir. Uzman akademisyenler tarafından yapılan inceleme ile her öğrencinin kavram tanımlamasında belirttiği rengi aynı temadaki resmi boyarken kullanma derecesine göre kodlama yapılmıştır. Buna göre tanımlanan renk boyamada hiç kullanılmamışsa 0, az kullanılmışsa 1, orta derecede kullanılmışsa 2, çok kullanılmışsa 3, tamamen aynı renk kullanılmışsa 4 şeklinde kodlama yapılmıştır. Bu kodlamalara göre kavram tanımlamalarının boyamada kullanılan renkler ile eşleştirilmesine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.45. Katılımcıların Kavramlara İlişkin Renk Tanımlarını Boyamada Kullanma Eğilimleri Ortalaması

Resim Temaları	Ort.	S.S.
Öfke	3,16	1,40
Mutluluk	2,66	1,48
Güneş	2,56	1,29
Üzüntü	2,55	1,57
Çiçek	2,47	1,52
Bulut	2,47	1,77
Ev	2,24	1,42
Okul	2,17	1,38
Kardeş	2,13	1,70
Baba	2,01	1,64
Kıyafet	1,92	1,61
Anne	1,83	1,67

Tablo 3.46’da ortalama sütunundaki değerlere göre öğrencilerin resimleri boyarken genellikle kavrama ilişkin tanımını yaptıkları rengi kullanmadıkları (ortalama < 3) görülmektedir. Buna göre okul öncesi çocuklarda renk tercihlerinde duygulara göre çok fazla hareket etmedikleri söylenebilir.

Tablo 3.46. Katılımcıların Kavramlara İlişkin Renk Tanımlarını Boyamada Kullanma Eğilimleri Dağılımı

Tanımlanan Rengi Boyamada Kullanma Oranı	Resim Temaları												
	Anne	Kıyafet	Baba	Öfke	Kardeş	Ev	Bulut	Çiçek	Mutluluk	Üzüntü	Okul	Güneş	
Hiç Kullanmamış	37,9	31,9	31,9	12,9	33,6	19,8	30,4	21,6	17,2	20,7	19	11,2	
Az Kullanmış	10,3	11,2	10,3	1,7	4,3	12,1	3,5	6	6,9	6,9	11,2	10,3	
Biraz Kullanmış	6,9	15,5	9,5	6,9	10,3	12,1	2,6	7,8	7,8	9,5	22,4	15,5	
Oldukça Kullanmış	20,7	15,5	21,6	12,9	19	36,2	15,7	32,8	29,3	22,4	28,4	37,1	
Çok Yoğun Kullanmış	24,1	25,9	26,7	65,5	32,8	19,8	47,8	31,9	38,8	40,5	19	25,9	

Tablo 3.47'ye göre öğrencilerin %37,9'u anne kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %24,1'i ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %31,9'u kıyafet kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %25,9'u ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %31,9'u baba kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %26,7'si ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %12,9'u öfke kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %65,5'i ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %33,6'sı kardeş kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %32,8'i ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %19,8'i ev kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %19,8'i ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %30,4'ü bulut kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %47,8'i ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %21,6'sı çiçek kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %31,9'u ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %17,2'si mutluluk kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %38,8'i ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %20,7'si üzüntü kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %40,5'i ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %19'u okul kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %19'u ise çok yoğun kullanmışlardır. Öğrencilerin %11,2'si güneş kavramını tanımladıkları rengi boyamada hiç kullanmamış, %25,9'u ise

çok yoğun kullanmışlardır. Tabloya genel olarak bakıldığında tanımlamada kullanılan rengin boyamada kullanılma yoğunluğu öfke, bulut ve üzüntü kavramlarında en çokken; ev, okul ve anne kavramlarında ise en az olmuştur.

Tablo 3.47. Katılımcıların Belirli Temadaki Resimleri Boyamada Kullandıkları Renklerin Dağılımı

Boyamada Kullanılan Renkler	Resim Temaları											
	Öfke	Bulut	Çiçek	Güneş	Anne	Kıyafet	Baba	Kardeş	Ev	Mutluluk	Üzüntü	Okul
Beyaz	0	25,9	1,7	0	5,2	2,6	3,4	6	6	3,4	2,6	8,6
Kahverengi	8,6	1,7	3,4	0,9	6	5,2	6	3,4	2,6	3,4	12,1	6,9
Kırmızı	39,7	5,2	9,5	5,2	11,2	9,5	7,8	10,3	12,1	9,5	7,8	15,5
Mavi	7,8	39,7	9,5	2,6	10,3	20,7	25	20,7	19,8	12,1	13,8	10,3
Mor	1,7	2,6	9,5	1,7	5,2	12,1	3,4	6	7,8	5,2	6,9	6
Pembe	2,6	3,4	31,9	3,4	18,1	17,2	5,2	14,7	15,5	17,2	7,8	11,2
Sarı	12,1	3,4	14,7	78,4	10,3	7,8	12,1	10,3	10,3	26,7	19,8	9,5
Siyah	12,9	1,7	4,3	0,9	3,4	5,2	4,3	6	4,3	2,6	12,9	3,4
Turuncu	8,6	2,6	4,3	4,3	10,3	4,3	10,3	8,6	6,9	7,8	5,2	12,1
Yeşil	5,2	12,9	10,3	1,7	19,8	15,5	22,4	13,8	14,7	12,1	11,2	16,4
Her Renk	0,9	0,9	0,9	0,9	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Okul öncesi çocukların öfke konulu resmi boyarken en çok kırmızı en az mor rengi, bulut konulu resmi boyarken en çok mavi en az kahverengi, siyah rengi; çiçek konulu resmi boyarken en çok pembe en az beyaz rengi; güneş konulu resmi boyarken en çok sarı en az kahverengi ve siyah rengi; anne konulu resmi boyarken en çok yeşil en az siyah rengi; kıyafet konulu resmi boyarken en çok mavi en az beyaz; baba konulu resmi boyarken en çok mavi en az beyaz ve mor rengi; kardeş konulu resmi boyarken en çok mavi en az kahverengi; ev konulu resmi boyarken en çok mavi en az kahverengi; mutluluk konulu resmi boyarken en çok sarı en az siyah rengi; üzüntü konulu resmi boyarken en çok sarı en az beyaz rengi; okul konulu resmi boyarken en çok yeşil en az siyah rengi kullandıkları belirlenmiştir.

3.2.1.7 Okul Öncesi Çocukların Duygu-Renk Eşleştirmesine Dair Bulgular

Çalışmada kullanılan anket kapsamında çocukların kendilerini mutlu eden, mutsuz eden renkler ile en sevdikleri ve sevmedikleri renkleri belirtmeleri istenmiştir. Bu bölümde bu kapsamda sorulan sorulara verilen cevaplar analiz edilmiştir.

Tablo 3.48. Katılımcıları Mutlu Eden Renklerin Dağılımı

Hangi Renk Kıyafet Giydiğiniz Zaman Mutlusunuz?	Sayı	%
Kırmızı	10	8,6
Yeşil	11	9,5
Siyah	6	5,2
Pembe	34	29,3
Beyaz	6	5,2
Turuncu	1	0,9
Sarı	14	12,1
Mavi	22	19
Mor	11	9,5
Kahverengi	1	0,9
Toplam	116	100

Anketi cevaplayan çocuklar en çok pembe renk kıyafet giydiklerinde mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Çocukları en az mutlu eden kıyafetler ise turuncu ve kahverengi renkteki kıyafetlerdir.

Tablo 3.49. Katılımcıları Mutsuz Eden Renklerin Dağılımı

Hangi Renk Kıyafet Giydiğiniz Zaman Mutsuzsunuz?	Sayı	%
Kırmızı	7	6
Yeşil	6	5,2
Siyah	49	42,2
Pembe	13	11,2

Beyaz	6	5,2
Turuncu	5	4,3
Sarı	7	6
Mavi	3	2,6
Mor	5	4,3
Kahverengi	15	12,9
Toplam	116	100

Anketi cevaplayan çocuklar en çok siyah renk kıyafet giydiklerinde mutsuz olduklarını belirtmişlerdir. Çocukları en az mutsuz eden kıyafetler ise mavi renkteki kıyafetlerdir.

Tablo 3.50. Katılımcıların En Sevdği İlk Üç Rengin Dağılımı

En Sevdığınız Üç Renk	Birinci Renk		İkinci Renk		Üçüncü Renk	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kırmızı	29	25	16	13,8	15	12,9
Yeşil	9	7,8	19	16,4	15	12,9
Siyah	4	3,4	10	8,6	2	1,7
Pembe	29	25	16	13,8	13	11,2
Beyaz	4	3,4	4	3,4	5	4,3
Turuncu	6	5,2	7	6	16	13,8
Sarı	16	13,8	15	12,9	21	18,1
Mavi	12	10,3	15	12,9	12	10,3
Mor	7	6	12	10,3	15	12,9
Kahverengi	-		2	1,7	2	1,7
Toplam	116	100	116	100	116	100

Anketi cevaplayan çocuklardan en sevdikleri ilk üç rengi belirtmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlara bakıldığında çocukların en sevdiği birinci rengin kırmızı

ve pembe renkler, ikinci rengin yeşil renk ve üçüncü rengin ise sarı renk olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre çocukların canlı, parlak ve açık renkleri sevdikleri söylenebilir.

Tablo 3.51. Katılımcıların En Sevmediği İlk Üç Rengin Dağılımı

Hiç Sevmediğiniz Üç Renk	Birinci Renk		İkinci Renk		Üçüncü Renk	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kırmızı	4	3,4	-	-	7	6
Yeşil	2	1,7	8	6,9	18	15,5
Siyah	50	43,1	21	18,1	6	5,2
Pembe	19	16,4	11	9,5	11	9,5
Beyaz	2	1,7	3	2,6	5	4,3
Turuncu	2	1,7	5	4,3	14	12,1
Sarı	1	0,9	6	5,2	7	6
Mavi	4	3,4	3	2,6	22	19
Mor	10	8,6	16	13,8	12	10,3
Kahverengi	22	19	43	37,1	14	12,1
Toplam	116	100	116	100	116	100

Anketi cevaplayan çocuklardan hiç sevmedikleri ilk üç rengi belirtmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlara bakıldığında çocukların en sevmediği birinci rengin siyah renk, ikinci rengin kahverengi, üçüncü rengin ise mavi renk olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre çocukların koyu, kapalı, daha sönük renkleri sevmedikleri söylenebilir.

SONUÇ

Renkleri görmek pek çok duygu ve düşüncemizi değiştirir. Kişilerin hangi renkten nasıl etkilendiği karmaşık bir konudur. Çünkü bu etkileşim bilinçaltı ile ilgilidir rengin bireyin duygusal dışavurumunun önemli bir aracı olduğu kabul edilmelidir.

Buna göre araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun öfkeyi hissettiren renk olarak kırmızıyı tercih etmesi olağan görünmektedir. Boyamada en yoğun kırmızı rengi öfke resminde kullanmışlardır. Çocukların öfkenin rengi olarak kırmızıyı tercih etmelerinin nedenlerinden biri de izledikleri çizgi filmlerde ve oynadıkları bilgisayar oyunlarında gördükleri, sinirlenince yüzü kızaran karakterlerdir. Bu renk kodlaması, çocukların yaptıkları resimlerde tercih ettikleri renklere de yansımaktadır. Bütün bunlar, yaşanan toplumun çocukların renk tercihlerinde ve duygu-renk eşleştirmesinde büyük rol oynadığını göstermektedir.

Ayrıca araştırmada, ders öğretmenleri ile görüşmeler yapılmış ve araştırmaya esas alınan öğrencilere yapılan, anket ile sonuç alınmaya çalışılmıştır. Bu verilerin doğrultusunda aşağıdaki tespit ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Çocuğun, kullanacağı renkler, kendi seçtiği renklerden oluşuyor ise, daha da mutlu olduğu görülmüştür.

Psikolojik anlamda çocuğun bir anlatım biçimi olarak, renklerle kendisini ifadesinin, aile ve okul açısından, öneminin pek de farkında olunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya konu olan ailelerin, eğitim durumlarının, renk eğitiminin önem ve bilincinin, çocuklar üzerine yansıtılmadığı tespit edilmiştir.

Ortaya çıkan anket sonuçlarına göre çocuklar renkleri genellikle, önce aile içinden ve daha sonra da okulda öğretmenlerinden öğrenmektedirler. Araştırmalar sonucunda renklerin okulda öğretmen yoluyla öğrenilmesi ağırlıklı olarak ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda çocukların, renk tercihlerini kullanırken okul dışında aileden, okul saatleri içerisinde de öğretmeninden ve arkadaşlarından yardım aldığı tespit edilmiştir.

Okulöncesi çocukları, mutluluğu sarı renk ile ifade ederek, güneşin oluşturduğu aydınlık, ferahlama, parlaklık, neşe ve eğlencesi ile keyiflenip mutlu olmaktadır.

Mutsuzluğu, üzüntüyü ise siyah renk ile ifade ederek, bütün renkleri, ışığı kapattığı için, çocuklar korkunç bulmaktadırlar. Ayrıca bu rengi üzüntü, sıkıntı ile eşleştirdikleri için sevmemektedirler. Boya kullanma yoğunluğunda üzüntü resminde siyah rengi yoğun kullanmışlardır.

Aile kavramını, mavi ve pembe ile ifade etmektedirler. Çocuklar pembe rengi, kız rengi olarak düşündüklerinden, anneleri ile mutlu oldukları için ve annelerini çok sevdikleri için seçmektedirler. Baba da ise mavi rengi, erkek rengi olduğu için ve güven, rahatlama, sıcaklık hissiyatları için seçmektedirler. Kardeş kavramını pembe ve mavi (kız ve erkek kardeş düşünerek) renk ile ifade etmektedir.

Okulöncesi ve kreş öğretmenleri çoğunlukla bayan olduğundan, öğretmen kavramını pembe renk ile ifade etmişlerdir. Ayrıca anneden ayrıldığı için, sevgi ve sıcaklık ihtiyaçlarında, annenin yerine öğretmenini koyduğu için pembe renk ile eşleştirmektedir.

Yapılan gözlemler sonucu çocukların renk konusunda cinsiyet farklılıkları gösterdikleri tespit edilmiştir.

Kız çocukların renk seçimlerinde daha çok sıcak renkleri tercih ettikleri tespit edilmiştir. En çok sevdikleri renk olarak pembe ve kırmızıyı seçmişler ve kullanmışlardır. Pembe renk, giyindiklerinde ve kullandıklarında çok mutlu olduklarını ifade etmişlerdir.

Çocukların rengi sevme ve kullanma nedenlerini, günümüzün popüler anlayışı içerisinde kabul edilen tutumlara dayandırdığı (Örneğin bir rengi sevme nedeni olarak; takımını tuttuğu bir kulübün renklerinin tercih edilmesi, bayrağımızın renginin tercih edilmesi) tespit edilmiştir.

Okulöncesi çocuklarının sevmedikleri renk sorusuna çoğunlukla siyah ve koyu renkler olduğu tespit edilmiştir. Buna sebep olarak da korkuyu temsil ettiği için cevabı çıkmıştır. Hiç sevilmeyen ve giyildiği zaman mutsuz olunan renk olarak, siyah rengi seçmişlerdir.

Ayrıca erkek çocukların, pembe, mor ve tonları renkleri kız renkleri olduğu için, kız çocukları ise mavi ve tonları renkleri erkek renkleri olduğundan sevmediklerini ifade etmişlerdir.

Çocuklar gerçekçi renkler kullandıkları kadar içinde bulundukları ruh hallerinin yansımaları olan renkleri de tercih etmektedirler. İlgi çekmek isteyen bir çocuk canlı ve sıcak renkleri tercih edebilmektedir. Karamsar bir ruh haline sahip ya da bir travma geçirmiş bir çocuk siyah rengi tercih edebilmektedir. Bu tarz örnekler yapılan araştırmalar sonucu ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda yapılan bu araştırma sonuçlarına göre de renkler üzerine daha kapsamlı araştırmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Literatüre kazandırılan çalışmalar doğrultusunda yeni etkinlikler ve kazanımlar geliştirilmesi, başarıların arttırılmasında, iletişimin güçlendirilmesinde, problemlerin belirlenmesinde ve duygusal dışavurumun gerçekleştirilmesinde faydalı olabilir.

Bu araştırmanın sonucunda şu önerilerde bulunabiliriz;

- a) Okulöncesi çocukların kullandığı ve kullanmak istediği renklerin imalı anlamlarının olduğuna dikkat çekilmelidir. Renklerin konuşma ve yazma gibi kendini ifade etme konusunda bir araç olduğu hatta bazı durumlarda çocukların renklerle yaptığı imanın konuşma veya yazıda olmadığı dikkate alınmalıdır. Bu nedenlerle okulların rehberlik bölümleriyle irtibat kurulmalıdır. Çocukların psikolojik durumlarını tespit etmede okullarda da çocuk resimlerinden yararlanılmalıdır,
- b) Anne-baba ve öğretmenler olarak, çocuğu kendi düşüncelerimiz doğrultusunda yönlendirmemeli, onun kendine has anlatım biçimini desteklemeli ve bu yolda cesaretlendirmeliyiz,
- c) Renk konusunda herhangi bir sınırlama yapılmamalı, çocuklar renk

kullanımında serbest bırakılmalıdır,

- d) Renk tercihleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki diğer etkinlik derslerinde de araştırılmalı ve karşılaştırılmalıdır,
- e) Renk tercihleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki konusunda ayrıntılı araştırmalar yapılmalıdır,
- f) Okulöncesi çocuklarının renk tercihleri ile kişilik yapıları arasındaki ilişki, psikologlar ve sanat eğitimciler tarafından ortak araştırmalarda incelenmelidir. Elde edilen sonuçlar, seminerler ve konferanslar ile eğitimcilerle paylaşılmalıdır.
- g) Okul öncesi öğretmenlerine çocuklarla iletişimlerinde onları doğru bir şekilde anlayabilmesi için, çocukların seçtikleri renkleri anlamlandırma eğitimi verilebilir.
- h) Renklerin ne ifade ettiği Erkek ve Kızlarda çok farklılık göstermektedir.
- i) Okulöncesi çocuklarının renk tercihleri ve kişilik yapılarının belirlenmesine yönelik proje çalışmaları düzenlenmeli ve bu projeler sanat eğitimcilerine yardımcı kaynak olarak sunulmalıdır.

TANIMLAR

Renk: Bir ışık kaynağından yayılan ışığın, nesnelerden yansımasıyla gözümüz ve beynimiz tarafından bizde uyandırdığı duyum ve algılamadır (Erim, 1999).

Işık: Evrendeki nesneleri görmeyi ve renklerini algılamayı ve ayırtırmayı sağlayan fiziksel enerjidir. Bir ışımının ışık kaynağından çıktıktan sonra foton denilen taneciklerin düz çizgiler boyunca ilerleyip çarptığı yerden ya da direkt olarak yansıyarak canlıların görmesini sağlayan olgudur (Tuncay, 2007: 96).

Kişilik: 1. Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet. 2. İnsanlara yakışacak durum ve davranış. 3. Bireyin toplumsal hayatı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların bütünü (tdk sözlük).

Frekans: Bir ses dalgasında bir saniyede salınan dalga boyu sayısına karşılık gelen ve sesin perdesini belirleyen sayısal değerdir. Bir salınımın, titreşimin veya devirli hareketin birim zamandaki tam salınım sayısı. Periyodik hareketin oluş çabukluğunu gösterir (tdk sözlük). Devir sayısıdır.

Dalga boyu: Bir titreşim olayının devirli devinimlerde bir devir içindeki devininin yayıldığı uzaklık (tdk sözlük).

Eğitim: Bireyde kendi yaşantısında, isteyerek değişim oluşturma süreci olarak tanımlanabilir. (Artut, 2007: 89).

KAYNAKLAR

- Akalın, T. ve Üstündağ, A. (2012). 10-12 Yaş Danışmanlık Hizmeti Alan Çocukların Durumlarının Belirlenmesinde Resmin Önemi. Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C 1(3), S 77.
- Aliyazıcıoğlu, S. (2012). Farklı Renk Ve Işık Kombinasyonlarıyla Düzenlenmiş Yaşama Mekânlarının İnsanlar Üzerindeki Psikolojik Ve Fizyolojik Etkilerinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Andrews, T. (1995). Renklerle Tedavi. (Çev. T, Ökten). İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- Ann Marie Fiore, Xinlu Yah Ve Enuah Yoh, “Effects Of A Product Display And Environmental Frangencing On Approach Responses And Plaesurable Experiences”, Psychology And Marketing, Vol. 17, Sayı. 1, 27-54 119.
- Aral, N., Can-Yaşar, M., ve Kandır, A. (2000). Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları. İstanbul: Ya – Pa Yayınları.
- Artut, K. (1990). Eğitimde Tasarım. Ankara: Sedir Yayınevi.
- Artut, K. (2004). Okul Öncesi Resim Eğitiminde Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeylerine İlişkin İnceleme. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C 13, S 1.
- Artut, K. (2007). Çocukların Şiddeti Algılama Biçimlerinin Çizdikleri Resimlerine Yansımaları, Ankara: Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Tam Metinler: 89-153- 249.
- A.Von Gabain. (1962). Renklerin Sembolik Anlamları, Acta Orientalia Hung T, XV.13.
- Aydınlı S. (1989). Temel Tasarım Ders Notları, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Aydoğan, Y. (2006). Ev Ortamının Çocuğun Gelişimine Göre Düzenlenmesi, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, C 10.
- Ayvacı, H. Ş., Devecioğlu, Y. ve Yiğit, N. (2002). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Ve Doğa Etkinliklerindeki Yeterliliklerinin Belirlenmesi. 5. Ulusal Fen Bilimleri Ve Matematik Eğitimi Kongresinde Sunulmuş Bildiri, 16-18 Eylül, Odtü, Ankara.
- Babacan, A. ve Gökgöz, A. (1964). Bütün Yönleriyle Renkli Fotoğraf. İstanbul: Aykan Yayınları.
- Balcı, Y. B. (2002). Temel Sanat Eğitimi, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Betül, İ. (2014). Çocuklardaki Yalnızlık Duygusunun Resimlerinde Kullandıkları Renklere Yansıması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

- Berk, N. (1964). Resim Bilgisi. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Bigalı, Ş. (1999). Resim Sanatı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Bilim Ve Teknoloji Ansiklopedisi (1980). İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Birsel, M. (1997). İlacın Rengi: Yeni Yüzyıl Gazetesi.
- Birren, F. (1982). Light, Color & Environment, Van Nostrand Reinhold Company. New York: 17-19.
- Branley, Franklyn. Color, From Rainbows To Lasers, Thomas Y. Crowell Comp.. New York: 23-28.
- Buyurgan, S., Buyurgan, U. (2007). Sanat Eğitimi Ve Öğretimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bodur, F. (2006). Fotoğraf Ve Renk, Fotoğraftaki Renklerin İletilerin Algılanmasındaki Roller, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C 15, S 1, Ss 77-86.
- Can, A. (1997). Çocuk Ve Çizgi Film. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Caferoğlu, S.C. (1991). Anaokuluna Devam Eden 3-4-5 Yas Çocuklarının Renk Ve Büyüklük Kavramlarının Kavram Bilgisi Ve Sözel İfade Yönünden Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı Ve Eğitimi Programı, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (1998). Yeniden İnsan İnsana. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çabuk, G. (2006). İlköğretim Binalarının Renk Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Adana.
- Çağan, M. (2005). Sizin Renkleriniz. İstanbul: Bir Harf Yayınları.
- Çağlarca, S. (1993). Renk Ve Armoni Kuralları. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Çankırılı, A. (2012). Çocuk Resimlerinin Dili. İstanbul: Zafer Yayınları.
- Çukur, D. (2009). Yeni Bir Toplumsallaştırma Sürecinin Mekansal Anlatımı Olanak Ve Sınırları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çukur, D., Güller, E. D. (2011). Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimine Uygun Mekan Tasarımı. Aile Ve Toplum Dergisi, C 7, S 24.
- Darıca, N. (2000). Erken Çocukluk Döneminde Sanat Eğitimi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayımlanmamış Ders Notları.

- Danger, E. P. (1987). The Colour Handbook, England: Gower Technical Press. Vol. 14 Issue 5, Pages 272-273.
- Demir, N. (2007). Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı Okul Öncesi Öğrencilerine Renk Kavramının Kazandırılmasında Bilgisayar Destekli Ve Geleneksel Öğretim Yöntemlerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Konya.
- Demirci, A. (2006) Okulöncesi Eğitim Dönemindeki Çocukların Gıda Ambalajı Seçimlerinde Tercih Ettikleri Renkler, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, C 19, S 13-24.
- Demiriz, S., Karadağ, A. ve Ulutaş, İ. (2003). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı Ve Donanım. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dittmar, M. (2001). Changing color preferences with ageing: a comparative study on younger and older native germans aged 19-90 years. Gerontology, 47, 219-226.
- Elibol, G.C. Kılıç, Y. Burdurlu, E. (2006). Okul Öncesi Çocuk Oyuncaklarında Malzeme Kullanımı Ve 4-6 Yaş Çocuklarının Renk Tercihleri. Ankara: Aile Ve Toplum Eğitim-Kültür Ve Araştırma Dergisi: C 9, S 35 - 43.
- Eyüboğlu, B. R. (1987). Delifışek, Resme Başlarken. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Erbaş, Ö. (1996). Sanat Eğitiminde Renk Ve Renk Öğretim Yöntemleri, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Er, B. (2013). Tekstilde Renk Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Erim, G. (1999). Temel Sanat Eğitiminde Renk Algılamaları, Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Ana Sanat Dalı, İstanbul.
- Fidan, M. (2012). İletişim Kurmak İstiyorum. Konya: Tablet Kitabevi.
- Fiell C & P. (2000). Industrial Design AZ, Taschen, Köln.
- Finlay, V. (2007). Renkler(Boya Kutusunda Yolculuklar). (Çev. K. Emiroğlu). Ankara: Dost Yayınevi.(eserin aslının basım tarihi 2002).
- Friedling, H. (1974). Farbe in Raum, Callwey Verlag. Münih.
- Genç, R. (1997). Türk İnanışları İle Milli Geleneklerimizde Renkler. Ankara: Atatürk, Kültür, Dil, Tarih Yüksek Kurumu Yayını.
- Genç, R. (1999). Türk İnanışları İle Millî Geleneklerinde Renkler Ve Sarı Kırmızı Yeşil. Ankara: Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurumu Yayını.

- Gençaydın, Z. (1993). Sanat Eğitimi. İstanbul: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Gençaydın, Z. (1990). Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi. İstanbul: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Güller, E. (2007). Sağlık Yapılarında Renk Olgusunun Özel Dal Hastaneleri Hasta Yatak Odası Örneklerinde Araştırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güller, D. E., Çukur, D. (2011). Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimine Uygun Mekan Tasarımı. Aile Ve Toplum, C 7, S 24.
- Güler, D. E. (2016). Kişilik Kavramı Ve Çocuk Kişiliği. Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi, C 6 (6), S 285-294. Retrieved From [Http://Dergipark.Gov.Tr/Ekurgu/Issue/16239/170170](http://Dergipark.Gov.Tr/Ekurgu/Issue/16239/170170)
- Gürbulak, N. (2013). Okul Öncesi Öğrencilerine Renk Kavramını Kazandırmada Eğitsel Yazılım Geliştirme Ve Geçerliliğini Ölçme Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri, İstanbul.
- Gürer, L. (2004). Temel Tasarım. İstanbul: İ.T.Ü. Matbaası.
- Güntürkün, Ü. D. (2010). Moda Olgusunun Renk Trendleri Çerçevesinde Ele Alınması, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil Ve Moda Tasarımı Ana Sanat Dalı Tekstil Ve Moda Tasarımı Programı, İstanbul.
- Güvenç, E. (2005). İlköğretim Birinci Basamağı Çocuk Resimlerinde, Renk kullanımında Okul, Aile Ve Kültürel Etkilerin Araştırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gökaydın, N. (1990). Eğitimde Tasarım Ve Görsel Algı, Ankara: Sedir Yayınevi.
- Gökgöz, B. (1964). Erciyes Üniversitesi 25 Ocak Tarihli Öğrenci Notları: 17-27.
- Grohmann, W., Paul K. (1954). Göz Ve Tin, (Fransızca Çev. Paris)
- Holtzschue, L. (2006). Rengi Anlamak. (Çev. F, Akdenizli. 2009). İzmir: Duvar Yayınları.
- İnan, A. (1966). Tuğ-Bayrak (Sancak) Türk Kültürü, Ankara.
- İnan, A. (1987). Makaleler Ve İncelemeler. Ankara. C.1.
- İpek, B. (2014). Çocuklardaki Yalnızlık Duygusunun Resimlerinde Kullandıkları Renklere Yansıması, Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Johnston, G. (1984). Resim Sanatı. (Çev. A, Durukan). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Karagöz, C. T. (2014). Risk Altındaki Kız Çocukların Gelecek Ve Meslek Algılarının Çizdikleri Resimlerine Yansıma Biçimleri, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Denizli.
- Karavit, C. (2006). Güzel Sanatlar Dizisi. İstanbul: Işık-Gölge, Telos Yayıncılık.
- Kandinsky, W. (1993). Sanatta Zihinsellik Üstüne. (Çev. T, Turan). İstanbul: Hayalbaz Yayınları.
- Kandinsky, W. (2001). Sanatta Ruhsallık Üzerine. İstanbul: Altıkkırkbeş Yayın.
- Kantaroğlu, Z.D. (2006). Tekstil Ve Giysi Ürünlerinde Renk-İşlev İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kehnemuyi, Z. (1977). Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (6. Baskı 2009).
- Keskin, B. (2006). Çocukların çizimleri üzerine. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, C 17, S 88.
- Keskin, S. P. (2012). Çocuk çizgilerindeki giz/çöp çocuk. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Kılınç, L. (1995). Görüntü Estetiği. İstanbul: Kavram Yayınları.
- Kırımhan, N. (2005). Türk Kültüründe Yedi Rengin Anlamı. [Http://Www.Akmb.Gov.Tr/Atalmetinler/Nc_4IV-14.Htm](http://Www.Akmb.Gov.Tr/Atalmetinler/Nc_4IV-14.Htm). Mayıs 2018 Tarihinde İnternet Sitesinden Temin Edilmiştir.
- Köknel, Ö. (1994). Yaşamın Zaferi. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel, Ö. (1995). Yaşamın Zaferi. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köseoğlu, E., Çelikkayalar, E. (2016). Yapılı Çevrede Renk Tercihleri, Süleyman Demirel Üniversitesi Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi Araştırma makalesi MBUD, C 1(2), S 60.
- Köprülü, M. F. (1974). Bayrak Maddesi, İslam Ansiklopedisi, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yay. T.O.E.M., No: 46.196.
- Kuehni, R. J. (2013). Color: An Introduction To Practice And Principles, Usa: A. Wiley Interscience Publication, USA.
- Küçükdoğan, G, R. (2005). Reklam Söylemi. İstanbul: Es Yayınları.
- Lambert Mark, Keith Lye. (1984). All Colour Book Of Science Facts, Ankara: Ofset Basımevi.

- Madden, T.J, Hewett, K. ve Roth, M.S. (2000), "Managing Images in Different Cultures: A Cross-Cultural Research of Color Meaning and Prefences", *Journal of International Marketing*, (4)8, 90-93.
- Malchiodi, C.A. (1998). *Çocuk Resimlerini Anlamak*. (Çev. T, Yurtbay 2013). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Manav, B. (2005) *Parıltı Farkı ve Renk Sıcaklığının Görsel Konfor Koşullarına Etkisi, Bir Model Çalışması*, Doktora Tezi, İT Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Manav, B. (2006). *Color-Emotion Associations and Color Preferences: A case Study for Residences, Color Research and Application*, Wiley Interscience Publications, Vol.32, No.2.
- Maranki, A. Maranki, E. (2005). *Kozmik bilim ve bilinçte yaşam enerjisi*. İstanbul: Mozaik Yayınevi.
- Marcel R. Zentner. (2001). *Preferences For Colours And Colour-Emotion Combinations In Early Childhood*. Cenevre Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Cenevre, İsviçre. 40 Bd. Du Pont D'arve, Ch □ 1205.
- Mazlum, Ö. (2011). *Rengin Kültürel Çağrışımları*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C 31, S 130.
- Memiş, Ö. (2007). *Renk Algısının Algısal Organizasyonunun Bireysel Farklılıklar Metodu İle Değerlendirilmesi Ve Renk Algısında Cinsiyet Farklılıkları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Mestan, H. (2013). *Müzik Ve Renk İlişkisi*. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Araştırma makalesi, C 20, S 302, Bursa.
- Muradoğlu, M. (1992). *Yapı Fiziği Açısından Renk Olgusunun Konut İç Ve Dış Mekanlarında Malzeme Seçimine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Naseem Khalili. (2010). *Colour Communication In Children's Play Environments*, Carleton University Ottawa, Ontario.
- Nuhoğlu, R. (2006). *Rengin Tüketici Satın Alma Davranışlarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Üretim Yönetimi Ve Pazarlama Bilim Dalı, İstanbul.
- Odabaşı, Y. (1986). *Tüketici Davranışı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın sihirli yılları, Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon 5.Baskı.
- Öner, F. K. (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Resimlerinde Renk Ve Duygu İlişkisi Ve Kırmızının Öğrencilerde Yaratdığı Kavramsal Ve Simgesel Çağrışımlar*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Özbey, Ç. (2007). Özel Eğitimde Kavram Ve Beceri Öğretimi. İstanbul.

Özbudak, Y. B., Gümüş, B., Çetin F. D. (2003). İç Mekan Aydınlatmasında Renk Ve Aydınlatma Sistemi İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Elektrik Elektronik Mühendisliği Bölümü, Diyarbakır.

Özel, A. (2003). Sanat Ve Eğitim Üzerine. İstanbul: Erdem Yayınları.

Özer, D. (2012). ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, C 3, S 6, s 272.

Özdemir, T. (2005). Renk Kavramı Ve Konut İç Mekanında Tasarıma Etkileri; Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öztuna, H. Y. (2007). Temel Tasarım Öğeleri-Renk. Grafik Tasarım- Görsel İletişim Kültürü Dergisi, C 8, S 89.

Parramon, J. M. (2000). Resimde Renk Ve Uygulanışı. (Çev. E. Erduran) İstanbul: Remzi Kitapevi.

Pearson R, Van Schaik P.(2003) The Effect Of Spatial Layout Of And Link Colour İn Web Pages On Performance İn A Visual Search Task And An İnteractive Search Task, International Journal Of Human-Computer Studies, 59/3: 327.

Per, M. (2010). Resim-İş Öğretmenliği Öğrencilerinin Resimlerinde Tercih Ettikleri Renkler İle Kişilik Yapıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Per, M. (2012). Renk Teorilerine Tarihsel Bir Bakış, Sanat, Tasarım Ve Bilim Dergisi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Bolu.

Polat, H. H. (2012). Renk Teorisi Ve Temel Yanılgılar, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C 28, S 166.

Sable, P., Akçay, O. (2010) Color: Cultural Marketing Perspectives as to What Governs Our Response to It, Proceeding of ASBBS, Volume 17, Number 1, ASBBS Annual Conference: Las Vegas, pp: 950-954.

Savaş, İ. (2014). Çocuk Resmi Ve Bilinçaltı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı Programı, İstanbul.

Sağocak, M. D. (2003). Tasarım Tarihi. Bursa: Vipaş.

Sağocak, M. D. (2004). Pazarlamanın Renkli Dünyası, Marketing Türkiye Dergisi. 30.

Sağocak, D. M. (2005). Ergonomik Tasarımda Renk, Trakya Üniversitesi J Sci, C 6(1), S 80.

- Saçlıoğlu, M. Z. (1976). Renge Başlangıç, Ders Notları.119.
- Sanström, C. I. (1971). Çocuk Ve Gençlik Psikolojisi. (Çev. R, Şemin), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak Yayınları.
- Selçuk, Z. (1991). Çocuk Psikolojisi. Ankara: Server Basın Yayın.
- Selçuk, M. F. (2008). Geleneksel Mimaride Renk Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Solomon, B., Martin, V. (1993). Biology, Saunders College Publishing. 192-193.
- Sun H. ve Dorothy. (1992). Hayatınızı Renklendirin, (Çev. A, E, S, ve M, Demirci). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Sun, H. & D. (1994). Renginizi Tanıyın.(Çev. T, Ökten). İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Striker, S. (2005). Çocuklarda Sanat Eğitimi, (Çev. A, Akın). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Sözen, M. (1998). Geleneksel Türk El Sanatları. İstanbul: Hürriyet Gazetecilik Ve Matbaacılık A.Ş.
- Sözen, M. (2003). Sinemada Renk Ve Sembolik Anlamlar. Ankara: Detay Yayıncılık, 1. Baskı.
- Şen, A. B., Özdemir, E. (2015). Tüketicilerin Renk Algısı Ve Cinsiyet: Pazarlama Bakış Açısından Bir Araştırma. International Journal Of Social Inquiry Vol. 8 Issue 1.183-221. 39p.
- Şahin, B. E.,Dostoğlu, N. (2015). Okul Öncesi Eğitim Yapılarında Renk Kullanımı. Mimarlık Dergisi, S 381.
- Tansuğ, S. (1992). Resim Sanatının Tarihi. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- T.C.Meb. (2012). Orgm. Kreş: 31.
- Teker, U. (2003). Grafik Tasarım Ve Reklam. İstanbul: Dokuz Eylül Yayınları.
- Tezel-Şahin, F. (1993). Üç – Altı Yaş Grubu Çocuklarının Anne Babalarının Çocuk Oyun Ve Oyuncakları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi, Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı Ve Eğitimi Programı, Ankara.
- Tural, Sadık. Kılıç, Elmas. (1996). Nevruz Ve Renkler, Ankara, Atatürk Kültür Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, S 116, Kongre Ve Sempozyum Bildirileri Dizisi, 7.
- Tufan, S. (2006). Okulöncesi Müzik Öğretmenin Profili. VI. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kongre Kitabı, C 2185192, Denizli.

- Tuncay, S. (2006). Mimarlık ve Renk Kavramı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu Yayınları. (1988). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Tokgöz, S. (2010). Giyim Tasarımında Renk Algısı Ve Algıyı Değiştiren Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tekstil Ana Sanat, İstanbul.
- Uçar, T. F. (2004). Görsel İletişim Ve Grafik Tasarım. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Ulaş, B. (2002). İç Mekan Renk Düzenlemeleri, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Bölümü, İstanbul.
- Ural, S. E. (1995). Mimarlıkta Renk: Yapay Ortamların Renklendirilmesinde Renk Dinamikleri, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ustakara, F. (2011). Toplumsal Düzen Oluşmasında Renk Ve Kişilerarası İletişimle Bağlantılı Renk Olgusunun Bireysel Çağrışım Boyutuna Yönelik Bir Alan Araştırması: Gaziantep örneği. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, C 6, S 4, ss 38-154.
- Üstün, M. (2010). 5-17 Yaş Gruplarında Renk Algılaması Olayı Ve Algılamayı Etkileyen Faktörlerin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Walker, M. (1991). The Power Of Color New York: Avery Publishing Group.
- Wills, P. (1984). Yansı Bilim ve Renk Terapisi Çalışma Kitabı, (Çev. K, Keskiner) : Alkım Yayınevi.
- Wu J-H., Yuan Y. Improving Searching And Reading Performance: The Effect Of Highlighting And Text Color Coding, Information & Management, 40/7: 617, 2003.
- Yaşar, C., M. ve Aral, N.(2009). Sanat Ürünü Olarak Çocuk Resimleri. Çağdaş Eğitim Dergisi, C 34 (365), S 24-31.
- Yaşar, C., M. Ve Aral, N. (2008). Art Education in Preschool. IV. International Conference Modern Tendencies in Education, Ss. Cyril and Methodius University Faculty of Pedagogy Skopje, Volume I: 187-196, Ohrid, Macedonnia.
- Yavuzer, H. (1992). Resimleriyle Çocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1998). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2012). Çocuğu Tanımak ve Anlamak. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yazıcıoğlu, İ. (2012). Renk Teorileriyle İlgili Tarihsel Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yılmaz, Ü. (1991). Renk Psikolojisi, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Yolcu, E. (2009). Sanat Eğitimi Kuramları Ve Yöntemleri. Ankara: Nobel.
- Yolcu, E. -Yılmaz M, -Maccario N. K.- Ünal T. -Aykaç V. (2010). Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yolcu, E. (2002). Renklerin Öznel Kullanımı Ve Ekinsel Olarak Algılanması. İstanbul, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, S 13.
- Yüksel A. H. (2006). Sözsüz İletişim, U. Demiray (Ed), Genel İletişim. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Zıllıoğlu, M. (1993). İletişim Nedir. İstanbul: Cem Yayınları.
- Zeyrek, H. H. (1992). Dil İçi Dünya Görüşü Açısından İngilizce-Türkçe Renk Adları, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Diller Anabilim Dalı İngilizce Dili Eğitimi Bilim Dalı, İstanbul.
- [Http://www.Siberportal.Com/](http://www.Siberportal.Com/). (2005). Hastalıkların Tedavisinde Renkler.
- [Http://www.Designer.Com/](http://www.Designer.Com/). (2005). Renklerin Özellikleri.
- [Http://www.Geocities.Com/\(2005\) Soho/Studios/9594/Renk.Htm](http://www.Geocities.Com/(2005)Soho/Studios/9594/Renk.Htm)
- [http://www.dergipark.gov.tr\(http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12yil_soru_cevaplar.pdf\)](http://www.dergipark.gov.tr/http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12yil_soru_cevaplar.pdf).
- <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/126658/colour>.
Hayatımızda renklerin önemi, (2004).
<http://www.grafiturk.com/modules.php?name=News&file=print&sid=168>.
- Pazarlamanın Renkli Dünyası, (2006). Marketing Türkiye, yıl:2, s 46, ss 26 - 209.
- Ofiste renk, (2004). http://www.hp.com.tr/color/art/art_color_cool_light.html.

EK-1: AİLE TANIMA FORMU

SORU 1: Ailede kimler çalışıyor?

A) Anne	C) Anne- Baba	E) Hiç kimse
B) Baba	D) Diğer	

SORU 2: Anne ne iş yapıyor?

A) Memur	C) Serbest meslek	E) Ev Hanımı
B) İşçi	D) Esnaf	

SORU 3: Baba ne iş yapıyor?

A) Memur	C) Serbest meslek	E) Diğer Meslekler
B) İşçi	D) Esnaf	

SORU 4: Ailede kaç kişisiniz?

A) 3 kişi	B) 4 kişi	C) 5 kişi	D) 6	E) 7 ve daha fazla

SORU 5: Velisi bulunduğunuz öğrenci kaçınıcı çocuğunuz?

A) 1.	B) 2.	C) 3.	D) 4	E) 5.

SORU 6: Annenin eğitim durumu nedir?

A) Okuma yazma bilmiyor	C) Ortaokul mezunu	E) Üniversite mezunu
B) İlkokul mezunu	D) Lise mezunu	

SORU 7: Babanın eğitim durumu nedir?

A) Okuma yazma bilmiyor	C) Ortaokul mezunu	E) Üniversite mezunu
B) İlkokul mezunu	D) Lise mezunu	

SORU 8: Çocuğunuzun sürekli bakımını kim sağladı?

A) Annesi	D) Bakıcı
B) Babası	E) Diğerleri
C) Aile büyükleri (Anneanne-Babaanne)	

EK-2 OKULÖNCESİ ÇOCUKLAR İÇİN SORULAR

SORU 1: Neyin resimlerini yapmayı seversiniz?

SORU 2: Evde resim yaparken yardım alır mısınız?

A) Evet B) Hayır C) Bazen D) Her zaman

SORU 3: Aşağıda yazılı olan kelimeleri hangi renkle anlatırsınız?

Güneş : Karanlık:,.....

Üzüntü: Anne:

Aile : Öfke:

Bulut: Mutluluk :

Okul: Çiçek:

Öğretmen: Kıyafet:

Kardeş: Baba:

Tatil: Ev:

Kış:.....

SORU 4: Okulda resimlerinde renkleri kullanırken size kim yardım eder?

A) Öğretmenim B) Ailem C) Arkadaşlarım D) Kendim seçerim

SORU 5: Evde resimlerinde renkleri kullanırken size kim yardım eder?

A) Annem B) Babam C) Kardeşim D) Kendim seçerim

SORU 6: Resimlerinde en çok kullandığınız renk hangisidir üstüne çarpı (X) işareti koyunuz?

					
Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu
					
Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi		

SORU 7: Evde ki odanda en çok sevdiğiniz renk hangisidir üstüne çarpı (X) işareti koyunuz?

					
Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu
					
Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi		

SORU 8: Bu rengi neden çok seviyorsunuz?

SORU 9: Sevmediğiniz renk var mı? Hangisi üstüne çarpı(X) işareti koyunuz?

					
Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu
					
Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi		

SORU10: Bu rengi neden sevmiyorsunuz?

SORU 11: Trafik lambasında hangi renkler var üstüne çarpı (X) işareti koyunuz?

					
Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu

			
Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi

SORU 12: Hangi renkte kıyafet giydiğiniz zaman mutlusunuz üstüne çarpı (X) işareti koyunuz?

					
Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu

			
Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi

SORU 13: Hangi renkte kıyafet giydiğiniz zaman mutsuzsunuz üstüne çarpı (X) işareti koyunuz?

					
Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu

			
Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi

SORU 14: En sevdiğiniz üç renk hangileridir? Sırayla kutucukları boyayınız.

1. ☐ 2. ☐ 3. ☐

☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu
☐	☐	☐	☐		
Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi		

SORU 15: Bu rengi neden çok seviyorsunuz?

SORU 16: Hiç sevmediğiniz üç renk hangileri? Sırayla kutucukları boyayınız?

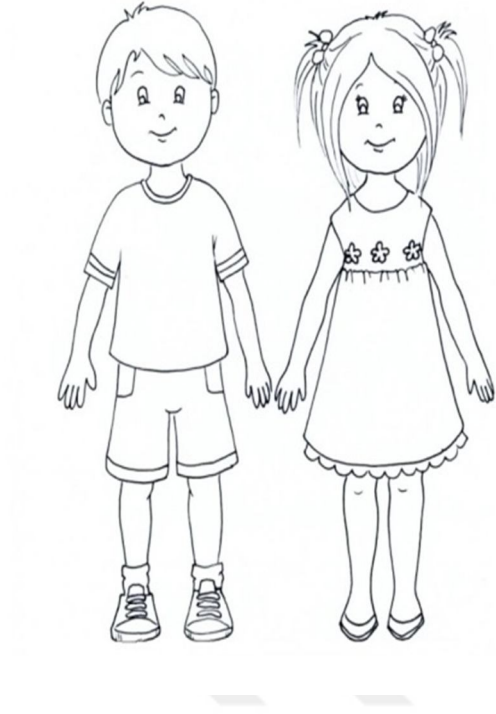
1. ☐ 2. ☐ 3. ☐

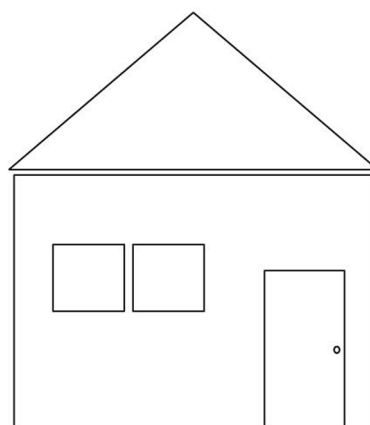
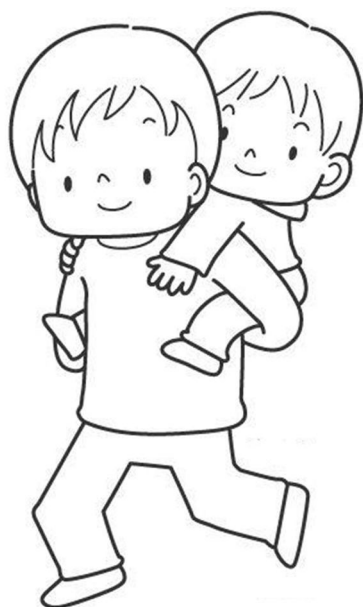
☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kırmızı	Yeşil	Siyah	Pembe	Beyaz	Turuncu
☐	☐	☐	☐		
Sarı	Mavi	Mor	Kahverengi		

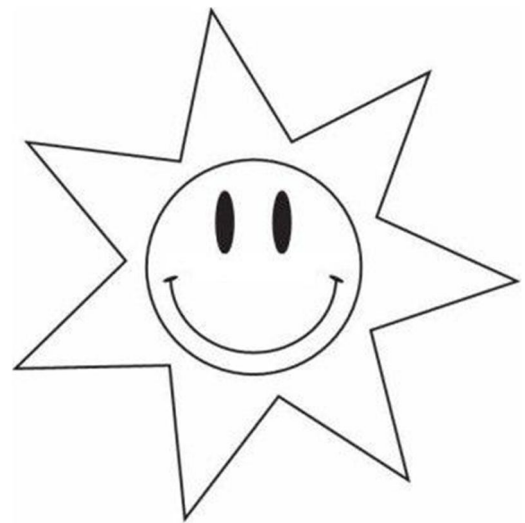
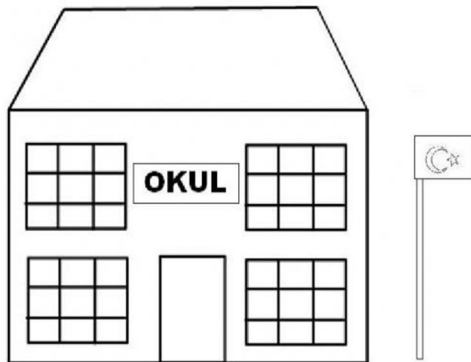
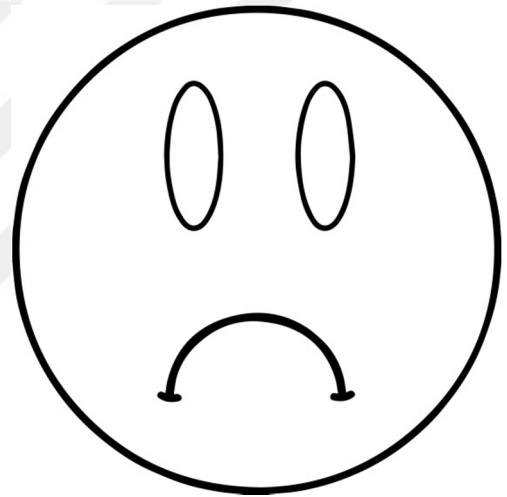
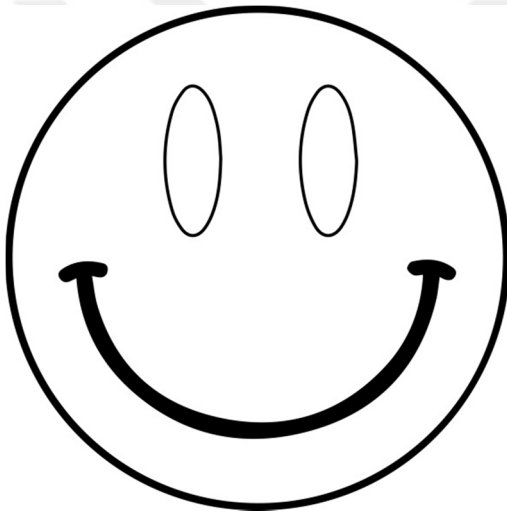
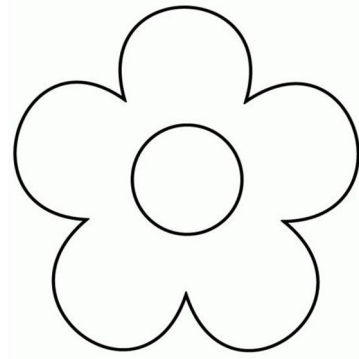
SORU 17: Bu rengi neden sevmiyorsunuz?

EK-3:RESİM BOYAMA ŞABLONU

Aşağıdaki resimleri istediğiniz renge boyayabilirsiniz?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Raziye TUTUMLU
Uyruğu : T.C
Doğum Yeri ve Tarihi : KONYA-1976
Telefon : 05372587608
Faks :
e-mail : raziyetutumlu@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	Bozkır Lisesi,Bozkır,Konya	1993
	Meram Atatürk Kız Meslek Lisesi	2003
Üniversite	Selçuk Üniversitesi Kulu MYO İnşaat Teknikerliği	2000
	Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi	2015
	Anadolu Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık(4 yıllık)	(devametmekte)
Yüksek Lisans :		
Doktora :		

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
1998	Best Resort Hotel	Halkla İlişkiler, Muhasebe
2003-2004	Bürotime	Yönetici Asistanlığı
2016-2018	S.Ü. Bozkır MYO	Öğretim Elemanı

YABANCI DİLLER : İngilizce